

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของครอบครัว และนำไปสู่ปัญหาของสังคมต่างๆ มากมาย หากครอบครัวไม่เข้มแข็ง การปกป้องคุ้มครองสมาชิกในครอบครัวให้รอดพ้นจากภัยรอบด้านจะทำได้ยาก และสภาพปัญหาสังคมก็นับวันจะรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับครอบครัว เช่น การคุกคามทางเพศ ปัญหายาเสพติด ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาความยากจน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสถาบันครอบครัวไทยที่จะอ่อนแอลงไปเรื่อยๆ จากสถานการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุให้ประชาชนในชุมชนต่างๆ มีความตื่นตัวและมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบชุมชนของตนเองมากขึ้น จึงมีการริเริ่มจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะให้คนในชุมชนมีโอกาสรับรู้การจัดการทั้งด้านการพัฒนาป้องกัน และแก้ไขปัญหาคือครอบครัวในชุมชน ซึ่งปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การกระทำรุนแรงต่อเด็ก สตรี เป็นเรื่องที่พบเห็นอยู่เป็นประจำ สาเหตุส่วนใหญ่ เกิดจากความไม่รับผิดชอบต่อครอบครัวของฝ่ายชายในการใช้อำนาจหรืออารมณ์ ในการตัดสินใจ ตัดสินปัญหา รวมทั้งพฤติกรรมมั่วเมาในสิ่งเสพติด ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาททำความบอบช้ำทางร่างกาย วาจา และทางเพศ ต่อสตรีและเด็ก ซึ่งจากสถานะเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน พบว่า สมาชิกครอบครัวมีการทะเลาะวิวาทมากขึ้น ปัญหา ยาเสพติด เกิดการแพร่ระบาด ซึ่งพบมากในกลุ่มช่วงวัยอายุ 15-24 ปี ทั้งหญิงและชาย สาเหตุและปัญหาส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญ โดยบิดามารดาหย่าร้างทำให้ขาดความอบอุ่นจากครอบครัว ซึ่งมีการเลี้ยงดูแบบอิสระปล่อยตามสบายขาดที่พึ่งในการชี้แนะให้คำปรึกษา อีกปัญหาหนึ่งปัญหาคือครอบครัวยากจนจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจทำให้ครอบครัวประสบปัญหาเดือดร้อน โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพรับจ้างใช้แรงงานตามสถานประกอบการและโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ครอบครัวมีรายได้ ไม่เพียงพอต่อการยังชีพจึงหาทางออกในทางที่ผิด ส่วนอีกปัญหาหนึ่งคือ ปัญหาผู้สูงอายุถูกปล่อยให้อยู่ตามลำพังหรืออยู่คนเดียวมากขึ้น ทั้งภาระให้ดูแลลูกหลาน เนื่องจากพ่อแม่ ไปประกอบอาชีพทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถดูแลลูกหลานได้ดีเท่าที่ควร จึงก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมต่อบุตรหลานของตนเอง (กองสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง,

2548, หน้า 1-2)

จากโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเห็นว่า ปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาประเทศ จึงริเริ่มให้จัดทำโครงการพัฒนาสถาบันครอบครัวตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักร พ.ศ.2540 หมวด 5 มาตรา 80 กำหนดว่ารัฐต้องคุ้มครองพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้าง พัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและ ความเข้มแข็งของชุมชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม เพื่อเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งและบทบาทของ ครอบครัวและชุมชนตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้กำหนดนโยบายในการบริหารประเทศ การส่งเสริมการสร้างสถาบันครอบครัวให้อบอุ่นและเข้มแข็ง เป็นหน่วยพื้นฐานในการฟื้นฟู เศรษฐกิจและการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่สมาชิกทุกวัยในครอบครัวจากปัญหาสังคม จึงมีการสำรวจ ลักษณะครอบครัวผาสุกทั่วประเทศ ในปี 2542 มีครอบครัวเพียง 4.8 ล้านครอบครัว จาก 7.5 ล้าน ครีวเรือนที่สำรวจทั้งหมด หรือคิดเป็นร้อยละ 63.38 ที่มีสมาชิกพ่อแม่ และลูก อยู่พร้อมหน้ากัน ส่วนที่เหลือพบว่า มีเด็กถูกทอดทิ้งอยู่ 1.6 แสนครัวเรือน มีเด็กกำพร้า 2.6 แสนครัวเรือน มีเด็กพิการ อยู่ 3.8 แสนครัวเรือน และมีเด็กต่ำกว่า 15 ปี ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ จำนวน 8.3 แสนครัวเรือน (สถิติสวัสดิการสังคมและงานประชาสงเคราะห์, 2542, หน้า 19-20)

ตำบลบางโปรงก็เป็นชุมชนที่ประสบปัญหาความอ่อนแอของสถาบันครอบครัว จากสถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้ผู้นำชุมชนและประชาชนในตำบลมีความตื่นตัวค่อนข้างมาก มีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบของชุมชนของตนเองมากขึ้น ประกอบกับองค์การ บริหารส่วนตำบลบางโปรง ได้ถูกคัดเลือกจากสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลนำร่องของ จังหวัดสมุทรปราการ ในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนประจำตำบล ซึ่งปัจจุบันได้เริ่ม ดำเนินการไปได้ในระดับหนึ่งแล้ว โดยงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล และถ้าหาก โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนต่อเนื่อง จะมีผลทำให้คุณภาพชีวิตของคนไทยในตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสังคมได้อย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับ แนวทาง การพัฒนาชุมชนตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “ครอบครัวมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง”

โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรม อบรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวตำบลบางโปรง โดยครอบครัวมีความรักความผูกพัน กันมากขึ้น ครอบครัวดูแลคนในครอบครัวมิให้ก่อปัญหา ปัญหาสังคมก็จะไม่ตามมาโดยเน้น

ส่งเสริมให้ชุมชนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถาบันครอบครัว ซึ่งนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง เป็นผู้รับผิดชอบโครงการและมีศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบลเป็นที่ปรึกษา ซึ่งคณะทำงานมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. จัดทำแผนปฏิบัติการในลักษณะบูรณาการ เพื่อการพัฒนาป้องกันแก้ไขปัญหาสถาบันครอบครัว
2. ร่วมประชุมคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
3. จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของครอบครัวในชุมชน
4. สำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว
5. ส่งเสริมการจัดสร้างเครือข่ายครอบครัวในชุมชน
6. จัดตั้งชุมชนเพื่อพัฒนาสถาบันครอบครัว
7. จัดบริการให้คำปรึกษาแนะนำในการแก้ไขปัญหาคู่สมรส
8. จัดหางบประมาณ
9. ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน กลุ่มองค์กรต่างๆ
10. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ฐานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนในชุมชน

จากข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งมีการริเริ่มจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนขององค์กรบริหารส่วนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ 2547 (เดือนมีนาคม – เดือนตุลาคม 2551) ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะดำเนินการวิจัยประเมินโครงการ และแก้ไขปัญหของโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบลบางโปรงและใช้เป็นแนวทางในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนขององค์กรบริหารส่วนตำบลอื่นๆ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือจังหวัดอื่นๆทั่วประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้รูปแบบซีพี (CIPP MODEL) ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลการดำเนินงาน
2. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่างและขอบเขตด้านเนื้อหา มีดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1.1 ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 104 ครอบครัว มีประชากรทั้งหมด 500 คน คัดเลือกโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน จำนวน 217 คน

1.2 คณะทำงาน คณะที่ปรึกษา รวมทั้งคณะผู้ช่วยคณะทำงาน เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาหรือตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยได้มุ่งที่ประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้รูปแบบซีบีบี (CIPP MODEL) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ซึ่งเป็นรูปแบบจำลองที่พัฒนาขึ้น เพื่อใช้ในการประเมินที่สมบูรณ์ (อ้างถึงใน เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2542 หน้า 59-61) โดยให้รายละเอียดต่างๆ รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอสำหรับประกอบการตัดสินใจ 4 ด้าน ดังนี้

2.1 การประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท (context evaluation)

เป็นการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม หลักการ และเหตุผลในการดำเนินการ เป้าหมายของการดำเนินการ

2.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation)

เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึง ความเหมาะสมในแผนงาน ความพอเพียงของทรัพยากรที่ดำเนินงานตามโครงการ

2.3 การประเมินกระบวนการ (process evaluation)

เป็นการประเมินการดำเนินงาน เพื่อหาจุดเด่นและข้อบกพร่องของการดำเนินงาน โครงการและเพื่อทำการแก้ไขปัญหาของโครงการ

2.4 การประเมินผลการดำเนินงาน (product evaluation)

เป็นการประเมินผลการดำเนินงานหรือผลผลิต เพื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการ

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ช่วงเวลาที่ทำการวิจัย คือ ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2549 ถึงเดือนตุลาคม 2551

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การกำหนดแนวทางการประเมินที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างเครื่องมือ และแหล่งข้อมูลในการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ได้แสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 การกำหนดแนวทางในการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

รายการประเมิน	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล
1. ประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท 1.1 การรับรู้ข้อมูล 1.2 นโยบายโครงการ 1.3 วัตถุประสงค์ 1.4 เป้าหมายการดำเนินงาน 1.5 การเข้าร่วมโครงการ 1.6 การมีส่วนร่วม 1.7 การวางแผน 1.8 ความสอดคล้องกับสภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน 1.9 เหตุผลความจำเป็นของโครงการ/ ความพร้อมของการจัดการ ในการดำเนินงาน	แบบสอบถาม	1. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ 2. ผู้เข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 1.1 การกำหนดแนวทางในการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน
ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ (ต่อ)

รายการประเมิน	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล
<p>2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น</p> <p>2.1 วัตถุประสงค์</p> <p>2.2 สถานที่</p> <p>2.3 งบประมาณ</p> <p>2.4 บุคลากร</p> <p>2.5 การบริหารจัดการ</p> <p>3. การประเมินด้านกระบวนการ</p> <p>3.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา</p> <p>3.2 การดำเนินการ</p> <p>3.2.1 การคัดเลือกคณะกรรมการ</p> <p>3.2.2 การประชุม</p> <p>3.2.3 การแบ่งงาน</p> <p>3.3.4 การมอบหมายงาน</p> <p>3.3.5 การอุทิศเวลา</p> <p>3.3.6 การประสานงาน</p> <p>3.3.7 การปฏิบัติตามแผน</p> <p>3.3.8 การประชาสัมพันธ์</p> <p>3.3.9 การติดตามและประเมินผล</p> <p>4. การประเมินด้านผลการดำเนินงาน</p> <p>4.1 ผลที่ได้รับ</p> <p>4.2 ข้อยกพร่อง</p> <p>4.3 ความพึงพอใจ</p> <p>4.4 การประสบความสำเร็จ</p>	<p>แบบสอบถาม</p>	<p>1. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ</p> <p>2. ผู้เข้าร่วมโครงการ</p>

นิยามศัพท์เฉพาะ

โครงการ หมายถึง โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ในปีงบประมาณ 2549

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ หมายถึง คณะทำงาน คณะที่ปรึกษา รวมทั้งคณะผู้ช่วย คณะทำงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ประชาชน หมายถึง ผู้ที่ร่วมโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนของตำบลบางโปรง ตั้งแต่สองคนที่มาแต่งงานกันหรือมีความสัมพันธ์ฉันท์สามีภรรยา อาศัยอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกัน อาจจะมีหรือไม่มี การสืบสายโลหิตหรืออาจจะเลี้ยงดูผู้อื่น โดยการรับมาอุปการะ อีกทั้งยังอาจมีญาติพี่น้องหรือผู้อื่นมาอาศัยอยู่ด้วยในสถานที่เดียวกัน

ชุมชน หมายถึง ชุมชนในตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบลที่ตั้งตามกฎหมาย ซึ่งมีเขตบริหารราชการอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาในตำบลบางโปรง

การพัฒนา หมายถึง การพัฒนาครอบครัวในตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ให้ดีขึ้น ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ประเพณีวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ

การประเมิน หมายถึง กระบวนการที่กำหนด รวบรวมและการใช้ข้อมูลต่างๆ จากการปฏิบัติงานตามโครงการเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ตามรูปแบบ CIPP MODEL

การประเมินด้านบริบท หมายถึง การประเมินโครงการเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของโครงการ การรับรู้ข้อมูลนโยบายโครงการ วัตถุประสงค์ เป้าหมายการดำเนินงาน การเข้าร่วมโครงการ การมีส่วนร่วมการวางแผน ความสอดคล้องกับสภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน อันจะทำให้ได้ข้อมูลในการวางแผนหรือวัตถุประสงค์ของโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับการจัดสภาพความพร้อมของทรัพยากรในด้านต่างๆ ที่จะทำให้โครงการบรรลุผล ได้แก่ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ งบประมาณ บุคลากร การบริหารจัดการของโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง

จังหวัดสมุทรปราการ

การประเมินกระบวนการ ได้แก่ การประเมินเกี่ยวกับกระบวนการในการดำเนินงานของโครงการในด้านการศึกษาศาสนาปัจจุบันและปัญหา การดำเนินการ การคัดเลือกคณะกรรมการ การประชุมการแบ่งงาน การมอบหมายงาน การอุทิศเวลา การประสานงาน การปฏิบัติตามแผน การประชาสัมพันธ์ การติดตามและประเมินผลของโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

การประเมินผลผลิต หมายถึง การประเมินผลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานโครงการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับผลที่ได้รับ ข้อบกพร่อง ความพึงพอใจ และการประสบความสำเร็จโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ เพียงใด

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน หมายถึง องค์กรประชาชนที่มาจากตัวแทนกลุ่ม หรือ องค์กรในชุมชนที่อาสาสมัครมาร่วมกันดูแล ปกป้องและแก้ไขปัญหาครอบครัวในชุมชนที่มีการบริหารจัดการในรูปแบบของ “คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน” โดยมีเครือข่ายกลุ่มครอบครัวเป็นสมาชิกและอยู่ในความดูแลและสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล โดยศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนหรือ ศพค. จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในหมู่บ้าน/ตำบล ในการสำรวจข้อมูล วางแผน และประสานความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และองค์กรประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว โดยคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จะมาจากการคัดเลือกของประชาชนตามกระบวนการประชาคม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อนำไปพัฒนาปัจจัยต่างๆ ของโครงการ ตามรูปแบบของ CIPP MODEL ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลการดำเนินงาน
2. ได้ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรงในระยะ 1 ปีต่อไป

3. เป็นแนวทางการศึกษาวิจัยผลการดำเนินงานของโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัว
ในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ในด้านอื่นๆ รวมทั้งเป็นแนวทาง
การศึกษาวิจัยโครงการดังกล่าวในเขตพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากตำรา เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้

- (1) แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
 - (1.1) เหตุผลและความจำเป็นในการประเมินโครงการ
 - (1.2) ความหมายของโครงการ
 - (1.3) ความหมายของการประเมินโครงการ
 - (1.4) รูปแบบของการประเมินโครงการ
 - (1.5) การประเมินโครงการรูปแบบซีปป์ (CIPP MODEL)
- (2) แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว
 - (2.1) ความหมายของครอบครัว
 - (2.2) ความสำคัญของครอบครัว
 - (2.3) ประเภทของครอบครัว
 - (2.4) หน้าที่ของครอบครัว
 - (2.5) การขัดเกลาในครอบครัว
 - (2.6) ความสุขในครอบครัว
 - (2.7) การแก้ไขปัญหาครอบครัว
- (3) ครอบครัวไทย
 - (3.1) ลักษณะของครอบครัวไทย
 - (3.2) เอกลักษณะของครอบครัวไทย
- (4) แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวเข้มแข็ง
- (5) สภาพทั่วไปของตำบลบางโปรง
- (6) การจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน
 - (6.1) สถานการณ์ครอบครัวไทย
 - (6.2) หลักการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน
 - (6.3) นโยบายรัฐบาลกับการพัฒนาสถาบันครอบครัว

- (7) ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน
- (8) โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง
- (9) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

มีนักวิชาการแสดงแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการไว้มาก ในที่นี้จะกล่าวเป็นลำดับในเรื่อง เหตุผลและความจำเป็นในการประเมินโครงการ ความหมายของโครงการ ความหมายของการประเมินผลโครงการ รูปแบบของการประเมินโครงการ และการประเมินโครงการรูปแบบชิปปี้ ดังต่อไปนี้

(1) เหตุผลและความจำเป็นในการประเมินโครงการ

องค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการจัดการคือ การประเมินผลซึ่งจะเป็นการประเมินคุณค่าของงานโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการที่ใช้ในวงการอื่นทั่วไป เพื่อประเมินงานโครงการหรือกิจกรรมอื่นในที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในการพัฒนาโครงการ หรือกิจกรรมนั้นๆ ให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งเขาวดี รวงชัยกุลวิบูลย์ศรี (2528, หน้า 74) กล่าวถึง การประเมินโครงการว่าวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ การหาแนวทางตัดสินใจและมีเป้าหมาย เพื่อการค้นหาสะสมความรู้จากการวิจัยต่อไป แต่จะมุ่งไปสู่การค้นหาสิ่งที่โครงการได้ดำเนินการไปแล้วสิ่งใดที่ควรจะดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการและศึกษาว่าระหว่างดำเนินโครงการนั้น มีปัญหาใดบ้างที่ควรปรับปรุงเพื่อบรรลุของโครงการ

จากเห็นผลและความจำเป็นในการประเมินโครงการที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การประเมินโครงการเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการบริหารโครงการ เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานและควบคุมการปฏิบัติงานให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ หากไม่มีการประเมินโครงการที่ได้ปฏิบัติผ่านมา อาจทำให้ขาดทิศทางที่เหมาะสมในการวางแผนดำเนินงาน และการพัฒนางานให้เหมาะสมต่อไป

(2) ความหมายของโครงการ

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่าโครงการไว้มากจะยกเป็นตัวอย่างพอสังเขป ดังนี้

วิระพล สุวรรณนันต์ (2525, หน้า 9) มีความคิดเห็นว่าโครงการ หมายถึง 1.การร่วมกัน

ระหว่างปัจจัยนำเข้า (input) และกระบวนการ (process) 2. สาเหตุ (cause) ถ้าในการประเมินผล หมายถึง การค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการและผล (cause – effect analysis) ซึ่งวิธีการในที่นี้ก็คือ โครงการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2525, หน้า 119) ได้ให้คำจำกัดความของโครงการ หมายถึง แผนหรือเค้าโครงที่กำหนดไว้ โครงการเป็นศัพท์ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "Project" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือระดับหนึ่งของแผนงาน (Plan) บางตำราถือว่ามีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า "Program" ซึ่งหมายถึงแผนงานที่มีรายละเอียดในการปฏิบัติงานชัดเจน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2528, หน้า 96) ให้ความหมายคำว่า โครงการว่า หมายถึง แผนย่อย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานหรือเป็นกลุ่มของกิจกรรมที่จะดำเนินการในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของแผนงานที่ได้ระบุไว้ ซึ่งจากความหมายโครงการเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นส่วนย่อยของแผนงาน (plan) และโครงการจะต้องประกอบไปด้วยกลุ่มของกิจกรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ กิจกรรมเป็นส่วนย่อยของโครงการ กิจกรรมหลายกิจกรรมรวมกันเป็นโครงการนั่นเอง นอกจากนั้น โครงการยังจะบอกเกี่ยวกับระยะเวลาในการดำเนินงานที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์อีกด้วย

นิตา ชูโต (2531, หน้า 6) โดยให้ความหมายของโครงการว่า หมายถึง ความคิดแนวทางกิจกรรมหรือผลรวมที่เกิดจากกิจกรรมที่ได้จัดวางไว้ในโครงการนั้นๆ แนวคิดการจัดกิจกรรมหรือกลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบ งบประมาณ และระยะเวลาการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

รัตนะ บัวสนธ์ (2540, หน้า 3-4) ได้สรุปความหมายของโครงการได้ว่าโครงการ หมายถึง ส่วนย่อยของแผนงานซึ่งประกอบด้วย กิจกรรม ทรัพยากรในการดำเนินงานและระยะเวลาดำเนินงานเพื่อการบรรลุเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของโครงการนั้น

(3) ความหมายของการประเมินโครงการ

มีผู้ให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้หลายท่าน ผู้วิจัยคัดเลือกที่สำคัญมา ดังนี้

สมพร แสงชัย (2520 , หน้า 3) กล่าวถึง การประเมินผลไว้ว่า การประเมินผล คือ

- 1) การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับแผนที่ตั้งไว้
- 2) การควบคุมและเร่งรัดการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน
- 3) การศึกษาในทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขแผนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 4) การศึกษาแผนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เพื่อให้ทราบว่า การดำเนินงานได้ตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาที่มีอยู่อย่างไร
- 5) การศึกษาดูผลกระทบทางตรงและทางอ้อมของการดำเนินงาน โครงการซึ่งอาจจะเป็น

ข้อมูลช่วยในการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2528, หน้า 96) ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า เป็นกระบวนการ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจคุณค่าของโครงการ ผลผลิต ขบวนการ จุดมุ่งหมายของโครงการหรือโปรแกรมหรือทางเลือกต่าง ๆ เพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุ จุดมุ่งหมาย จุดเน้นของการประเมินคือการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ ข้อเสนอแนะ เพื่อตัดสินใจคุณค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ

ประทุม รอดประเสริฐ (2529, หน้า 73) อธิบายว่า การประเมินหรือการประเมินผล หมายถึง กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ การวิจัย (research) การวัดผล (measurement) การตรวจสอบรายงานผล (appraisal) การควบคุมดูแล (monitoring) การประมาณ การ (assessment) และการพิจารณาตัดสิน (judgment) เป็นต้น เมื่อนำมาผนวกรวมกับคำว่า “โครงการ” เป็น “การประเมินโครงการ” อาจสรุปเป็นความหมายความร่วมกันได้ว่า เป็นการ ประเมินค่าหรือการประเมินผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงาน โดยข้อมูลที่ได้รวบรวมด้วยวิธีการ สอบถาม ทดสอบ สังเกต และวิธีการอื่น ๆ แล้วทำการวิเคราะห์เพื่อตัดสินว่า การดำเนินงานนั้นมี คุณค่าหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานนั้นมากน้อยเพียงใด นิสิต ชูโต (2536, หน้า 8) กล่าวไว้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์ ความหมายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความต้องการหาแนวทาง วิธีการปรับปรุง วิธีการจัดการเกี่ยวกับ โครงการและหาผลที่แน่ใจว่าจะเกิดจากโครงการ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของ โครงการให้ดียิ่งขึ้น

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2533, หน้า 112) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้ว่า เป็นการประเมินค่าของกิจกรรมใด ๆ อย่างมีระบบเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2533, หน้า 120) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็น กระบวนการวิเคราะห์ รวบรวมและการอำนวยความสะดวกที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับ ทางเลือกต่าง ๆ

รัตนะ บัวสนธิ์ (2540, หน้า 5) ได้สรุปการประเมินโครงการ ไว้ว่าเป็นกระบวนการ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มานั้นมาเทียบกับเกณฑ์แล้วตัดสินใจให้คุณค่า ต่อข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มานั้นมาเทียบเกณฑ์แล้วตัดสินใจให้คุณค่าต่อข้อมูล และโครงการนั้น

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541, หน้า 2) กล่าวไว้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการและพิจารณาปัจจัยให้เห็นถึงจุดเด่นหรือจุดด้อยของโครงการนั้นอย่างมีระบบและตัดสินใจว่าจะปรับแก้ไขโครงการนั้น เพื่อดำเนินงานต่อไป หรือยุติดำเนินงานโครงการนั้น

จากความหมายของโครงการตามแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความหมายของโครงการ หมายถึง กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับวินิจฉัยหรือบ่งชี้คุณภาพโครงการหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังนั้นในการประเมิน ผู้ประเมินจะต้องวัดการเปลี่ยนแปลงระดับของตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนั้นผู้ประเมินจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างหรือพัฒนาเกณฑ์เหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

(4) รูปแบบของการประเมินโครงการ

รูปแบบของการประเมินผลโครงการ หมายถึง กรอบแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับ กระบวนการและวิธีการประเมินผล สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2531, หน้า 66-67) ได้แบ่งรูปแบบของการประเมินผลโครงการออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลักการ กล่าวคือ ในการประเมิน จะยึดถือ เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายเป็นหลักสำคัญ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ รูปแบบการประเมินของแฮมมอนด์

ประเภทที่ 2 รูปแบบที่ยึดหลักเกณฑ์ภายนอกเป็นหลักและเป็นรูปแบบที่ใช้ตัดสินคุณค่า ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสคริเวน รูปแบบการประเมินของสเติก

ประเภทที่ 3 รูปแบบที่ยึดเกณฑ์ภายในเป็นหลัก ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสมาคม ภาคกลางของอเมริกา

ประเภทที่ 4 รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจเป็นรูปแบบการประเมินที่ช่วยในการหา ข้อมูล เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารในการดำเนินงานโครงการต่างๆ ได้แก่ รูปแบบของการประเมินของสตัฟเฟิลบีม รูปแบบการประเมินของอัลคิน รูปแบบการประเมินของโพรวิส

รูปแบบการประเมินผลโครงการที่ได้รับการกล่าวถึงและเป็นที่ยอมรับนำไปใช้ในการประเมินผลโครงการที่สำคัญๆ (รัตนะ บันสนันท์ 2540, หน้า 207-211 อ้างจากสำนักงาน คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539) มีดังนี้

1)รูปแบบการประเมินของ Marvin C. Alkin ได้กล่าวว่า การประเมินเป็นการประเมิน กระบวนการจัดหาและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจ ดังนั้น การประเมินจำเป็นต้อง ดำเนินการในเรื่องต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ การประเมินระบบ(system assessment) การประเมินการวางแผน โครงการ(program confirmation)การประเมินการปฏิบัติตามโครงการ(program implementation)

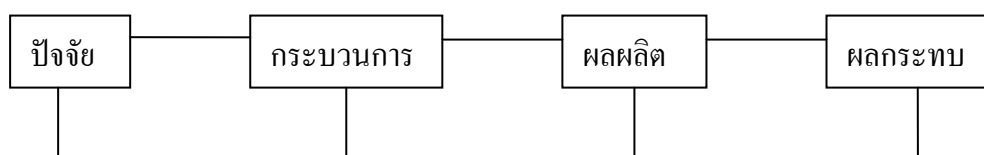
การประเมินเพื่อการปรับปรุงโครงการ (program improvement)

2) รูปแบบการประเมินของ Lee J. Cronbach เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางการศึกษาในการประเมินจะต้องประเมินทั้งผลดีที่เกิดขึ้นตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากจุดมุ่งหมาย การประเมินประกอบด้วยกระบวนการวิธีการประเมินในด้านต่างๆ 4 ด้าน คือการติดตามผล การวัดเจตคติ การวัดความสามารถต่างๆ ไป และการศึกษากระบวนการ

3) รูปแบบการประเมินของ Malcolm M. Provus เป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นมา ซึ่งมาตรฐานเหล่านั้น จะถูกกำหนดขึ้นทุกขั้นตอนของการประเมิน และจะมีการพิจารณาว่ามีความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานเพียงใด และนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการ การประเมินกระบวนการของโครงการ การประเมินผลผลิตของโครงการและการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลกำไรของโครงการ

4) รูปแบบการประเมินของ Daneil L. Stufflebeam เป็นกระบวนการของการบรรยาย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการจัดเตรียมข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นการนำไปใช้ การตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสม วิธีการประเมินอาศัยลักษณะการตัดสินใจโดยชี้ให้เห็นว่า การตัดสินใจแต่ละส่วนจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากกระบวนการประเมินมาช่วยในการตัดสินใจใน 4 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม (context evaluation) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation) ด้านกระบวนการ (process evaluation) และด้านผลผลิต (product evaluation)

5) การวิเคราะห์ระบบ (system approach) เป็นการนำเอาระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ต่างๆ ขององค์ประกอบทั้งหลายในระบบให้เห็นเป็นกระบวนการอย่างชัดเจนสำหรับนำไปเป็นหลักฐานในการปฏิบัติ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 การวิเคราะห์ระบบตามแนวคิดของ Daneil L. Stufflebeam

ที่มา : จิตรกร หนูจันทร์ (2546, หน้า 16 อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์, 2540, หน้า 211)

จากภาพที่ 2.1 จะพบว่าองค์ประกอบต่างๆ ของระบบจะมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลซึ่งกันและกัน ดังนี้

- (1) ปัจจัยเป็นเหตุให้กระบวนการดำเนินไปได้
- (2) กระบวนการเป็นเหตุให้เกิดผลผลิต
- (3) ผลผลิตเป็นเหตุให้เกิดผลกระทบ

ในการปฏิบัติงานหรือทำงานใดๆ ย่อมจะต้องมีปัญหาเกิดขึ้นเสมอๆ และปัญหาจะนำไปสู่การหาวิธีปรับปรุงเพื่อลดปัญหาให้น้อยลงหรือไม่มีปัญหาเลย เพื่อที่จะทำให้ผลของการปฏิบัติงานหรือผลงานมีคุณภาพที่ดีที่สุดตามที่ต้องการ ส่วนวิธีการแก้ปัญหานั้นๆ ก็จะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดตามที่ต้องการเหมือนกัน การที่จะทำให้เกิดผลทั้งสองประการนี้ จำเป็นที่จะต้องนำความรู้จากการวิเคราะห์ระบบมาใช้จึงจะทำให้ได้ผลสมดังปรารถนา

(5) การประเมินโครงการรูปแบบชิปปี้ (CIPP MODEL)

สำหรับรูปแบบการประเมินโครงการตามรูปแบบชิปปี้ (CIPP MODEL) ของสตีฟเฟิลบีม แห่งมหาวิทยาลัยของรัฐโอไฮโอ สหรัฐอเมริกา (อ้างใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2535, หน้า 184-194) กล่าวว่า การประเมินรูปแบบชิปปี้ ไม่เพียงแต่ประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็น การประเมิน เพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย ผู้ประเมินจะได้รับทราบข้อดีข้อบกพร่องและประสิทธิภาพของโครงการที่ประเมินโครงการเป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่า เป็นการรับข่าวสารแบบสะสม แบบจำลองเข้าใจง่าย สะดวก ในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2535, หน้า 184-194 อ้างถึงใน จิตการ หนูจันทร์, 2546 หน้า 17) กล่าวว่า การประเมินรูปแบบชิปปี้ (CIPP MODEL) โดยจะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

(1) การประเมินบริบท (context evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์ มี 2 วิธี คือ

(1.1) ประเมินตามสถานการณ์ (contingency model)

เป็นการประเมินเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากงานนอกระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น

(1.2) ประเมินตามความสอดคล้อง (congruence model)

เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างผลการปฏิบัติจริง (actual result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ทำให้ทราบว่าวัตถุประสงค์ใดไม่บรรลุเป้าหมาย

(2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (input evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อช่วยในการตัดสินใจตามความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ คือ

(2.1) ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดการโครงการ

(2.2) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

(2.3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ที่จะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ

(3) การประเมินกระบวนการ (process evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับอนุมัติและลงมือทำการประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) แก่ผู้รับผิดชอบโครงการทุกลำดับขั้นการประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ คือ

(3.1) เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงานของโครงการตามขั้นตอนที่วางไว้

(3.2) เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผน

(3.3) เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น

(4) การประเมินผลผลิต (product evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ โดยเฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเหล่านี้ แต่มีความจำเป็นยิ่งในการปฏิบัติตามโครงการด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว

ได้มีนักวิชาการแสดงแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของครอบครัว ความสำคัญของสถาบันครอบครัว ประเภทของครอบครัว หน้าที่ของครอบครัว การขัดเกลาในครอบครัว ความสุขในครอบครัว และการแก้ไขปัญหาครอบครัว ดังต่อไปนี้

(1) ความหมายของครอบครัว

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่าครอบครัว ไว้ดังนี้

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ. 2525 (2538, หน้า 201) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ครอบครัว” ไว้ว่า “ครอบครัว” หมายถึง สถาบันสังคมที่ประกอบด้วย สามิ ภรรยา และบุตร เป็นต้น ตามนิยามนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นคำจำกัดความที่ให้ความหมายเป็นขั้นมูลฐาน เนื่องจากคำจำกัดความของคำว่า “ครอบครัว” สามารถมีความหมายที่เปลี่ยนแปลงไปได้อีกหากยุคสมัยได้

เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสถานภาพของบุคคล ดังเช่น คำนิยามครอบครัวในปัจจุบันได้เพิ่มเติมความหมายขั้นมูลฐานและมีการยึดถือตามที่คณะกรรมการด้านครอบครัวให้ไว้

คณะกรรมการด้านครอบครัวในคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2537 กำหนดความหมายไว้ดังนี้ว่า “ครอบครัว คือ กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันทางอารมณ์และจิตใจในการดำเนินชีวิตร่วมกัน รวมทั้งการพึ่งพิงกันทางสังคมเศรษฐกิจและมีความสัมพันธ์กันทางกฎหมาย หรือทางสายโลหิตและบางครอบครัวอาจมีลักษณะเป็นข้อยกเว้นบางประการจากที่กล่าวมา” (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2537, หน้า 5) โดยนัยดังกล่าวนี้ คำจำกัดความ “ครอบครัว” จึงมีความหมายกว้างขึ้นและทันสมัยยิ่งขึ้น ในความทันสมัยนี้ ความหมายของคำว่า “ครอบครัว” อาจเปลี่ยนแปลงไปได้อีกในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม อิทธิพลของเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้ดูเหมือนว่าโลกทั้งใบถูกย่อส่วนให้เล็กลง ซึ่งก่อให้เกิดกลุ่มสังคมใหม่ๆ ยกตัวอย่าง เช่น กลุ่มรักร่วมเพศ หญิงกับหญิง (Gay and Lesbian) ในประเทศไทยมีชื่อเรียกว่า กลุ่มอัญจารี เป็นต้น กลุ่มบุคคลในภาพของกลุ่มสังคมนี้ ปัจจุบันยังไม่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2547, หน้า 3) ได้ให้ความหมายคำว่า ครอบครัวว่า ครอบครัว คือ กลุ่มบุคคลที่ผูกพันและใช้ชีวิตร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักเป็นฐานรากที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคมครอบครัวมีหลากหลายรูปแบบและหลายลักษณะ นอกเหนือจากครอบครัวที่ประกอบด้วยบิดา มารดา และบุตร

กัญญา ทองดี (2548, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของคำว่า ครอบครัว ว่าหมายถึง กลุ่มคนตั้งแต่สองคนที่มาแต่งงานกัน หรือมีความสัมพันธ์ฉันท์สามี-ภรรยา อาศัยอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกัน อาจจะมีหรือไม่มีสายโลหิตหรืออาจจะเลี้ยงผู้อื่นโดยการรับมาอุปการะ อีกทั้งยังอาจมีญาติพี่น้องหรือผู้อื่นมาอาศัยอยู่ด้วยในสถานที่เดียวกัน

Sherley Zimmerman (1999, p. 34) กล่าวว่า ในอนาคตคำนิยามของการสมรส และครอบครัวอาจมีความหมายที่เปลี่ยนแปลงไป โดยอาจจะพิจารณาจากความใกล้ชิด หรือความสัมพันธ์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคมซึ่งอาจมีรูปแบบที่แตกต่างออกไปได้ในอนาคต

จากความหมายของครอบครัวที่ยกมาเป็นตัวอย่างจากหลายแหล่ง สรุปได้ว่า ครอบครัวประกอบด้วยกลุ่มบุคคล โดยปกติจะอาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน โดยการเป็นเครือญาติ กลุ่มบุคคลจะมีปฏิสัมพันธ์กัน มีความผูกพันกันทางอารมณ์ มีวัฒนธรรม ค่านิยมและกฎระเบียบของตนเอง ทำให้มองเห็นว่าครอบครัวมีโครงสร้างและหน้าที่ของตนเอง และเป็นระบบสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะให้การเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว ให้

มีพัฒนาการที่ดี เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดี มีความสมบูรณ์ มีความอดทน และมีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งจะทำให้ครอบครัวมีการดำเนินเข้าสู่ระยะต่างๆ ของวงจรชีวิตครอบครัว

(2) ความสำคัญของสถาบันครอบครัว

เขาวัดชัย ชีพสมล (2551, หน้า 20) ได้กล่าวว่า สถาบันครอบครัวทำหน้าที่เป็นหน่วยพื้นฐาน หรือ ทางสังคมที่เล็กที่สุดและสำคัญที่สุดในการเป็นแหล่งทรัพยากรมนุษย์ ทั้งด้านการพัฒนาศักยภาพและด้านการพัฒนาคุณภาพ ให้แก่สมาชิกของครอบครัว ซึ่งอาจพิจารณาได้ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

(2.1) ในด้านชีววิทยา สถาบันครอบครัวทำหน้าที่ถ่ายทอดโครงสร้างทางพันธุกรรมของบิดามารดาไปสู่บุตรและเพิ่มประชากรมนุษย์ไม่ให้สูญสิ้นรวมถึงการถ่ายทอดลักษณะต่างๆ ของความเป็นมนุษย์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และจิตใจ

(2.2) ในด้านสิ่งแวดล้อม สถาบันครอบครัวจะทำหน้าที่เป็นระบบนิเวศระบบแรกที่สำคัญให้แก่สมาชิกเพื่อการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัยและเจริญงอกงามเช่น บิดามารดาจัดหาปัจจัยต่างๆ ให้บุตรอย่างเหมาะสม บุตรจะเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิตที่อยู่รอบตัว ทำให้บุตรได้รับการพัฒนาเพิ่มพูนศักยภาพความเป็นมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนเติบโตใหญ่ ระบบนิเวศน์ภายในครอบครัวจึงเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดของสมาชิก

(2.3) ในด้านเศรษฐกิจ สมาชิกของครอบครัวในสถาบันครอบครัวเป็นแหล่งสำคัญในระบบสังคมมนุษย์ในฐานะผู้บริโภคและเป็นต้นทุนของครอบครัว ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ผลิตและเป็นผู้บริโภคที่สำคัญในระบบการพาณิชย์และอุตสาหกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งเพิ่มหรือลดมูลค่าให้สังคมในฐานะทรัพยากรมนุษย์อีกด้วย

(2.4) ในด้านวิทยาศาสตร์และคหกรรมศาสตร์ สถาบันครอบครัวทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลและจัดการทรัพยากรต่างๆ ที่เกี่ยวกับปัจจัยสี่ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและแต่งกาย อาหาร และโภชนาการ ยารักษาโรค ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขของสมาชิกภายในบ้านเรือน การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อประโยชน์สุขแก่สมาชิกของครอบครัว

(2.5) ในด้านการแพทย์และการสาธารณสุข สถาบันครอบครัวมีหน้าที่และจัดการในการดูแลสุขภาพพลานามัยให้แก่สมาชิกครอบครัวทั้งกายและจิตใจ ด้วยกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ด้วยความรัก เอื้ออาทร และห่วงใย สถาบันครอบครัวจึงเป็นรากฐานสำคัญต่อการสร้างสุขภาพ แห่งจิตวิญญาณ (spiritual health) ของความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นส่วนสำคัญ นอกเหนือไปจากการมีสุขภาพกายและใจที่ดี

(2.6) ในด้านการปกครองและการบริหาร สถาบันครอบครัวจะทำหน้าที่เป็นต้นแบบแก่สมาชิกในการสร้างความสำนึก ความรับผิดชอบหน้าที่ของแต่ละบุคคลในครอบครัว และการสร้างความมีระเบียบวินัยต่อตนเองและผู้อื่น ภายในรูปแบบของกิจกรรมของครอบครัว ซึ่งมีกฎเกณฑ์ทางสังคมและกฎหมายช่วยกำหนดขอบเขตในเชิงบริบทของสังคม

(2.7) ในด้านวัฒนธรรม สถาบันครอบครัวจะทำหน้าที่ปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ศาสนา บรรทัดฐานของสังคม แบบแผนการดำรงชีวิต คุณภาพชีวิต การอนุรักษ์และสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนหล่อหลอมบุคลิกภาพแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

(2.8) ในด้านสังคม สถาบันครอบครัวกำหนดโดยครอบครัวจะเป็นขอบเขตแรกที่เล็กที่สุดที่ล้อมกรอบความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรก่อนที่จะขยายสู่การปฏิสัมพันธ์ต่อสังคมที่กว้างขวางออกไป หากพิจารณาอย่างเป็นระบบ ระบบย่อยๆ ที่แวดล้อมครอบครัวภายในสถาบันครอบครัวและสังคมอีกด้วย ด้วยกรอบความสัมพันธ์ภายในระบบครอบครัวนี้เองจะเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นรากฐานสู่การปฏิสัมพันธ์ต่อบุคคลอื่นและสมาชิกอื่นของสังคมที่แวดล้อมและไกลออกไป

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าครอบครัวมีความสำคัญ ทั้งด้านชีววิทยา สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ การแพทย์ การสาธารณสุข การปกครอง การบริหาร วัฒนธรรม และสังคม หากละเลยความสำคัญที่สุดแห่งสถาบันดังกล่าวแล้วข้างต้น ย่อมเท่าเทียมการสะสม ปัญหา เพิ่มภาระทางสังคม ทั้งนี้จากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ได้แสดงให้เห็นว่าสถาบันครอบครัวกำลังล่มสลาย เนื่องด้วยทรัพยากรมนุษย์ของชาติกำลังบั่นทอนศักยภาพและอาจหมด โอกาสที่จะเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของชาติ นั้นหมายถึง การลงทุนหรือต้นทุนทางสังคมของชาติกำลังประสบปัญหาภาวะขาดทุน ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวถูกสภาพแวดล้อมต่างๆ บีบคั้น สถาบันครอบครัวไม่อาจทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ต่อไป สังคมโดยทั่วไป ได้มีแนวทางกำหนดความสำคัญแก่การจัดการภาคเศรษฐกิจมากเกินไป เช่น การแข่งขันเพื่อการเศรษฐกิจฐานที่ดี โดยขาดมุมมองด้านศีลธรรมและจริยธรรมเท่าที่ควร การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้านพฤติกรรมของการดำรงชีวิตของสมาชิกครอบครัว อาทิการให้ความสำคัญต่อการบริโภคทางวัตถุมากกว่าทางจิตใจ แบ่งปันหรือให้เวลาน้อยเกินไป เพื่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพและคุณภาพทั้งร่างกายและจิตใจแก่สมาชิก จึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจุบันสถาบันครอบครัวได้กลายเป็นผู้วางรากฐานของหน่วยสังคมที่พิการ ยกตัวอย่างเช่น ครอบครัวปัจจุบันนิยมเปลี่ยนจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว มีเพียงบิดามารดาและบุตร หรือในรายที่ครอบครัวหย่าร้าง แยกแยก หรือแยกกันอยู่ หรือบิดามารดาจำเป็นต้องเป็นแรงงานพลัดถิ่น หรือบิดามารดามีสุขภาพ

ที่ไม่สมบูรณ์อันเนื่องจากโรคภัยคุกคาม เช่น โรคเอดส์ ตึดยาเสพติด เป็นต้น

(3) ประเภทของครอบครัว

ภิญโญ ทองดี (2548 หน้า 2-3) กล่าวถึง ประเภทของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวในสังคมต่างๆย่อมมีโครงสร้างและลักษณะที่แตกต่างกัน หากแต่จะแบ่งครอบครัวเป็นประเภทใหญ่ๆ เพื่อความสะดวกในการศึกษาแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) **ครอบครัวเดี่ยว** (Nuclear family) คือครอบครัวที่ถือเป็นแก่นแท้หรือแกนหลักของครอบครัวในความหมายที่แท้จริง เพราะก่อตั้งขึ้นด้วยการที่คนต่างเพศสองคนตกลงใช้ชีวิตร่วมกัน มีความสัมพันธ์กันที่สามี-ภรรยา และสืบทอดสายโลหิตด้วยการให้กำเนิดบุตร หรือหากไม่มีบุตรโดยสายโลหิต ก็อาจจะมี การรับเลี้ยงผู้อื่นมาเป็นบุตรบุญธรรม ครอบครัวเดี่ยวในลักษณะเช่นนี้ จะประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นแกนหลักของครอบครัว คือสามี-ภรรยาหรือพ่อ แม่ ลูก สมาชิกมีความสัมพันธ์และผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น มีการสืบทอดสายโลหิตเพียงทอดเดียว คือจากพ่อ-แม่และลูก สมาชิกในครอบครัวจึงมีจำนวนไม่มากนัก มักจะพบครอบครัวประเภทนี้ในสังคมเมืองหรือสังคมสมัยใหม่ บางครั้งจึงมีการเรียกครอบครัวประเภทนี้ว่า ครอบครัวสมัยใหม่ หรือ Modern Family

2) **ครอบครัวขยาย** (Extended family) เป็นครอบครัวที่แตกแขนงจำนวนสมาชิกออกไปจากแกนเดิมของครอบครัว คือนอกจากจะประกอบด้วยวงศาญาติที่อาศัยร่วมอยู่ด้วย ยังอาจหมายถึงบุคคลอื่นที่มาสมทบในภายหลังโดยนับรวมเข้าร่วมเป็นสมาชิกของครอบครัวด้วย สมาชิกที่เป็นบุคคลอื่นที่มาสมทบและนับรวมเป็นสมาชิกของครอบครัวนี้ อาจขยายจำนวนเพิ่มขึ้นด้วยการสืบทอดตามสายโลหิตรุ่นต่อรุ่น หรืออาจมาสมทบเพิ่มเติมด้วยความผูกสมัครรักใคร่ บางครั้งจึงเรียกครอบครัวประเภทนี้ว่า “ครอบครัวร่วม” หรือ Joint family ซึ่งแบ่งออกเป็นลักษณะ คือ ครอบครัวขยายที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต(Consanguinal family) ครอบครัวขยายที่มีความสัมพันธ์โดยการสมรส (Conjugal family) ครอบครัวแอบแฝง (Composite or compound family) หรือ “ครอบครัวหลายฝั้วหลายเมีย” (Polygamous) ครอบครัวภาวะหรือครอบครัวจำเป็น (Essential family) เป็นครอบครัวที่ฝ่ายบิดาหรือมารดาไม่อาศัยอยู่ด้วยในครัวเรือนเดียวกัน แยกไปอยู่ต่างหาก ด้วยเหตุผลความจำเป็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

(4) หน้าที่ของครอบครัว

กาญจนา ลุศนันท์ (2549 หน้า 5-6) ได้กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุด แต่สำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นสถาบันแรกที่สามารถหล่อหลอมและพัฒนาบุคคลต่างๆในครอบครัวให้เป็นบุคคลอันพึงประสงค์ของสังคม ซึ่งมีหน้าที่คือ

(4.1) สร้างสรรค์สมาชิกใหม่ (reproduction) เพื่อให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้ เพราะสังคมจะต้องมีสมาชิกใหม่แทนสมาชิกเดิมที่ตายไป หน้าที่นี้มีความสำคัญมาก ถ้าไม่มีการสร้างสมาชิกใหม่ สังคมนั้นๆ ก็จะต้องสูญหายไป การมีสมาชิกใหม่ก็ต้องมีให้สมดุลกับทรัพยากรภายในประเทศ คือ ไม่มากเกินไปหรือน้อยไป ถ้ามีมากเกินไปจนทรัพยากรภายในประเทศ ไม่อาจจะอำนวย สังคมก็ยากลำบากและเกิดปัญหาต่างๆ เช่น ขาดงาน อาชญากรรม เป็นต้น แต่ถ้ามีสมาชิกน้อยเกินไป สังคมนั้นก็อาจจะประสบปัญหาขาดแคลนกำลังคน (man power) เช่น ออสเตรเลียขาดแรงงานด้านกรรมกรต้องเอาคนมาจากประเทศอื่น ทำให้เงินของประเทศบางส่วนไหลออกนอกประเทศ เป็นต้น

(4.2) บำบัดความต้องการทางเพศ (sexual gratification) ซึ่งจะออกมาในรูปของการสมรสเป็นการลดปัญหาทางเพศบางอย่าง เช่น ข่มขืน การสมรสจึงเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมที่มีการจัดระเบียบ เพราะการสมรส คือ วิธีหนึ่งที่สังคมเข้ามาควบคุมความสัมพันธ์ทางเพศแต่อย่างเดียว จะต้องทำให้มนุษย์มีครอบครัวเสมอไป เพราะมนุษย์มีทางเลือกออกทางอื่นๆ ได้ โดยไม่ต้องมีครอบครัวเพราะการสมรสให้มากกว่าความพอใจในเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งเราจะกล่าวในประการต่อไป

(4.3) เลี้ยงดูผู้เยาว์ให้เติบโตขึ้นในสังคม (maintenance of immature children or raising the young) เราจะเห็นได้ว่าไม่มีสถาบันใดทางหน้าที่ดีกว่าสถาบันนี้ เพราะความรักและอบอุ่น เด็กจะหาที่อื่นใด เสมือนครอบครัวนั้นยากมาก พ่อแม่ส่วนใหญ่มีความรักลูก ย่อมจะประคับประคองเลี้ยงดูลูกของตนเป็นอย่างดี แม้จะยากก็มีเงินก็ตาม ครอบครัวจึงเลี้ยงดูบุตรตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเติบโตใหญ่ การเลี้ยงดูจากที่อื่นแม่จะทำได้ เช่น สถานสงเคราะห์ โรงพยาบาล ตามบ้านรับเลี้ยงเด็ก ฯลฯ ก็ทำไม่ได้ดีเท่า เพราะอาจจะให้เด็กได้แต่การเลี้ยงดูทางด้านร่างกาย แต่ทางด้านจิตใจนั้นทำได้ยากมาก เพราะมีเด็กเป็นจำนวนมาก การจะให้ความอบอุ่นแก่เด็กทุกคน เสมือนพ่อแม่ให้แก่ลูกนั้นทำไม่ค่อยได้ ด้วยเหตุนี้เด็กในสถานสงเคราะห์ ในโรงพยาบาล ตามบ้านรับเลี้ยง ฯลฯ ส่วนใหญ่จึงพัฒนาได้ช้า เช่น เดินช้า พูดช้า อารมณ์ไม่มั่นคง และบางครั้งก็ทำร้ายตัวเอง เพื่อเรียกร้องความสนใจ เช่น เด็กเล็กๆ บางคน ในโรงพยาบาลบางแห่งเอาตัวกระแทกกับขอบเตียงจนท้องอักเสบเพื่อหาคนที่มาเอาใจใส่ตนบ้าง กอดตนบ้าง เล่นบ้าง หัวระบ้าง เป็นต้น

(4.4) ให้การขัดเกลาทางสังคม (socialization) ครอบครัวเป็นแหล่งการอบรมเบื้องต้นที่ไม่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด เป็นสถาบันที่เตรียมตัวเด็กให้ออกไปเผชิญกับสิ่งแวดล้อมที่พ้นไปจากบ้านครอบครัวช่วยอบรมให้รู้จักกฎเกณฑ์ ค่านิยม แบบของความประพฤติ ฯลฯ สอนให้เด็กปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม วิธีการอบรมก็อาจทำได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

โดยตรงก็โดยการสั่งหรือดูค่า หรือว่ากล่าว โดยอ้อมก็โดยการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี การอบรมนี้ก็มีอยู่ตลอดเวลา จึงนับได้ว่าเป็นสถาบันที่ทำให้การอบรมแก่เด็กตั้งแต่เกิดจนตาย

(4.5) กำหนดสถานภาพ (social placement) เราได้ชื่อสกุลจากครอบครัว ซึ่งส่วนมากก็เปลี่ยนได้ในเวลาต่อมา โดยเฉพาะถ้าเป็นหญิง เมื่อแต่งงานแล้วก็เปลี่ยนตามชื่อสกุลสามี สถานภาพตำแหน่งที่ครอบครัวให้นี้ทำให้เรารู้ว่าเราเป็นใคร อยู่กับคนกลุ่มไหน เช่นสกุลเป็นไทยก็จัดว่าเป็น คนไทย ชื่อสกุลเป็นแซ่ ก็จัดว่าเป็นคนจีน เป็นต้น

นอกจากนี้สถานภาพก็เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่เกิด เช่นเป็นลูกคนจน ลูกคนรวยเป็นเชื้อพระวงศ์ เป็นลูกรัฐมนตรี เป็นลูกพ่อค้า เป็นลูกชวานา ฯลฯ เป็นสังคมปิดหรือเปิด เช่น จะต้องเป็นชวานาตลอดไปอาจจะเปลี่ยนสถานภาพเป็นพ่อค้า เป็นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ เป็นต้น ก็ได้ ถ้าสังคมนั้นเปิดโอกาส อย่างไรก็ตามเราต้องยอมรับว่าคนที่มั่งมีก็อาจมีโอกาสดีกว่าคนจน เช่นได้รับการศึกษาดีกว่าเพราะมีเงินทองพอ หรือได้รับสถานภาพสูง (เพราะบางครั้งเงินได้มาซึ่งอำนาจและตำแหน่ง)หรืออาจจะมีคนเกรงใจมีพรรคพวกมากกว่าดังนั้นสถานภาพแรกเกิดก็มีส่วนช่วยสร้างความเจริญหรือความล้มเหลวแก่บุคคลไม่มากนักน้อย

(4.6) ให้ความรักและความอบอุ่น (affection) ครอบครัวเป็นแหล่งที่สมาชิกได้รับความรักและอบอุ่นอย่างบริสุทธิ์ใจ เป็นแหล่งที่ให้ประกันว่า จะมีคนที่เรารักและคนที่รักเราเสมอ เช่น ความรักของสามีภรรยา หรือความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก นอกจากนั้นถ้าสมาชิกคนใดประสบความผิดหวัง ไม่ว่าจะในด้านการทำงานหรือด้านอื่นๆ ครอบครัวจะเป็นแหล่งให้กำลังใจและปลุกปลอบใจ เพื่อให้สามารถผ่านอุปสรรคไปได้ สรุปแล้วครอบครัวจึงเป็นแหล่งที่ให้ความรัก ความคุ้มครอง และความมั่นคงทางด้านจิตใจแก่สมาชิกทำให้สมาชิกมีพลังใจในการฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ให้ลุล่วงไปได้

(5) การขัดเกลาในครอบครัว

ตามที่กล่าวมาแล้ว ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และเป็น การยากที่จะยากจะให้บุคคล 2 คนนี้มีแบบของพฤติกรรมและทัศนคติเหมือนกัน เพราะอาจจะมีภูมิหลังและประสบการณ์ต่างกัน จึงอาจขัดกันได้

การขัดเกลาในครอบครัว อาจจะมีได้ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อย เช่น เขียนูหรือไว้ตรงไหน ถือแก้วน้ำค้ำมือไหน วางแก้วตรงไหน เป็นต้น จนกระทั่งเรื่องใหญ่ๆ เช่น เรื่องเงินทอง เรื่องอบรม ลูก เรื่องอาชีพ เรื่องวงศาคณาญาติ เป็นต้น แต่ส่วนมากมักจะสนใจในเรื่องที่ขัดกันระหว่างสามีและภรรยา ซึ่งในแต่ละสังคมก็มีปฏิกิริยาโต้ตอบต่างกัน เช่น ในประเทศที่เจริญแล้ว แถบยุโรปและอเมริกา ถ้าขัดกันรุนแรงก็มักจะขึ้นศาล ให้ศาลสั่งหย่าขาดจากกันถ้าตกลงกันไม่ได้ ส่วนประเทศ

คือพัฒนาอันสมัยก่อนๆ จะให้ผู้ใหญ่ไกลเกลี่ยและการใช้อำนาจของศาลไม่ค่อยจะปรากฏ ปัจจุบันเราจะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มเพียงที่จะให้ศาลเข้ามาช่วยตัดสินมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การขัดเกลาในครอบครัวอาจจะนำไปสู่ปัญหาบ้านแตก (broken home) หรือปัญหาทางสุขภาพจิต ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ ซึ่งผู้ที่ได้รับความกระทบกระเทือนมักจะตกอยู่กับเด็ก เพราะถ้ามองปัญหาในระดับชาติแล้ว ถ้าเป็นดังกล่าวมาหลายๆ จะเป็นการทำให้พลังงานของชาติไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควรซึ่งสังคมควรจะเห็นความสำคัญและให้ความสนใจเรื่องนี้เป็นพิเศษ

(6) ความสุขในครอบครัว

ชายและหญิงเมื่อถึงวัยอันสมควรก็จะมีครอบครัวด้วยการแต่งงาน และอยู่อย่างฉันสามีและภรรยา ซึ่งทั้งสองฝ่ายควรจะมีความรัก ความซื่อสัตย์สุจริต ความเชื่อใจ ความเข้าใจ การรู้จักเอาใจกัน การผ่อนหนักเป็นเบา การให้อภัยต่อกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและราบรื่นตลอดไป หากมีบุตรบุตรก็จะได้อยู่ในครอบครัวที่มีสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ดี ที่จะช่วยให้เด็กเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกายและจิตใจอย่างสมบูรณ์

อย่างไรก็ตาม เราต้องยอมรับทุกครอบครัวว่าไม่อาจจะมีความสุขได้เสมอไป มีครอบครัวไม่น้อยที่ประสบความแตกร้าง และมีปัญหาที่ทำให้ความสงบสุขในครอบครัวลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไป เหตุที่เป็นเช่นนั้นอาจจะมีสาเหตุต่างๆ เช่น ทั้งสามีและภรรยาไม่พยายามปรับตัวเข้าหากัน ไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน หรือนอกใจกัน โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปคบชู้สาว การพยายามมีอำนาจเหนือกันและกัน ไม่ยอมให้อภัยแก่กัน ปัญหาด้านการเงิน ความเกลียดชังเรื่องเพศ หรือตั้งความหวังไว้สูงว่า การแต่งงานต้องสมบูรณ์เสมอไป บกพร่องไม่ได้ การแต่งงานที่อยู่กินกันอย่างถาวรนั้นเป็นเพราะ“ทนข้อบกพร่อง” ความเหลวและเลวของกันและกันได้ อย่าเรียกร้องให้มากจนเกินไป ในสังคมไทยส่วนมากภรรยาต้องเป็นฝ่ายทน และเป็นฝ่ายปรับตัวเข้าหาสามีภรรยาที่คิดผิดคือภรรยาที่ต้องการจะให้สามีดีจนไม่มีที่ติภรรยาจะต้องไม่นึกว่าตัววิเศษ จะต้องแสดงตัวว่าด้อยกว่า ต่ำกว่า และเอาชนะด้วยการยอมแพ้เสมอ เรียกว่า แพ้เพื่อจะชนะตลอดไป เพื่อความสงบสุขเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่นและผาสุก ทั้งสามีภรรยาและลูก ควรรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบดังต่อไปนี้

หน้าที่ของสามี

สารภี พลศักดิ์ (2551, หน้า 154) กล่าวว่า หน้าที่ของสามีมีหลายประการ ดังต่อไปนี้

(1) เป็นหัวหน้าครอบครัว โดยเป็นผู้นำในด้านต่างๆ เช่น หารายได้เลี้ยงดูครอบครัว เป็นผู้ให้นามสกุลแก่ภรรยาและลูก เป็นผู้ปกป้องคุ้มครองภรรยาและลูก เป็นผู้ช่วยงานใน

บ้านที่ต้องใช้แรงงาน เช่น ซ่อมแซมสิ่งของ ยกของหนักๆ เป็นผู้ดูแลความทุกข์สุขของสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

(2) เป็นสามี เป็นตำแหน่งที่มีความผูกพันสูง โดยจะต้องซื่อสัตย์และรักใคร่ในตัวภริยา ให้อุปการะตามควร โดยการให้เงินทองจับจ่ายใช้สอยหรือข้าวของเครื่องใช้ ยกย่อมและให้เกียรติในตัวภริยา ไม่นินทาเหยียดหยาม หรือทุบตี ไม่ว่าจะกล่าวเปรียบเปรยเมื่อภริยาทำผิดควรจะหาโอกาสชี้แจงในภายหลัง ภริยาคือแม่ของลูก (ถ้ามี) ฉะนั้นควรจะถือว่าความทุกข์ของภริยาคือความทุกข์ของตนมอบความเป็นใหญ่ให้ โดยให้ภริยาปกครองดูแลทรัพย์สินสมบัติและกิจการในบ้านเรือน โดยไม่ก้าวก่ายหน้าที่ของแม่บ้าน เช่น การดูแลบ้าน การอบรมเลี้ยงดูลูก การปกครองคนในบ้าน ไม่นอกใจภริยาไม่ดูแคลนเหยียดหยามพ่อแม่ ญาติพี่น้องภริยาให้การเอาใจเมื่อภริยาเจ็บป่วย ชมเชย ยินดีและขบใจในกิจการที่ภริยามีน้ำใจทำให้

(3) เป็นบิดาโดยควรช่วยภริยาอบรมบุตรให้เป็นคนดีแต่ไม่ใช่ออกในรูปแบบขัดกับแม่บ้าน ดังตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น โดยเฉพาะบุตรชายควรจะมีบิดาเป็นผู้ช่วยสร้างบทบาทของความเป็นชาย ซึ่งมารดาจะทำหน้าที่ไม่ได้ดี ความเป็นบิดานี้อาจจะออกมาในรูปแบบให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรตามวาระและโอกาส เช่น วันเกิด สอบไล่ได้ เป็นต้น ควรจะถ่ายรูปแบบบุตรเป็นครั้งคราว เพื่อดูความเจริญเติบโต

(4) เป็นผู้สร้างบรรยากาศที่ดีแก่ครอบครัว โดยพาครอบครัวไปที่สวนนอกบ้าน เป็นครั้งคราวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนาน ให้ของขวัญหรือของกำนัลแก่ภริยาและบุตรในบางโอกาส เช่น วันเกิด วันครบรอบแต่งงาน วันเงินเดือนขึ้น เป็นต้น มีอารมณ์ดีไม่ขุ่นมัวไม่ทะเลาะเบาะแว้งทุกคืนกันต่อหน้าบุตร เพราะจะทำให้เด็กจิตใจแตกแยกไม่ปกติและหวาดกลัวควรจะต้องกั้นลับหลังเด็ก

หน้าที่ของภริยา

สารภี พลศักดิ์ (2551, หน้า 155) กล่าวว่า หน้าที่ของภริยามีหลายประการ ดังต่อไปนี้

(1) เป็นภริยา มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อสามี โดยใช้สอยให้พอเหมาะพอควร ไม่สร้างหนี้สินให้เป็นภาระแก่สามี รักษาทรัพย์สินสมบัติที่สามีหามาได้ ไม่ประพฤติชั่วด้วยการคบชู้ชู้ชายให้ความเคารพแก่พ่อแม่ญาติพี่น้องของสามี ยกย่องสามีทั้งต่อหน้าและลับหลัง ให้สามีเป็นใหญ่ในบ้านโดยการให้เกียรติไม่พูดอะไรทำให้เสียหน้า หรือพูดขัดแย้ง เป็นคู่คิด เป็นเพื่อนปลอบใจแก่สามีเมื่อมีทุกข์ไม่ขี้บ่นจู้จี้ทั้งเรื่องในบ้านและเรื่องของสามี ฯลฯ

(2) เป็นมารดาดูแลอบรมบุตรให้มีเหตุผล โดยไม่ใช่อารมณ์ เป็นที่พึ่งของบุตรไม่เปรียบเทียบบุตรของตนกับบุตรของผู้อื่น ไปในทางที่จะทำให้เกิดความรู้เป็นปมด้อยหรือ

กระทบกระเทือนใจ ไม่ทบทวนบุตร โดยไม่มีเหตุผลหรือเกินกว่าเหตุ ถ้าหากบุตรทำความดีก็ควรจะชมเชย เพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่บุตรในการที่จะทำดีต่อไป

(3) เป็นแม่บ้าน ขยันขันแข็งงานในบ้านและงานนอกบ้าน อุปการะดูแลคนในบ้าน พอเหมาะพอควร แต่งกายให้เหมาะสมกับฐานะและโอกาส พุดจาอ่อนหวานอยู่เสมอ ตลอดจนพยายามเอาใจสามีและบุตร ให้ความเป็นอิสระแก่สามีทั้งในด้านการงานและการดำรงชีวิต ไม่ควร จะบีบบังคับหรือติดตามสามีจนขาดความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเอง

เสริมสร้างความสุขในครอบครัว สอนลูกให้มีความกตัญญูต่อบิดามารดา เมื่อลูกทำดีก็ชมเชย เมื่อลูกทำผิดก็ตักเตือน ให้โอกาสคนในบ้าน ไปเปลี่ยนบรรยากาศนอกบ้านเพื่อไม่ให้เกิด ความรู้สึกเบื่อหน่ายและจำเจ ไม่จับจู้จี้ในเรื่องไม่เป็นเรื่อง

หน้าที่ของบุตร

สารภี พลศักดิ์ (2551, หน้า 155) กล่าวว่า การเป็นบุตรที่ดีควรจะรู้หน้าที่ของตน ดังต่อไปนี้

- (1) ให้ความเคารพ เชื่อฟัง และปฏิบัติด้วยความคำสั่งสอนด้วยความจริงจัง
- (2) เมื่ออยู่ในวัยเรียนก็ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน หากความรู้ยังเต็มความสามารถ เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับมาปรับปรุง พัฒนา การดำรงชีวิตและประกอบอาชีพสำหรับเลี้ยงชีวิตในอนาคต
- (3) ช่วยเหลืองานด้วยความเต็มใจ โดยไม่หลบเลี่ยงเกี่ยงงอนให้ผู้อื่นทำ
- (4) ปฏิบัติตนเป็นคนมีระเบียบวินัย มีกิริยามารยาทงดงามช่วยรักษาเกียรติยศของวงศ์ตระกูล
- (5) ดูแลบิดามารดาและผู้มีพระคุณเมื่อถึงยามท่านแก่ชราหรือเมื่อเวลา

อันสมควร

หน้าที่ของสามีและภรรยา

สุภาวดี หาญเมธี (2550, หน้า 127) ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของสามีและภรรยา ไว้ว่า สภาพสังคมปัจจุบัน สังคม และเศรษฐกิจได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ผู้ชายและผู้หญิง จึงล้วนมีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว ก็เริ่มมีการปรับเปลี่ยนให้ ผู้หญิงมีบทบาททัดเทียมกัน ดังนั้นสามีและภรรยา ในยุคปัจจุบันจึงควรมีหน้าที่ๆสอดคล้องกับ สถานการณ์ กล่าวเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

- (1) ให้การยกย่องซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกันตามฐานะอย่างเหมาะสม ดูแลเอาใจใส่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

- (2) ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามทั้งวาจาและท่าทาง ไม่ว่าจะต่อหน้าหรือลับหลัง ให้คำแนะนำในการปรับปรุงตนเอง และร่วมกันแก้ไขข้อบกพร่องซึ่งกันและกัน
- (3) ไม่ประพฤติผิดใจซึ่งกันและกัน ควรมีความซื่อสัตย์และคุณความดีของกันและกัน เพื่อรักษาครอบครัวให้มีความสุขและดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น
- (4) ช่วยกันในธุรกิจงานบ้าน ช่วยดูแลทรัพย์สินสมบัติและกิจการงานบ้าน ควรรับผิดชอบภารกิจที่ต้องใช้แรงงาน รวมถึงการช่วยเหลือบุตร
- (5) ให้กำลังใจโดยของขวัญหรือของรางวัล ให้ความสำคัญกับโอกาสพิเศษ เช่น วันเกิด วันครบรอบแต่งงานหรือเทศกาลต่างๆ มีของฝากเมื่อเดินทางไปสถานที่อื่นๆ
- (6) ร่วมกันจัดการงานบ้านเรือนให้เรียบร้อย แบ่งภารกิจการงานบ้านให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีงานเท่าเทียมกัน รวมถึงสร้างบรรยากาศในครอบครัวให้น่าอยู่
- (7) เอาใจใส่สงเคราะห์คนใกล้ชิด เอาใจใส่สารทุกข์สุกดิบของคนในครอบครัว รวมถึงญาติพี่น้องทั้งของฝ่ายตนเองและฝ่ายภรรยาให้สม่ำเสมอเท่าเทียมกัน
- (8) ช่วยกันรักษาสมบัติไว้ให้ดี รู้จักการใช้สอยเงินทองอย่างประหยัด ไม่ควรใช้จ่ายให้เกินฐานะ ไม่สร้างภาระหนี้สินโดยไม่จำเป็น และหลีกเลี่ยงอบายมุขต่างๆ
- (9) ไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง ควรมีความขยันขันแข็งในการทำงาน ทั้งภายนอกและภายในบ้าน เพื่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เพื่อให้ฐานะครอบครัวมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น

หน้าที่ของบิดามารดาต่อบุตร

กาญจนา ลูกศรนนท์ (2549 หน้า 7-8) คู่สามีภรรยาที่มีความพร้อมและตัดสินใจมีลูกแล้ว จะต้องตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่เกิดขึ้นตามมา โดยมีบทบาทใหม่ในการเป็นพ่อและแม่ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่สำคัญและมีความรับผิดชอบสูงอันได้แก่

- (1) การให้ความเจริญเติบโตทางด้านร่างกายและจิตใจ พ่อแม่มีหน้าที่ต้องให้ความเอาใจใส่ลูกทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ในด้านร่างกายเป็นความจำเป็นในอันดับแรกของชีวิต ในขณะที่ลูกยังช่วยตัวเองไม่ได้ พ่อแม่มีหน้าที่ต้องดูแลหาอาหาร เครื่องนุ่งห่มและดูแลยามเจ็บไข้ได้ป่วยในด้านจิตใจก็ได้แก่การให้ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยแก่ลูก สร้างความรู้สึกให้ลูกรู้สึกถึงการเจริญเติบโตด้วยความเป็นมิตร มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เกิดความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่น เกิดความภูมิใจกับสถานภาพของตนเองในครอบครัว
- (2) การอบรมสั่งสอน พ่อแม่มีหน้าที่ต้องปลูกฝังให้ลูกสามารถควบคุมตัวเองและปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านการเข้าสังคม มารยาทสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น

เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้

(3) การเอาใจใส่ พ่อแม่ต้องคอยเอาใจใส่ดูแลลูก เพื่อสังเกตและควบคุมพฤติกรรมของลูกให้ดำเนินไปได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่วและเป็นที่ยอมรับของสังคม อันได้แก่ด้านสุขภาพจิตเพราะเด็กบางคนอาจมีความผิดปกติด้านสภาพจิตใจ ด้านความผิดปกติทางเพศ ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขบำบัดเพื่อแก้ปัญหาด้านการใช้ยาเสพติดเด็กสมัยใหม่จะเข้าถึงได้ค่อนข้างง่าย จึงต้องใช้การสังเกตเพื่อป้องกันปัญหา ด้านการใช้เวลาว่างพ่อแม่ควรต้องแนะนำให้เด็กได้ใช้เวลาว่างตามความถนัดตามความสนใจ ให้คำแนะนำและส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

หน้าที่ความรับผิดชอบของบุตรต่อบิดามารดา

กาญจนา ลุศนันท์ (25 หน้า 8-9) ในช่วงแรกของชีวิตบิดามารดามีหน้าที่ต้องดูแลบุตร แต่ในช่วงท้ายของชีวิตแล้วบุตรก็มีหน้าที่ต้องดูแลบิดามารดาเป็นการตอบแทน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก ดังนั้น บุตรจึงมีหน้าที่ที่ควรปฏิบัติต่อบิดามารดาคือ

(1) ความกตัญญู บุตรควรต้องดูแลเอาใจใส่บิดามารดาให้เหมือนกับที่บิดามารดาดูแลเอาใจใส่ตน ดูแลให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข หาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต ดูแลยามเจ็บไข้ได้ป่วย

(2) ช่วยเหลือกิจการงานหน้าที่ครอบครัวตามโอกาส บุตรควรต้องช่วยเหลือดูแลกิจการในบ้านทั้งกิจการของครอบครัว งานอื่นๆ ที่นอกเหนือ เพื่อให้พ่อแม่ได้มีโอกาสพักผ่อนและเป็นการแบ่งเบาภาระ

(3) ดำรงวงศ์ตระกูลของพ่อแม่ให้เจริญ สังคมไทยให้ความสำคัญกับการสืบทอดวงศ์ตระกูลและชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล ดังนั้นบุตรควรต้องรักษาชื่อเสียงและประเพณีตนให้เหมาะสมตามขนบธรรมเนียมประเพณี

(4) เมื่อพ่อแม่ล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ สังคมไทยให้ความสำคัญเรื่องการรำลึกถึงบุญคุณบิดามารดา การทำบุญอุทิศให้ก็คือเป็นการนึกถึงและตอบแทนบุญคุณอีกทางหนึ่ง และเป็นการแสดงถึงความเคารพอยู่เสมอ

สรุปการดำเนินชีวิตครอบครัวในปัจจุบันมีความลำบากมากขึ้น เนื่องจากสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ต้องอาศัยการจัดการทรัพยากรครอบครัวอย่างชาญฉลาดจึงจะทำให้การดำเนินชีวิตครอบครัวอยู่รอดและบรรลุเป้าหมาย

(7) การแก้ปัญหาครอบครัว

ญาดา อรุณเวช (2549, หน้า 9) การอยู่ร่วมกันร่วมกันของคนเป็นครอบครัว ทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นมากมายสิ่งหนึ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ก็คือปัญหา สุดแท้แต่ว่าจะหนักหรือ

เขาและแก้ไขได้โดยวิธีทางใด

สาเหตุปัญหาครอบครัว มักจะเกิดจาก ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พฤติกรรมของสามี และภรรยาในทางที่ไม่ดี การสูญเสียของบุคคลในครอบครัว การปรับตัว เรื่องของญาติพี่น้อง ความคาดหวังในตัวของคนและกันสูงเกินไป และปัญหาจากบุตร

การป้องกันปัญหาครอบครัว เป็นวิธีที่ดีที่สุดคือทำให้ปัญหาไม่เกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินชีวิตของครอบครัวเป็นไปอย่างราบรื่นเช่นการให้ความสำคัญกับการเลือกคู่ครอง ต้องทำอย่างรอบคอบ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ปรับตัวเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ ทำกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีร่วมกัน ใช้บุตรเป็นเครื่องช่วยรักษาความสัมพันธ์ให้ยืนยาว ตัดสินใจให้รอบครอบก่อนทำการหย่าร้าง

แนวทางการแก้ปัญหาครอบครัว เมื่อปัญหาครอบครัวเกิดขึ้นแล้วก็ต้องหาหนทางในการแก้ไขให้ลุล่วง ซึ่งวิธีการในการแก้ปัญหาที่มีหลากหลายออกไป เช่น การยอมรับปัญหาและพร้อมเผชิญกับปัญหา การยอมรับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นและพร้อมจะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นเตรียมพร้อมรับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดหมาย

ครอบครัวไทย

เนื่องจากสภาพของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวไทยจึงมีวิวัฒนาการเพื่อการเข้ากับสิ่งแวดล้อม แต่ก็มีบางสิ่งบางอย่างที่ยังแสดงถึงเอกลักษณ์และลักษณะของสังคมไทย โดยทั่วไป ซึ่ง ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2526, หน้า 24-25) ได้กล่าวถึงครอบครัวไทยไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

(1) **ครอบครัวเดี่ยว** หรือครอบครัวขนาดเล็ก (nuclear family) เป็นครอบครัวแบบพ่อแม่ลูก ส่วนมากจะไม่ค่อยมีญาติพี่น้องมาอยู่ด้วย โดยเฉพาะสังคมในเมืองจะมีลักษณะครอบครัวแบบนี้เป็นส่วนใหญ่ ตลอดจนกฎหมายไทยระบุการจดทะเบียนสมรสจะถูกต้องก็เพียงคนเดียวเท่านั้น คือ แบบสามีหนึ่ง ภริยาหนึ่งเท่านั้น (mongolism) ถ้ามีการจดทะเบียนเกินกว่า 1 ครั้ง โดยไม่ได้มีการจดทะเบียนหย่ากับภริยาคนแรก การจดทะเบียนครั้งหลังจะเป็นโมฆะ(บอกล้างได้ถ้าศาลสั่ง) ถ้าศาลสั่งแล้วภริยาที่จดทะเบียนหลังจะเป็นภริยานอกสมรส (เพราะไม่มีกฎหมายห้ามว่ามีภริยาน้อยไม่ได้) ส่วนลูกที่เกิดมาถ้าสามีรับรองก็จะเป็นลูกที่ต้องตามกฎหมาย มีสิทธิรับมรดกในฐานะเป็นลูกเท่ากับ ลูกคนอื่นๆ

การสมรสแบบสามีและภริยาอย่างละหนึ่งคน (Monogamy) จะก่อให้เกิด

(1.1) เด็กเกิดความอบอุ่นและมั่นคงในจิตใจ เนื่องจากเด็กมีความรู้สึกว่ามีพ่อแม่

เป็นของตนเองคนเดียว ไม่ใช่ของคนอื่นๆ ด้วย (หมายถึงภริยาน้อยและลูกของภริยาน้อย)

(1.2) มีความผูกพันทางอารมณ์และความรักอย่างแน่นแฟ้น พ่อแม่สามารถทุ่มเทความรักความเอาใจใส่ให้แก่ลูกได้อย่างเต็มที่ ซึ่งก็ดีกว่าแบบพ่อกับภริยาหลายๆ คน และมีลูก ซึ่งภริยาทั้งหลายอาจจะอิจฉากัน ลูกก็อาจไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเต็มที่ เพราะต้องแบ่งความเอาใจใส่ให้กับหลายครอบครัว

(1.3) มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน เพราะความรักระหว่างพ่อแม่และลูกเป็นความรักแน่นแฟ้น ความขัดแย้งมีไม่มาก พลังที่ทำให้ครอบครัวรวมกันจึงมีมาก ครอบครัวจึงมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

(1.4) บุตรเห็นว่าบิดามารดาเป็นบุคคลสำคัญในชีวิตของเขา บุตรมักจะให้ความเคารพรักใคร่สนใจ และอุปการะเมื่อท่านชราภาพ เนื่องจากตนมีความรู้สึกว่ามีบิดามารดาอย่างละหนึ่งคนเท่านั้นหาที่อื่นไม่ได้อีกแล้ว ชีวิตของบิดามารดาจึงมีค่าต่อความรู้สึกของเขา บิดามารดาจึงมักจะได้รับความรักและความเอาใจใส่ในบั้นปลายของชีวิต

อย่างไรก็ตามแม้ปัจจุบันไทยเราจะมีการสมรสแบบผัวเดียวเมียเดียวก็ตามแต่ในสมัยก่อนชายมักนิยมมีภริยาหลายคน (Polygamy) คือ แบบสามีหนึ่งภริยาหลายคน โดยภริยาเหล่านั้นมักจะรวมกันอยู่ในบ้าน ตลอดจนบุคคลที่อยู่ในครอบครัวของตน โดยทั่วถึงกัน โดยการมีภริยามากนี้ อาจจะเป็นการแสดงถึงฐานะ ความพอใจในรสชาติที่แตกต่างกันออกไป การต้องการมีบริวาร (เช่น มีลูกและภริยามากไว้ปกครองหัวเมืองต่างๆ หรือไม่เพียงแต่เป็นคนชอบมีภริยามากเป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าวบุคคลจึงมีความผูกพันระหว่างญาติพี่น้อง เพราะเคยเห็นหรือเคยอยู่ด้วยกัน มีอะไรมักจะช่วยเหลือกัน

ส่วนในปัจจุบันไม่ว่าในเมืองหรือในชนบทจะมีลักษณะแบบครอบครัวเดี่ยว แม้อีกที่สมรสแล้วจะมาอยู่ด้วย ก็มักจะปลูกบ้านอยู่ในบริเวณเดียวกันหรืออยู่ในบ้านเดียวกันก็ตาม มักจะประกอบอาชีพและมีรายได้เป็นของตนเอง โดยไม่ได้มามอบให้บิดาทั้งหมด เหมือนครอบครัวชาวจีนที่ถือว่าผู้อาวุโสสูงสุด เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา ฯลฯ เป็นผู้มีอำนาจเหนือสมาชิกในครอบครัว

(1) ลักษณะเฉพาะของครอบครัวไทย

ครอบครัวไทยแต่เดิมมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย มีสมาชิกครอบครัวหลายช่วงอายุ อย่างน้อย 3 รุ่น คือ 1) รุ่นปู่ย่า ตายาย 2) รุ่นพ่อแม่ 3) รุ่นลูก เป็นครอบครัวที่มีความร่วมมือกันในกิจกรรมด้านต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การอบรมเลี้ยงดู การปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยม ความเอาใจใส่ในสภาวะวิกฤต คนในครอบครัวมีความอบอุ่น และปลอดภัย ครอบครัวได้

ทำหน้าที่เป็นแหล่งหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ และมีผลต่อคุณภาพสังคม

ในอดีตครอบครัวมีบทบาทหน้าที่อย่างน้อย 3 ประการ

(1) เป็นแหล่งขัดเกลาทางสังคม (socialization) ให้การอบรม การเรียนรู้ การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ประเพณีและชีวิตความเป็นอยู่ การสร้างบุคลิกภาพ ระบบวิถีชีวิตการให้คุณค่าของสิ่งต่างๆ

(2) เป็นแหล่งถ่ายทอดวิชาชีพและฝึกฝนอาชีพ การบ่มเพาะให้เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีคุณภาพ

(3) เป็นแหล่งให้การสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น มีความเอื้ออาทรให้ความช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉินในสภาวะวิกฤตต่างๆ

นอกจากนี้ ครอบครัวยังเป็นเสมือนแหล่งบ่มเพาะทักษะทางการเมือง การอยู่ร่วมกันอย่างมีกติกา มีบทบาท หน้าที่รับผิดชอบ เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน การตัดสินใจร่วมกัน รู้จักรับฟัง และสื่อสารเจรจาประนีประนอมกันด้วยความรัก ความเข้าใจ และเหตุผล รู้จักการให้อภัยกัน มีการแบ่งอำนาจหน้าที่และแบ่งงานกันในครอบครัวอย่างชัดเจน จะเห็นได้ว่าในสมัยก่อนแม้ภรรยาจะมีฐานะเป็นรองสามี แต่ก็มี การแบ่งหน้าที่กัน ซึ่งฝ่ายสามีมีอำนาจการตัดสินใจภายนอกบ้าน การเป็นผู้นำในขณะเดียวกันภาระการดูแลบ้านเรือนและผู้คนในบ้านเป็นหน้าที่ของฝ่ายภรรยา สำหรับผู้สูงอายุจะทำหน้าที่อบรม สั่งสอน ขัดเกลาสมาชิกที่เป็นเด็กให้เรียนรู้การดำเนินชีวิตเพื่อสืบต่อวงศ์ตระกูล

(2) เอกลักษณ์ของครอบครัวไทย

สถาบันครอบครัวส่วนใหญ่ในโลก จะให้ความหมายของ “ครอบครัว” ที่คล้ายกัน กำหนดรูปแบบของครอบครัวไม่แตกต่างกันและมีความเป็นสากลเรื่องวัฏจักรของชีวิตครอบครัวก็ตามแต่ครอบครัวไทยก็มีลักษณะหลายประการอันเป็นแบบเฉพาะของตนเอง อันเนื่องมาจากประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของคนไทยเกิดขึ้นเมื่อคนไทยพื้นเมืองเดิมไว้เป็นอาณาจักรชุมชน โดยตั้งถิ่นฐาน ณ ดินแดนในภูมิภาคนี้มานานหลาย ศตวรรษ อาณาจักรจากชุมชนต่างๆ ประกอบด้วย ประชากรที่มีระบบการเมือง การปกครอง วัฒนธรรมและโครงสร้างของสังคมเป็นแบบเฉพาะของตนเอง และมีการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรชุมชนใหญ่น้อยที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและห่างไกลออกไปด้วยการคมนาคมทางบกและทางน้ำเป็นหลักโดยผ่านทาง การแลกเปลี่ยนสินค้าและวัฒนธรรม สมาชิกของครอบครัวไทยจึงได้รับอิทธิพลความเชื่อคตินิยมเพื่อการปฏิบัติตน โดยยึดถือศาสนาพุทธเป็นหลักของจิตใจเป็นเวลาช้านาน อันเป็นเอกลักษณ์ ความเชื่อความศรัทธาที่แฝงอยู่ในทัศนคติและวิถีการดำรงชีวิตวัฒนธรรมประเพณีของครอบครัว

ไทยตลอดมา จากประวัติ ศาสตร์ของคนไทยนานหลายศตวรรษนี้เองจึงทำให้ครอบครัวไทย มีโครงสร้างทางสังคม การเมือง และแบบแผนความเชื่อ ศาสนา คตินิยม ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถูกสั่งสมถ่ายทอดเป็นเอกลักษณ์มาตราบถึงปัจจุบัน นับเป็น ความภาคภูมิใจของคนในชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะคนดังกล่าวและถือเป็นความภาคภูมิใจที่ประเทศ ไทยไม่เคยตกเป็นประเทศราชของประเทศใดเลย

อาจกล่าวได้ว่า เอกลักษณ์ของครอบครัวไทยในภาพรวม มีดังต่อไปนี้คือ

(2.1) ครอบครัวไทยมีภาษาไทยเพื่อใช้ในการสื่อสาร อันเป็นภาษาเฉพาะของคน ไทย ครอบครัวไทยใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หมายถึง ภาษาพูด อ่าน เขียน และใช้ตัวอักษร สระ วรรณยุกต์ เป็นแบบเฉพาะซึ่งเริ่มใช้กันมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี โดยมี พระมหากษัตริย์ไทย คือ พ่อขุนรามคำแหงเป็นผู้คิดประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นเป็นปฐม ดังนั้น ภาษาไทยจึงเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านภาษาประจำชาติไทยที่นำความภาคภูมิใจแก่คนไทย และครอบครัวไทยได้ถ่ายทอดความเป็นเอกลักษณ์นี้มาสู่ลูกหลานตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

(2.2) ครอบครัวไทยมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีแบบไทย วัฒนธรรม ไทย มีเอกลักษณ์แสดงถึงความมีอารยธรรม เช่น การ ไปมาลาไหว้ การกราบแบบเบญจางค์ประดิษฐ์ ฯลฯ ความเป็นศิลปะแห่งวัฒนธรรมที่ละเอียดประณีต นุ่มนวลและสง่างาม นอกจากนี้ยังมี ประเพณีไทยและประเพณีท้องถิ่นเฉพาะ มีศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเช่นการต่อสู้โดยใช้ ดาบ มวยไทย การดนตรี มหรสพ การแกะสลัก การจักสาน การทอผ้า การสร้างบ้านเรือน เป็นต้น และมีการถ่ายทอดจากรุ่นต่อรุ่นส่งผลให้คนไทยมีคุณสมบัติกิจกรรมอารยธรรมที่ดีงามอ่อนช้อย ความคิด ละเอียด สุขุม และมีความประณีตในการทำงาน

(2.3) สมาชิกของครอบครัวไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาประจำชาติไทยมาตลอดตั้งแต่การค้นพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งล้วนบ่งบอกถึงเรื่องชุมชนเดิมในอาณาจักรต่างๆ นับถือศาสนาพุทธมาตั้งแต่ครั้งโบราณ ดังนั้น ครอบครัวไทยส่วนใหญ่จึงมีหลักความเชื่อในหลักศาสนาและกฎแห่งกรรมที่ว่า ทำดีได้ดีทำชั่ว ได้ชั่วใครทำอย่างไรย่อมได้ผลอย่างนั้นแต่ก็มีอิสระในการเลือกนับถือศาสนาอื่น เช่น ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม เป็นต้น และมีคตินิยมจากความเชื่อในหลักศาสนานั้น ยิ่งกว่านั้นครอบครัวไทย ก็มีความเคารพเทิดทูนในพระมหากษัตริย์และเชื่อพระวงศ์ตามคตินิยมทางศาสนาพราหมณ์ที่สั่งสม มานาน

(2.4) สมาชิกของครอบครัวไทยยึดหลักความสมานฉันท์ หลักสมานฉันท์เป็น หลักเกณฑ์แห่งการปรองดอง สามัคคี ด้วยคนไทยนิยมความสงบ บุคลิกภาพสุภาพถือหลักการ

ปกครองประจวบคิตามารดากับบุตร โดยทั่วไปชายเป็นใหญ่กว่าหญิง แต่เรื่องภายในครอบครัวยกให้สตรีผู้เป็นภรรยาเป็นใหญ่ สามิเป็นผู้หารายได้ให้ความอุปการะทางเศรษฐกิจแก่สมาชิกของครอบครัว นอกจากนี้ครอบครัวไทยมีความยืดหยุ่นและการประนีประนอมในทางปฏิบัติ ทั้งในด้านการอบรมเลี้ยงดู การเอาใจใส่ดูแลและการดำเนินชีวิต

(2.5) ครอบครัวไทยยึดถือคตินิยมโบราณ ให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาบรรพบุรุษ ครอบครัวไทยมีความผูกพันตามสายโลหิตและมีความเคารพนับถือตามลำดับอาวุโสยึดถือเอาแบบแผนอันดีงามของบรรพบุรุษ ดังนั้นการสั่งสอนจะสอดแทรกลงไปในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ผู้นุชนคนรุ่นหลังได้มีหลักคิดและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต คำสั่งสอนอันดีถือเป็นคติโบราณจะสอดแทรกคำอุปมาอุปมัย เพื่อให้ผู้ฟังใช้ความพินิจพิจารณาติดตามไปทำให้เกิดเขว่น ปัญญาที่ สุขุม ละเอียดลุ่มลึก และเป็นภูมิปัญญาบรรพบุรุษในการถ่ายทอดโดยแท้ ดังตัวอย่างคตินิยมที่เกี่ยวกับความเคารพนับถือของสมาชิกในครอบครัวไทย เช่น

- (1) บิดา มารดา ปู่ ย่า ตายาย เปรียบเหมือนเจดีย์หรือเทวดาประจำครอบครัว
- (2) สามิ ภรรยา เปรียบเป็นหลักของครอบครัว
- (3) บุตร เปรียบเป็นความหวังของครอบครัว
- (4) ญาติพี่น้อง เปรียบเหมือนร่มเงาของครอบครัว
- (5) เพื่อนบ้าน เปรียบเหมือนกำแพงและชุมชนของครอบครัว
- (6) อาชีพ เปรียบเหมือนฐานะของครอบครัว
- (7) ศีลธรรม เปรียบเหมือนทิศทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องของครอบครัว

(2.6) ครอบครัวไทยยึดถืออาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติ เอื้ออำนวยและส่งผลให้ได้เป็นแหล่งผลิตอาหารแหล่งใหญ่แห่งหนึ่งของโลก และอำนวยความสะดวกต่อค้าขาย สร้างสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ ตลอดทั้งการสร้างเศรษฐกิจแบบระบบแลกเปลี่ยนพืชผลกับสินค้าต่างแดนมาแต่ครั้งโบราณตลอดถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้ชัดจากครอบครัวไทยในชนบท ความได้เปรียบด้านภูมิประเทศ ภูมิอากาศและทรัพยากรธรรมชาตินี้เอง จึงเป็นทรัพยากรสำคัญที่ส่งผลให้ครอบครัวไทยภาคเกษตรกรรมเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ จึงมีการยกย่องให้เกษตรกรที่ประกอบอาชีพชาวนาว่าเป็นกระดูกสันหลังของชาติอีกด้วย

(2.7) ครอบครัวไทยนิยมบริโภคข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก สมาชิกของครอบครัวไทยนิยมบริโภคข้าวเจ้ากับพืชผักที่หาได้ในท้องถิ่นและผลไม้ตามฤดูกาลบริโภคเนื้อสัตว์กันภายในประเทศ นอกจากนี้ก็มีการพัฒนาอาหารคาวอาหารหวานขึ้นเป็นเอกลักษณ์ อาหารประจำชาติ

(2.8) ระบบภายในครอบครัวไทยเป็นลักษณะพึ่งพาช่วยเหลือกันและกัน ด้วยอุปนิสัยของคนไทยที่มีนิสัยรักอิสระ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจึงทำให้สมาชิกของครอบครัวไทยรับการปลูกฝังบ่มนิสัยและขยายความมีมิตรไมตรีจากระบบความสัมพันธ์ในเครือญาติสู่ระบบชุมชน หมู่บ้านดังจะเห็นได้จากการลงแขกดำนาและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องในด้านอื่นๆ

อย่างไรก็ดีเอกลักษณ์ของสังคมไทยก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปในบริบทสังคมไทยยุคปัจจุบัน เนื่องจากการไหลของวัฒนธรรมต่างชาติ ที่สามารถเชื่อมต่อกันได้ภายใต้โลกใบเดียวกันด้วย พัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสื่อสารต่างๆ ที่ก้าวหน้าไปจากอดีตมาก ยิ่งไปกว่านี้ยังพบว่า สมาชิกของครอบครัวไทยปัจจุบันมีแนวโน้มปฏิบัติหน้าที่ของตนเองและครอบครัวบกพร่องโดยละเลยข้อควรปฏิบัติที่ดีงามที่เคยได้รับการอบรมสั่งสอนกันมาครั้งบรรพบุรุษ แต่มีค่านิยมไปตามความทันสมัยจากกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ และเนื่องจากปัจจัยอื่นได้แก่ความยากจน การด้อยโอกาสทางการศึกษา การขาดวิสัยทัศน์ในการเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงการให้คุณค่าความพึงพอใจในทางวัตถุนิยมมากกว่าคุณค่าของคุณธรรมแท้จริง เหล่านี้เป็นต้น จึงส่งผลกระทบต่อให้เกิดความขัดแย้งกันเองในหมู่สมาชิกของครอบครัว ความบกพร่องและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นดังกล่าวสามารถนำมาให้เกิดภาวะครอบครัวล่มสลายได้ ดังนั้นจากการที่ครอบครัวไทยในอดีตต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงมากมายหลายด้านที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การวิจัยนี้จึงต้องชี้ประเด็นลักษณะของครอบครัวในอดีต รวมทั้งสภาวะการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆที่ครอบครัวไทยต้องเผชิญในปัจจุบัน ดังจะได้กล่าวต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวเข้มแข็ง

ในวิกฤติการณ์ต่างๆ ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ครอบครัวเป็นเหตุและผลที่นำไปสู่ปัญหาของครอบครัวและกระทบกลับสู่สังคมขยายผลถึงปัญหาในระดับชาติ จึงเป็นผลสะท้อนให้สถาบันครอบครัวจำเป็นต้องมีพลังเข้มแข็งเพื่อที่จะป้องกันแก้ไขตลอดจนฝ่าฟันอุปสรรคที่มากกระทบต่อครอบครัวและความเป็นเอกภาพของครอบครัวให้ได้ พลังความเข้มแข็งของครอบครัวดังกล่าวนี้ จะเป็นเสมือนเกราะป้องกันสมาชิกของครอบครัวให้พ้นจากอันตรายและภัยต่างๆ รวมทั้งเป็นการเตรียมคุณภาพที่ดีให้กับประชากรของสังคมอีกด้วย

Vela (1996, p. 62) กล่าวว่า ลักษณะของครอบครัวที่เข้มแข็ง และต้องมีองค์ประกอบดังนี้

(1) สมาชิกมีความเชื่อความศรัทธาในศาสนาหรือในจิตวิญญาณ (religious or Spiritual) สมาชิกในครอบครัวที่เข้มแข็งต้องมีความเชื่อความศรัทธาและเคร่งครัดในศาสนาที่สมาชิกของครอบครัวให้ความเคารพนับถือของบีเวอร์ (Beaver 1977 อ้างถึงใน Vela 1996, p.62) กล่าวว่า การเคร่งครัดปฏิบัติตามหลักศาสนาเป็นลักษณะที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของพลังที่เข้มแข็งให้เกิดขึ้นในทุกครอบครัวได้

(2) สมาชิกมีพันธะผูกพันมั่นคงในจิตใจ (commitment) สมาชิกของครอบครัวเข้มแข็งต้องมีความมั่นคงทางจิตใจสมาชิกทุกคนต้องตระหนักถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของครอบครัว จริ่งใจ ซื่อสัตย์ ให้เกียรติ และให้ความเคารพนับถือในการอยู่ร่วมกัน นอกจากนี้สมาชิกของครอบครัวต้องตระหนักถึงการรู้จักยอมอุทิศตน รู้จักเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีมีความสุข และสวัสดิภาพของครอบครัว

(3) สมาชิกมีแบบแผนการสื่อสารระหว่างกันที่ดีและมีประสิทธิภาพ (effective communication Pattern) แบบแผนการสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพ หมายถึง แบบแผนของการติดต่อ สื่อสารระหว่างบุคคลที่เป็นสมาชิกในครอบครัว ซึ่งขึ้นอยู่กับ การเปิดเผยจริงใจต่อกัน การใช้ภาษา การใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง การมองโลกแง่ดี ความถึในการพูดในคุย เป็นต้น สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยเป็นประจำหรือใช้วิธีการสื่อสารที่ดี ชัดเจน มีความจริงใจและใช้เมตตาธรรมต่อกัน

(4) สมาชิกมีการสนับสนุนหรือส่งเสริมซึ่งกันและกัน (encouragement of individuals) สมาชิกของครอบครัวเข้มแข็งจะสนับสนุนหรือส่งเสริมซึ่งกันและกันในเรื่อง ความประพฤติ ความสนใจ ความใฝ่รู้และศักยภาพของสมาชิก เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองในแนวทางที่เหมาะสมเจริญก้าวหน้าต่อไป

(5) สมาชิกเอื้ออาทรและซาบซึ้งน้ำใจที่มีให้แก่กันและกัน (appreciation) ครอบครัวเข้มแข็งต้องประกอบด้วยความรัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร มีน้ำใจไมตรีให้แก่กันและกัน มีทั้งการให้และการรับสอประสานมิตรจิตมิตรใจ ซาบซึ้งในความรู้สึกเหล่านี้ และรู้จักแบ่งปันเวลาให้เหมาะสมเพื่อให้ครอบครัวได้มีกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกัน นำมาซึ่งความอบอุ่นกระชับไมตรีภายในจิตใจของสมาชิกของครอบครัว

(6) สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมที่ดีต่อกันและกัน และต่อสังคมภายนอก (social connectedness) สมาชิกของครอบครัวเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมครอบครัวและในเวลาเดียวกันก็เป็นหน่วยหนึ่งของกลุ่มสังคมอื่นด้วย เช่น สังคมของเพื่อนร่วมงาน เพื่อนบ้าน เป็นต้น การรู้จักวางตนสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้กมิตรไมตรี มีเมตตากรุณาอย่างเหมาะสม

ต่อหน่วยสังคมอื่นๆ ที่ไปเกี่ยวข้องย่อมได้รับผลตอบแทนที่ดีในยามที่ครอบครัวประสบปัญหา

(7) สมาชิกมีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของตน (clear role definition) สมาชิกของครอบครัวย่อมมีฐานะ บทบาท อำนาจหน้าที่ต่างๆ กัน คนคนเดียว อาจต้องรับหน้าที่หลายบทบาทในเวลาเดียวกัน เช่น บทบาทที่เป็นสามี บิดา เพื่อนบ้าน ครู หมอ เพื่อนร่วมงาน เจ้านาย ลูกน้อง คนขายสินค้าหรือบริการ ฯลฯ ทำให้อาจเกิดความสับสนในการรักษาบทบาทอย่างถูกต้อง และในทางที่เหมาะสม ครอบครัวที่เข้มแข็งจึงต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ สมาชิกต้องประพฤติให้ถูกต้องต่อบทบาทที่เกิดขึ้นกับบุคคลและในเวลาที่ถูกต้องด้วย

(8) สมาชิกรู้วิธีการจัดการกับความเครียด (The ability to absorb stress) ความเครียดเป็นเรื่องปกติที่มนุษย์หนีไม่พ้น แต่สมาชิกของครอบครัวต้องรู้จักวิธีการผ่อนคลายความเครียดและลดระดับความเครียดที่มีโดยไม่ก่อปัญหาให้แก่สมาชิกคนอื่นๆ การรู้จักยืดหยุ่น ผ่อนปรนเข้าหากัน มองโลกในแง่ดี รู้จักถอย หรือแม้แต่กลวิธีทำให้ปัญหาในชีวิตประจำวันบรรเทา หรือหมดไป เป็นส่วนสำคัญให้เกิดความอบอุ่นมั่นคงและเป็นพลังที่เข้มแข็งของครอบครัว

Goddard (1999, หน้า 74) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องคุณสมบัติที่ครอบครัวเข้มแข็งควรมีไว้ว่า

(1) สมาชิกของครอบครัวควรดูแลเอาใจใส่กันและกัน รู้จักชื่นชมยินดีต่อกันและกัน (caring and appreciation) ครอบครัวเข้มแข็งควรประกอบด้วยบรรยากาศของความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ในหมู่สมาชิกภายในครอบครัว มีการให้อภัยเมื่อสมาชิกคนใดได้ทำผิดพลาดไป การรู้จักขอโทษสำนึกความผิด การแบ่งปัน การช่วยเหลือ มีเจตคติและทัศนคติต่อกันและกันในแง่บวก และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือการใช้เวลาอย่างมีคุณภาพต่อสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน การมีกิจกรรมนันทนาการร่วมกัน การพูดคุยกันด้วยการสื่อสารที่ดี สมาชิกวัยเด็กย่อมต้องการเวลาจากบิดามารดาหรือสมาชิกผู้สูงวัย ต้องการให้บิดามารดาแสดงออกถึงความรักและการเอาใจใส่ ต้องการมีสิ่งสุนทรีย์และนันทนาการร่วมกับบิดามารดา และต้องการให้บิดามารดาปฏิบัติต่อเขาด้วยความรัก เมตตากรุณา บิดามารดาและสมาชิกผู้สูงวัยย่อมต้องการความสนใจ การเอาใจใส่ดูแลจากสมาชิกในวัยเยาว์เช่นกัน

(2) สมาชิกของครอบครัวควรมีสัจจะที่ดีเป็นเครื่องผูกพันต่อกัน (commitment) ครอบครัวเข้มแข็งย่อมรักษาสัจจะ คือ ความจริงใจไม่โกหกหลอกลวง มีความซื่อสัตย์ มั่นคง ซึ่งเป็นการสร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกของครอบครัว (ซึ่งความไว้วางใจ ย่อมมีเหตุผลและผลกระทบต่อความรู้สึกที่จริงใจ ความหวัง จินตนาการ ความรัก ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต เมื่อความไว้วางใจถูกทำลายย่อมเกิดความทุกข์ ความซึมเศร้า และความปรารถนาหรือความต้องการ

ด้านอื่นๆ ในทางลบ) และรักษาลักษณะของครอบครัวไว้ เช่น สัมพันธภาพที่ดีต่อกัน การเรียนรู้ที่จะรักษานขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา หรือแม้แต่ข้อปฏิบัติกันเป็นประจำในครอบครัว การศึกษาประวัติของตระกูล ประวัติศาสตร์ของชุมชนของตน นับเป็นหนทางหนึ่งที่สามารถรรโลงความรักความอบอุ่น สร้างความใกล้ชิด ให้สมาชิกของครอบครัวเกิดความรัก ความผูกพัน ภาคภูมิใจ มีความรู้สึกปลอดภัยและมั่นคงทางจิตใจได้

(3) สมาชิกของครอบครัวควรมีการสื่อสารที่ดีต่อกัน (communication) ครอบครัวที่เข้มแข็งย่อมมีวิธีการสื่อสาร ถ่ายทอดความผูกพัน ความรู้สึกที่ดี ระหว่างสมาชิกในครอบครัวด้วยกัน และกับสังคมภายนอกการรู้จักเอาใจใส่ การให้คำแนะนำ และยินดีเป็นที่ปรึกษาเมื่อสมาชิกเผชิญปัญหา การเป็นผู้ฟังที่ดี ไม่กล่าวยกตนข่มท่าน จากการศึกษาพบว่าเด็กๆ ที่มาจากครอบครัวอบอุ่นและเข้มแข็งจะสามารถยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างและมีวิจารณญาณที่ถูกต้อง เหมาะสมได้เมื่อต้องการเผชิญกับการตัดสินใจและมีแนวทางสันติที่จะจัดการกับปัญหา

(4) สมาชิกของครอบครัวควรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และแผ่ขยายสู่ชุมชน (community and family ties) ครอบครัวเข้มแข็งจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและกัน ในหมู่สมาชิก รวมถึงกับญาติพี่น้องของครอบครัวเดิมมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนบ้าน สังคม หน่วยงานอื่นๆ และรู้จักแสดงความใกล้ชิดกับสังคมที่เกี่ยวข้องในแนวทางที่เหมาะสม สัมพันธภาพที่ดีดังกล่าว จะเห็นผลชัดเจนยามเมื่อครอบครัวต้องเผชิญกับปัญหา ซึ่งอาจต้องยอมรับความช่วยเหลือด้านต่างๆ เพื่อให้ครอบครัวสามารถยืนหยัดต่อไปได้ โดยไม่ล่มสลายโดยง่ายอันอาจส่งผลกระทบต่อสมาชิกวัยเด็กของครอบครัว

(5) สมาชิกของครอบครัวรู้จักแบ่งเวลาให้กันและกัน (time together) การมีกิจกรรมร่วมกันจะช่วยให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันเป็นความผูกพันทางจิตใจให้เกิดพลังที่เข้มแข็งแม้ว่าบิดามารดาจะเป็นผู้นำครอบครัวที่สำคัญแต่สมาชิกวัยเด็กก็ควรได้รับการยอมรับได้รับความเมตตาจากบิดามารดาในการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดีมีเหตุผล จากการศึกษาพบว่า ครอบครัวเข้มแข็งจะประกอบด้วยสมาชิกที่มีการพบปะพูดคุย เสริมสร้างนันทนาการหรือกิจกรรมร่วมกันสม่ำเสมอซึ่งจะส่งผลต่อการเสริมสร้างเจตคติ ทักษะคิด การตัดสินใจอย่างถูกต้องของสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการให้โอกาสแก่สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นได้แสดงออก และมีข้อตกลงที่ดีร่วมกัน อันจะเป็นแบบอย่างการมีประชาธิปไตยในครอบครัวต่อไป

(6) สมาชิกของครอบครัวรู้จักการโอนอ่อนผ่อนปรน และพร้อมที่จะรับความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในชีวิต (flexibility and openness to change) แม้ว่าแต่ละครอบครัวจะมีกฎเกณฑ์ต่างๆ ภายในครอบครัวไม่เหมือนกัน อันเนื่อง จากภูมิหลังของบิดามารดา บุคลิกภาพ

และความคิด เจตคติที่ได้รับการอบรมมาจากครอบครัวเดิมต่างกัน แต่ทุกครอบครัวไม่อาจหลีกเลี่ยง ภาวะที่จะต้องมีการตัดสินใจ ปัจจัยช่วยในการตัดสินใจและเป้าหมายเพื่อการตัดสินใจในเหตุการณ์ ต่างๆ ตลอดวัฏจักรชีวิตครอบครัวได้นั้น จะเป็นกฎเกณฑ์หรือข้อตกลงที่สมาชิกร่วมกันปฏิบัติ ดังนั้นกฎเกณฑ์ของครอบครัวที่ตั้งขึ้นไว้จึงต้องมีความเป็นระเบียบและความเข้มงวดและต้อง สามารถให้ยืดหยุ่นในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เพื่อบรรลุเป้าหมายอันเป็นผลดีต่อครอบครัว จึงนับว่าเป็นภาวะที่ครอบครัวเข้มแข็งจำเป็นต้องมีทางเลือกในการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้รักษา ความเป็นเอกภาพของครอบครัวไว้ได้ โดยเฉพาะยามเผชิญปัญหาหรือวิกฤติการณ์และความเครียด

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า แนวทางการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็ง เป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม เป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดในชีวิตที่มีความสำคัญต่อการสร้างเสริม ความเป็นมนุษย์ให้กับบุคคลที่ทุกคนต้องให้การดูแลเอาใจใส่เพราะทำหน้าที่ในการหล่อหลอมและ จัดเกลาความเป็นมนุษย์ทั้งการอบรมเลี้ยงดูให้ความรัก ช่วยเหลือเกื้อกูลกันรวมถึงปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคมให้แก่สมาชิกเพื่อให้บุคคลเป็นคนดีมีคุณภาพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

สภาพปัจจุบันของตำบลบางโปรง

บางโปรงเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีประวัติและความเป็นมา โดยสังเขป ดังนี้ตำบลบางโปรงเกิดขึ้นมาประมาณปี พ.ศ. 1219 ในสมัยพระเจ้าอู่ทอง เดิมชาวบ้าน เรียกว่า บางปลง เนื่องจากสมัยพระเจ้าอู่ทองเสด็จตรวจราชการ ผ่านมาบริเวณนี้ ได้เกิดโรคระบาด ส่งผลให้มีผู้ล้มตายเป็นจำนวนมาก จึงใช้สถานที่ตรงนี้เพื่อปลงศพ หรือเผาศพ ต่อมามีการสร้างวัด ขึ้นชื่อวัดบางปลง เวลาผ่านไปชาวบ้านเห็นว่าชื่อปลงทำให้นึกถึงแต่การปลงศพ จึงได้เปลี่ยนชื่อ ตำบลมาเป็นบางโปรง

สภาพทั่วไป

(1) ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง ปัจจุบันมีสำนักงานตั้งอยู่ที่ 444 หมู่ 1 ถนนบางโปรง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ โดยอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมือง สมุทรปราการ ทางทิศตะวันออกประมาณ 5 กิโลเมตร ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรงมี พื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 4.38 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,739 ไร่

(2) ภูมิประเทศ

เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่เกิดจากการทับถมของดินจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่ไหลมาจากตอนบนลงสู่อ่าวไทย ทำให้พื้นที่ดั้งเดิมของตำบลบางโปรง เป็นที่ดินที่อุดมสมบูรณ์มีการทำสวนมะพร้าว สวนผลไม้และปลูกพืชผักต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันพื้นที่มีการทรุดตัวอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้มีน้ำท่วมในช่วงน้ำทะเลหนุนและทำให้เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวบางโปรงและเกิดการเปลี่ยนแปลงในการประกอบอาชีพไปในอาชีพอื่นๆ

(3) จำนวนหมู่บ้าน

จำนวนหมู่บ้านมี 4 หมู่ และอยู่ในเขต อบต.เต็มทั้ง 4 หมู่บ้าน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 8,492 คน จำนวนครัวเรือน 3,246 ครัวเรือน (ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร์ อำเภอเมืองสมุทรปราการ ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2549)

อาณาเขตตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีอาณาเขตตำบล ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ทิศใต้ ติดต่อกับ แม่น้ำเจ้าพระยา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลบางค้อ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบางหัวเสือ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

สภาพเศรษฐกิจ

(1) อาชีพ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานลูกจ้างของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต โรงไฟฟ้าพระนครใต้ และลูกจ้างของโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนที่เหลือก็มีอาชีพรับราชการ รับจ้างทั่วไป และประกอบอาชีพอิสระอยู่กับบ้านตนเอง ส่วนอาชีพทำการเกษตรมีน้อยมาก

(2) หน่วยธุรกิจในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง มีดังนี้

1) โรงไฟฟ้าฝ่ายผลิต (พระนครใต้) 1 แห่ง

2) โรงงานอุตสาหกรรม 13 แห่ง

3) ร้านค้าปลีกทั่วไป ประมาณ 102 ร้านค้า

สภาพทางสังคม

(1) การศึกษา มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอีก 1 แห่ง และโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง คือ

(1.1) โรงเรียนวัดบางโปรง

(1.2) โรงเรียนนิลรัตน์อนุสรณ์

(2) สถาบันและองค์กรทางศาสนา ในเขต อบต.บางโปรง มีวัดแห่งหนึ่ง คือ

วัดบางโปรง ในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนพระจำพรรษา 26 รูป เณร 2 รูป มีพระครูโสภิต เป็นเจ้าอาวาส

(3) การสาธารณสุข

(3.1) สถานีอนามัย 1 แห่ง

(3.2) สถานพยาบาลเอกชน 2 แห่ง

(3.3) ร้านขายยาแผนปัจจุบัน 2 แห่ง

(4) มีหมู่บ้านจัดสรรในพื้นที่จำนวน 2 แห่ง ดังนี้

(4.1) หมู่บ้านสมชาย หมู่ที่ 3

(4.2) หมู่บ้านร่มไทร หมู่ที่ 3

ศักยภาพของชุมชนในพื้นที่

(1) ชมรมชาวบางโปรง

(2) ศูนย์เยาวชนตำบลบางโปรง

(3) กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อมตำบลบางโปรง

(4) กลุ่มอาสาพัฒนาและรักษาความปลอดภัยตำบลบางโปรง

(5) กลุ่มอาชีพ อาทิ ดอกไม้ประดิษฐ์, ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา, ร้านค้าชุมชน ฯลฯ

(6) กลุ่มอาสาสมัครตำรวจชุมชน

(7) กลุ่มเยาวชนดนตรีไทย (กลองยาว)

(8) กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ตำบลบางโปรง

ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล

(1) วัดบางโปรง

(2) โรงไฟฟ้าพระนครใต้

(3) ที่ทำการ อบต. บางโปรง

(4) โรงเรียนวัดบางโปรง

(5) โรงเรียนนิลรัตน์อนุสรณ์

(6) สถานีอนามัยตำบล

(7) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบล

(8) ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา

เส้นทางคมนาคม การเดินทางเข้าสู่ตำบล

- เดินทางจากถนนสุขุมวิท เข้าสู่ถนนปู่เจ้าสมิงพราย เลี้ยวซ้ายเข้าทางวัดสวนส้ม

หรือมาโรงไฟฟ้าฝ่ายผลิตสุคนน ก็ถึงตำบลบางโปรง

สภาพครอบครัวของตำบลบางโปรง จากสถิติปัจจุบัน

- (1) จำนวนบุคคลเร่ร่อนขอทาน 173 คน
 - (2) จำนวนสถานสงเคราะห์เด็ก 2 แห่ง
 - (3) จำนวนเด็กในสถานสงเคราะห์ 183 คน
 - (4) จำนวนคนพิการในจังหวัด 4,350 คน
 - (5) จำนวนองค์กรเอกชนที่ทำงานด้านสังคม 48 องค์กร
 - (6) จำนวนครอบครัวที่ประสบปัญหาด้านสังคม 3,639 ครอบครัว
 - (7) จำนวนรับเลี้ยงเด็กเอกชน 125 แห่ง
 - (8) จำนวนหอพักเอกชน 16 แห่ง
 - (9) จำนวนสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ 6 แห่ง
- สรุปรวมจำนวนผู้ประสบปัญหาทางสังคม 3,163 คน

การจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

(1) สถานการณ์ครอบครัวไทย

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลัก เป็นแกนกลางของสังคมไทย ที่เป็นรากฐานสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิต ครอบครัวมีหลายหลายรูปแบบ หลายลักษณะนอกเหนือจากครอบครัวที่สมบูรณ์ทั้งบิดา มารดา และบุตร สมาชิกในครอบครัวต้องรู้จักรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ของตน สามารถฝึกกำลังเป็นพลังสร้างคนในครอบครัว ให้มีความสุขและมีคุณภาพ ทุกคนต้องตระหนักว่า ตนเองมีหน้าที่สร้างสถาบันครอบครัวให้มั่นคงด้วยการกระชับความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว โดยการมอบความรัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทรให้กันและกัน เนื่องจากครอบครัวที่อบอุ่น จะช่วยเสริมสร้างสังคมให้น่าอยู่และสันติสุขมากยิ่งขึ้น

สถาบันครอบครัว เป็นทุนนิยม ที่มีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ปัญหาเอดส์ ปัญหาความยากจน ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และปัญหาการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน

จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลกระทบต่อให้ครอบครัวไทย เปลี่ยนรูปแบบจากครอบครัวขยายที่มีเครือญาติอาศัยอยู่ร่วมกันหลายรุ่น มาเป็นครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วย สามี ภรรยา และลูกๆ อยู่กันตามลำพังมากขึ้น ทำให้ขนาดของครอบครัวไทย

มีแนวโน้มเล็กน้อยโดยลำดับ จากที่เคยมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยต่อบ้านประมาณ 5.1 คน ในปี 2532 ได้ลดลงจนเหลือเพียง 3.79 คน ในปี 2542

เมื่อมีการสำรวจลักษณะครอบครัวผาสุกทั่วประเทศ 75 จังหวัด ในปี 2542 มีครอบครัวเพียง 4.8 ล้านครัวเรือน จาก 7.5 ล้านครัวเรือนที่สำรวจทั้งหมด หรือคิดเป็นร้อยละ 63.38 เท่านั้น ที่มีสมาชิกพ่อแม่ และลูกอยู่พร้อมหน้ากัน ส่วนที่เหลือพบว่ามีเด็กถูกทอดทิ้งอยู่ 1.6 แสนครัวเรือน มีเด็กกำพร้า 2.6 แสนครัวเรือน มีเด็กพิการอยู่ 3.8 แสนครัวเรือน และมีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ จำนวน 8.3 แสนครัวเรือน (สถิติสวัสดิการสังคมและงานประชาสงเคราะห์, 2542 หน้า 4)

ทั้งนี้ สาเหตุที่ทำให้ครอบครัวไม่ได้อยู่ด้วยกันพร้อมหน้าเป็นการถาวรหลายสาเหตุ ได้แก่ อัตราการหย่าร้างโดยรวมของประเทศ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2538-2541 คิดเป็น 3.64-4.25 ต่อหนึ่งพันครอบครัว และลดลงเป็น 4.08 ต่อหนึ่งพันครอบครัว ในปี 2542 (เครื่องชี้วัดภาวะสังคม 2538-2542) โดยเฉพาะในสังคมเมืองจะเห็นได้ว่ากรุงเทพมหานครมีอัตราสูงถึง 6.29 ต่อหนึ่งพันครอบครัว นอกจากนี้มีผู้หญิงเป็นหัวหน้าครอบครัวเรือนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 (สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2543 หน้า 3) อีกทั้งยังมีการอพยพย้ายถิ่นของสมาชิกในครอบครัวทั้งที่สมรสและเคยสมรส จากการสำรวจในปี 2540 พบว่า มีจำนวนประมาณ 8 แสนคนจากผู้อพยพย้ายถิ่น 3.2 ล้านคน (สมุดสถิติรายได้ปีประเทศไทย, 2541 หน้า 26) ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ คือ ต้องการหางานทำ ต้องการหารายได้ที่ดีกว่าเดิม และย้ายตามหน้าที่การงาน ในปี 2544 ครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้ โดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 12,185 บาท ต่อครัวเรือน (โครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว, 2545 หน้า 26)

(2) ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสถาบันครอบครัว

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การกระทำรุนแรงต่อเด็กและสตรีในครอบครัว เป็นเรื่องที่พบเห็นอยู่เป็นประจำ สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความไม่รับผิดชอบต่อครอบครัวของฝ่ายชายในการใช้อำนาจหรืออารมณ์ในการตัดสินใจและพฤติกรรมก้าวร้าวในสิ่งเสพติด ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท ทูบตี ตะแคง ทำความบอบช้ำทางกาย วาจา คำพูด และทางเพศ แก่สตรีและเด็ก ซึ่งจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกครอบครัวมีการทะเลาะวิวาทกันมากขึ้น โดยเฉพาะในเขตชนบท

ปัญหายาเสพติด การแพร่ระบาดของยาเสพติดพบมากกลุ่มวัยรุ่นอายุ 15-24 ปี ทั้งหญิงและชาย ซึ่งพบว่าสาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญ โดยบิดามารดาหย่าร้าง ขาดความอบอุ่นมาจากครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบอิสระปล่อยตามสบาย ขาดที่พึ่ง หรือ

การชี้แนะให้คำปรึกษาพักอาศัยอยู่บริเวณที่ซื้อขายยาเสพติด ทำให้ขาดการควบคุมตนเองและเพื่อน เป็นตัวสำคัญที่ชักจูงในเรื่องยาเสพติด

ปัญหาครอบครัวยากจน ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจทำให้หลายครอบครัวประสบปัญหา เดือดร้อนด้านกลุ่มอาชีพ ทำงาน โรงงานอุตสาหกรรม รongลงมาเป็นกลุ่มรับจ้างใช้แรงงานและ ทำงานประจำรับเงินเดือน ทำให้ขาดรายได้จนเจือครอบครัว

ปัญหาผู้สูงอายุ จำนวนผู้สูงอายุมีมากขึ้นและค่านิยมทางนิยมทางสังคมให้ความสำคัญกับ ผู้สูงอายุน้อยลงทำให้ผู้สูงอายุถูกปล่อยให้อยู่ตามลำพังหรือต้องอยู่คนเดียวเป็น จำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะผู้สูงอายุในชนบทเป็นจำนวนมากถูกทอดทิ้งให้รับภาระเลี้ยงดูหลาน เนื่องจากพ่อแม่ไปประกอบอาชีพต่างถิ่น ทำให้ผู้สูงอายุที่อยู่ในวัยควรพักผ่อน ต้องรับผิดชอบดูแล เด็ก

(3) นโยบายรัฐบาลกับการพัฒนาสถาบันครอบครัว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 5 ว่าด้วยแนวนโยบาย พื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 80 รัฐต้องเสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพ และการคุ้มครองทางสังคม เพื่อเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งและบทบาทของครอบครัวและชุมชน

- นโยบายรัฐบาล

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการบริหารประเทศ ในการส่งเสริมการสร้าง สถาบันครอบครัวให้อบอุ่นเข้มแข็งเป็นหน่วยพื้นฐานในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสร้างภูมิคุ้มกัน ให้แก่สมาชิกทุกวัยในครอบครัวจากปัญหาสังคม โดยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เพื่อให้คำปรึกษาและบริการด้านต่างๆ เกี่ยวกับครอบครัว ทั้งด้านสุขภาพและการวางแผนแก้ไข ปัญหาครอบครัว เพื่อสร้างโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถาบันครอบครัว ที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในการบริหารงานและแก้ไขปัญหาสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.)

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เป็นศูนย์กลางการรวมตัวของคนในชุมชนที่มาจาก ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในชุมชนที่อาสาสามารถร่วมกันดูแล ป้องกัน และแก้ไขปัญหาครอบครัวในชุมชน

ที่มีการบริหารจัดการในรูปของ “คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนในชุมชน” หญิง-ชาย ในสัดส่วนที่ใกล้เคียง โดยมีเครือข่ายครอบครัว (กลุ่มครอบครัว) ในชุมชน/หมู่บ้าน ที่เป็นสมาชิก และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านวิชาการ และงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

(1) วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

(1.1) เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการพัฒนาสถาบันครอบครัวใน ลักษณะบูรณาการจากทุกภาคส่วนในสังคม

(1.2) เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีศูนย์รวมในการพัฒนาสถาบันครอบครัวที่มี การบริหารจัดการโดยชุมชน ในรูปของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

(1.3) เพื่อสร้างโอกาสให้ชุมชน ได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถาบัน ครอบครัวที่ควรจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในการบริหารและแก้ไขปัญหาสังคมอย่างยั่งยืน ต่อไป

(2) หลักการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

มีหลักในการดำเนินงานที่สำคัญ คือ

(2.1) ใช้กระบวนการประชาคมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

(2.2) การประสานเครือข่ายครอบครัวและหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

(2.3) การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลโดยตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

(2.4) รายงานผลการดำเนินงานเพื่อเข้าสู่ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศด้านการพัฒนาสังคม

(3) บทบาทภารกิจของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

(3.1) บทบาทหน้าที่

(3.1.1) สืบค้นและศึกษาปัญหา

(3.1.2) เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหา/ให้คำแนะนำ

(3.1.3) พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว

(3.2) ภารกิจหน้าที่

(3.2.1) สืบค้นปัญหาและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสภาพครอบครัว สตรี เด็ก และ เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส จัดทำแผนปฏิบัติการที่มีลักษณะบูรณาการ เพื่อการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(3.2.2) ดำเนินการให้มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการ

ของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งกลุ่มก่อนสมรส กลุ่มครอบครัวปกติ และกลุ่มครอบครัวหย่าร้าง ทั้งด้านการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมในการสร้างครอบครัวให้อบอุ่น ฝึกอบรมบทบาทสามี ภรรยา กิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว การดูแลสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และการส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น

(3.2.3) จัดบริการให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนให้การประสานงาน และความร่วมมือ หน่วยงานของภาครัฐ และเอกชนในการดำเนินการแก้ไขปัญหาครอบครัว (ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี คนชรา คนพิการถูกทอดทิ้ง ยาเสพติด เอดส์ ฯลฯ)

(3.2.4) ส่งเสริมให้ครอบครัวสร้างเครือข่ายในการเอื้อเพื่อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง การปกครอง

(4) การสร้างเครือข่ายครอบครัว

คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจะต้องสร้างเครือข่ายครอบครัว โดยคณะทำงาน 1 คน ต้องสร้างเครือข่ายสมาชิก 10 ครอบครัว ในการเอื้อเพื่อเกื้อกูลซึ่งกันและกันทั้งด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม อาชีพ เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัว

(5) การทำงานกับกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

- (5.1) กลุ่มเด็ก และเยาวชน
- (5.2) กลุ่มครอบครัวปกติ
- (5.3) กลุ่มครอบครัวที่มีปัญหา

(6) ประโยชน์ที่จะได้รับ

- (6.1) ชุมชนพึ่งตนเองได้
- (6.2) ช่วยแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติด ความรุนแรงในการละเมิดทางเพศ ทำให้ปัญหาสังคมลดลง เช่น ผู้เสพ/ผู้ขายยาเสพติดลดลง คดีทำร้ายร่างกายลดลง ผู้สูงอายุได้รับการดูแลเพิ่มขึ้น ไม่มีการใช้แรงงานเด็ก การเล่นการพนันลดลง การติดยาเสพติดลดลง
- (6.3) พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
- (6.4) สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนตามแนวพระราชดำริว่าด้วยการพัฒนา “ครอบครัว”

(7) คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

คือบุคคลที่ได้รับการสรรหาจากเวทีประชาคม เป็นบุคคลที่มีความสามารถ กล้าแสดงความคิดเห็น มีความคิดริเริ่มและพร้อมที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างจริงจัง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนาและส่งเสริมสถาบันครอบครัว ตำบล หมู่บ้านให้เข้มแข็ง โดยอยู่ในวาระ 2 ปี

(8) หน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

(8.1) จัดทำแผนปฏิบัติการในลักษณะบูรณาการ เพื่อการพัฒนาป้องกันและแก้ไข ปัญหาสถาบันครอบครัวกับกลุ่มเป้าหมาย โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาตำบล

(8.2) ร่วมประชุมคณะกรรมการฯ อย่างสม่ำเสมอ

(8.3) จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของครอบครัวในชุมชน

(8.4) สำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว

(8.5) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายครอบครัวในชุมชน

(8.6) จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาสถาบันครอบครัว

(8.7) จัดบริการให้คำปรึกษาแนะนำในการแก้ไขปัญหาครอบครัว

(8.8) จัดหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาสถาบันครอบครัว

(8.9) ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และกลุ่มองค์กรต่างๆ

(8.10) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนฯ

(9) ที่ปรึกษาและหน้าที่ที่ปรึกษาศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

บุคคลที่คณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เห็นว่า เหมาะสมและเสนอ ความเห็นชอบผ่านเวทีประชาคม ซึ่งควรประกอบด้วย ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำองค์กร เอกชน ผู้แทนส่วนราชการ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถให้คำปรึกษาแก่ศูนย์พัฒนาครอบครัวใน ชุมชนในด้านวิชาการและด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับครอบครัว เป็นต้น

(10) อาสาสมัครศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

อาสาสมัครที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน มีหน้าที่ประจำศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่สมัครใจทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาสถาบัน ครัวเรือนเข้มแข็งโดยไม่หวังผลตอบแทน

(11) คุณสมบัติ อ.สพค.ต

(11.1) เป็นบุคคลอายุ 18 ปีขึ้นไป

(11.2) ไม่เป็นนักบวช

(11.3) มีความรู้ใช้คอมพิวเตอร์ได้ดี

(11.4) มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน/ตำบล ที่ตั้งศูนย์

(11.5) อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเห็นสมควร

(12) หน้าที่ อ.สพค.ต

(12.1) ช่วยคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน รับเรื่องราวร้องทุกข์จาก

ครอบครัว เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผน

(12.2) บันทึกรายงานการประชุมคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เป็นหลักฐานในการควบคุมให้เป็นระบบ

(12.3) ทำงานธุรการของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

(12.4) สำรวจ รวบรวม จัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวในเรื่องราวต่างๆ สถานการณ์สภาพแวดล้อมของครอบครัวในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อนำเสนอคณะทำงานฯ ใช้ในการวางแผน

(12.5) บริการและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการให้คำแนะนำที่ปรึกษา ครอบครัวที่ขอรับบริการในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับครอบครัว

(12.6) ร่วมกิจกรรมครอบครัวในหมู่บ้าน ตำบล

(12.7) สนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายครอบครัวในระดับหมู่บ้าน ตำบล

(12.8) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว และกิจกรรมของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

(13) วิธีการทำงานของ อ.สพค.ต

(13.1) ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร เช่น ข้อมูล จปฐ. กชช.2ค และข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เป็นข้อมูลในการปฏิบัติงาน

(13.2) การเยี่ยมครอบครัว สัมภาษณ์ พูดคุย

(13.3) การจัดเวทีประชาคม

(13.4) การประชุม

โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง

อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

(1) หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานะครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับครอบครัว เช่น ปัญหาเสพติด การหย่าร้าง ความรุนแรงในครอบครัว เอดส์ ความยากจน ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง อบายมุขต่างๆ ดังนั้นความเข้มแข็งของครอบครัวไทยจึงอ่อนแอไปเรื่อยๆ ทุกๆ วัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 กำหนดว่ารัฐต้องคุ้มครองพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริม

ความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการบริหารประเทศในการส่งเสริม การสร้างสถาบันครอบครัวให้อบอุ่นและเข้มแข็ง เป็นหน่วยพื้นฐานในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่สมาชิกทุกวัยในครอบครัว โดยมีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เพื่อให้คำปรึกษาและบริการด้านต่างๆ เกี่ยวกับครอบครัว

ตำบลบางโปรงก็เป็นชุมชนหนึ่งที่ประสบปัญหาความอ่อนแอของสถาบันครอบครัว เช่นกัน จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ผู้นำชุมชนและประชาชนในตำบลมีความตื่นตัว ก่อนข้างมาก และมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบชุมชนของตนเองมากขึ้น จึงได้ดำเนินการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง

(2) วัตถุประสงค์

- (2.1) เพื่อดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง
- (2.2) เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว
- (2.3) เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการพัฒนาสถาบันครอบครัว

ในลักษณะบูรณาการ

(2.4) เพื่อสร้างโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถาบันครอบครัวที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในการบริหารงานและแก้ไขปัญหาสังคมอย่างยั่งยืน

(3) เป้าหมายของโครงการ

(3.1) จัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จำนวน 1 แห่ง ในองค์การบริหาร ส่วนตำบลบางโปรง

(3.2) แต่งตั้งคณะทำงาน เจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ

(3.3) ให้คำปรึกษาแก่ผู้ขอรับความช่วยเหลือจากชุมชนภายในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลบางโปรง

ส่วนตำบลบางโปรง

(3.4) จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจ แก้ไขปัญหาแก่ประชาชนในชุมชน เขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง

(4) ขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

ขั้นตอนที่ 1 - ประชุมเชิงปฏิบัติการทีมสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัว ในชุมชน

- การจัดเวทีประชาคมและการสร้างเครือข่าย เพื่อคัดเลือกคณะทำงาน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 - การประชุมเชิงปฏิบัติการลักษณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 - การสนับสนุนกิจกรรมศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 - การติดตามประเมินผลศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

(5) คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

คือบุคคลที่ได้รับการสรรหาจากเวทีประชาคม เป็นบุคคลที่มีความสามารถกล้าแสดงความคิดเห็น มีความคิดริเริ่มและพร้อมที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างจริงจัง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนาและส่งเสริมสถาบันครอบครัว ตำบล หมู่บ้านให้เข้มแข็ง โดยอยู่ในวาระ 2 ปี

(6) หน้าที่ของคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

(6.1) จัดทำแผนปฏิบัติการในลักษณะบูรณาการ เพื่อการพัฒนาป้องกันและแก้ไข
ปัญหาสถาบันครอบครัวกับกลุ่มเป้าหมาย โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาตำบล

(6.2) ร่วมประชุมคณะทำงานฯ อย่างสม่ำเสมอ

(6.3) จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของครอบครัวในชุมชน

(6.4) สำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว

(6.5) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายครอบครัวในชุมชน

(6.6) จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาสถาบันครอบครัว

(6.7) จัดบริการให้คำปรึกษาแนะนำในการแก้ไขปัญหาครอบครัว

(6.8) จัดหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาสถาบันครอบครัว

(6.9) ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และกลุ่มองค์กรต่างๆ

(6.10) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

(7) ระยะเวลาดำเนินการ

ประจำปีงบประมาณ 2548

(8) สถานที่ดำเนินการ

องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง

(9) งบประมาณ

100,000 บาท

(10) ผู้รับผิดชอบ

ส่วนสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง

(11) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

(8.1) ช่วยแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างยั่งยืน

(8.2) สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

(8.3) ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แยกเป็น 2 ส่วน คือ งานวิจัยเกี่ยวกับครอบครัวและการพัฒนาครอบครัว และงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการและการดำเนินโครงการ ซึ่งจะกล่าวเป็นลำดับ ดังนี้

(1) งานวิจัยเรื่องครอบครัวและการพัฒนาครอบครัว

พิมลพรรณ วายจตุ (2536, หน้า 74-80) ได้ศึกษาเรื่องสถานภาพและบทบาทของสตรีไทย : การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว วิธีการศึกษา ในเรื่องนี้ ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยเน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและสังเกตการณ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลักคือ กลุ่มที่สตรีออกไปทำงานนอกบ้าน 6 ครอบครัว และกลุ่มที่สตรีไม่ออกไปทำงานนอกบ้าน 6 ครอบครัวรวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาทั้งหมด 12 ครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า 1. ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาในครอบครัว ซึ่งภรรยาที่มีได้ออกไปทำงานนอกบ้านมีความแตกต่างจากความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาของครอบครัว ซึ่งสามีและภรรยาต่างออกไปทำงานนอกบ้าน ในเรื่องบทบาทการหาเลี้ยงครอบครัว และอำนาจ ในการตัดสินใจภายในบ้านครอบครัวซึ่งภรรยาที่มีได้ออกไปทำงานนอกบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาออกมาในรูปแบบความไม่เสมอภาคในการตัดสินใจภายในครอบครัว ส่วนครอบครัว ซึ่งสามีและภรรยาออกไปทำงานนอกบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาออกมาในรูปแบบเสมอภาคในการตัดสินใจในครอบครัว 2. การเปลี่ยนแปลงในวิธีการอบรมเลี้ยงบุตรครอบครัว ซึ่งมารดาออกไปทำงานนอกบ้านมีวิธีการในการเลี้ยงบุตรแตกต่างกับครอบครัวซึ่งมารดาที่มีได้ออกไปทำงานนอกบ้าน พบว่า มารดาที่ออกไปทำงานนอกบ้านมีความใกล้ชิดและมีเวลาให้กับ บุตรน้อยลง 3. สามีของภรรยาซึ่งออกไปทำงานนอกบ้าน มีการปรับเปลี่ยนบทบาทในด้านความคิดและพฤติกรรมในการยอมรับบทบาทหา เลี้ยงครอบครัวร่วมกัน ยอมรับการตัดสินใจของภรรยาภายในครอบครัวมากขึ้น สามีของภรรยาที่ออกไปทำงานนอกบ้านมีบทบาทในการดูแลบุตรมากขึ้น 4. ปัญหาในการดำเนินชีวิตของครอบครัวซึ่งภรรยาที่มีได้ออกไปทำงานนอกบ้านแตกต่างจากครอบครัวซึ่งสามีและภรรยาออกไปทำงานนอกบ้าน คือ ครอบครัวที่ภรรยาที่มีได้ออกไปทำงานนอกบ้าน มีปัญหาในเรื่อง (1) เศรษฐกิจของครอบครัว (2) ภรรยาเอาใจใส่ต่อบุตรและสามีมากเกินไป

ส่วนครอบครัวซึ่งสามีภรรยาออกไปทำงานนอกบ้านประสบปัญหาในเรื่อง (1) การใช้เวลา ระหว่างสามีภรรยาและการใช้เวลาแก่บุตร (2) การแบกรับภาระของภรรยาที่มีต่องานภายในบ้านและงานภายนอกบ้าน ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา 1. ครอบครัวซึ่งภรรยาไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน 1.1 ส่งเสริมให้ภรรยาซึ่งมีได้ออกไปทำงานนอกบ้านหารายได้พิเศษ 1.2 ส่งเสริมให้ภรรยาใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์หรือให้ความสนใจในครอบครัวมากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาความเอาใจใส่ที่มีต่อสามีและบุตรมากเกินไป 2. ครอบครัวซึ่งสามีและภรรยาออกไปทำงานนอกบ้าน 2.1 ส่งเสริมให้สามีภรรยา และบุตร มีกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัวเป็นการเพิ่มโอกาสในการพูดคุยปรึกษากันเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งและความเห็นต่างภายในครอบครัว 2.2 ส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมภายในครอบครัว โดยเริ่มตั้งแต่เด็กว่า หน้าที่และภาระรับผิดชอบภายในบ้านเป็นเรื่องของผู้หญิงและผู้ชายที่จะทำร่วมกัน

อุดม ทุมโฆสิต (2536, หน้า 132-134) ได้ทำศึกษาถึงลักษณะและสาเหตุของปัญหาความยากจนของครอบครัวชนบท : กรณีจังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้เป็นปัญหาสำคัญที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา นโยบายแก้ไขปัญหาค่าความยากจนของรัฐยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะความรู้ความเข้าใจในลักษณะปัญหายังอยู่ในขอบเขตที่จำกัด ทำให้ไม่สามารถระบุวินิจฉัยวิธีการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพออกมาได้ การวิจัยนี้มุ่งแสวงหาองค์ความรู้เพื่อให้อธิบายลักษณะและสาเหตุความยากจนของครอบครัวชนบท ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นเวลา 4 เดือน ใน 2 หมู่บ้าน จำนวน 12 ครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ได้ข้อมูลในภาคสนาม มาประกอบกับข้อมูลทางเอกสาร เพื่อพัฒนาดัชนีในการวัดและหากรอบตัวแปรที่สอดคล้องกับพื้นที่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผลการศึกษา พบว่า 1) ลักษณะความยากจนในปัจจุบันของครอบครัวชนบท จังหวัดสงขลา สามารถวัดได้โดยดัชนีความขาดแคลนในปัจจุบัน (ณ วันที่สัมภาษณ์) จำนวน 67 ดัชนี ซึ่งรวมกันขึ้นเป็นตัวแปร 9 ตัว คือ (1) ภาวะความขาดแคลนอาหารและน้ำดื่ม (2) ภาวะความขาดแคลนเครื่องนุ่งห่ม น้ำใช้ พลังงานและของใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพประจำวัน (3) ภาวะความขาดแคลนที่อยู่อาศัยและองค์ประกอบที่จำเป็น ภายในบ้าน (4) ภาวะความขาดแคลนความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ (5) ภาวะความขาดแคลนบริการด้านสุขภาพอนามัย (6) ภาวะความขาดแคลนความมั่นคงในอาชีพและความปลอดภัยในการทำงาน (7) มีลักษณะด้อยทางสังคมวัฒนธรรม (8) ภาวะความขาดแคลนปัจจัยจำเป็นในการผลิตในปีปัจจุบัน (9) มีภาวะหนี้สินที่ก่อขึ้นจากการประกอบอาชีพในปีปัจจุบัน ตัวแปรทั้ง 9 ตัว สามารถรวมกันได้เป็นปัจจัย 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีพ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรที่หนึ่งถึงตัวแปรที่เจ็ด (มีน้ำหนัก การอธิบายความยากจนร้อยละ 39.7) และความจำเป็นพื้นฐานใน

การประกอบอาชีพ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรที่เจ็ดถึงตัวแปรที่เก้า (มีน้ำหนักการอธิบายความยากจน ร้อยละ 14.4) ทั้งสองปัจจัยมีน้ำหนักการอธิบายรวมกันร้อยละ 54.2 ค่าการอธิบายร้อยละ 54.2 นี้ถือเป็นลักษณะร่วมกันของครอบครัวยากจนชนบท จังหวัดสงขลา ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 45.8 คาดว่าส่วนใหญ่เป็นปัจจัยเฉพาะของแต่ละครอบครัว หรือแต่ละพื้นที่ ซึ่งการวิจัยนี้ยังไม่สามารถเจาะเข้าถึง ได้ทั้งหมด 2) พบว่า สาเหตุของความยากจน ขึ้นกับตัวแปรหลายตัว เฉพาะตัวที่พบว่าสำคัญมาก 10 ลำดับแรก มีดังนี้ (1) พื้นฐานการศึกษาของผู้มีรายได้ในครอบครัว (2) รายได้ สุทธิจากการประกอบอาชีพในปีที่ผ่านมา (3) ความมั่งคั่ง ดั้งเดิมของครอบครัว (4) อายุเฉลี่ยของผู้มีรายได้ ในครอบครัว (5) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการดำรงชีพในรอบปี ที่ผ่านมา (6) หนี้ตกทอดมาจากปีก่อน (7) จำนวนผู้มีรายได้ ในครอบครัว (8) จำนวนพื้นที่ที่ทำกินของตัวเองใน 5 ปีที่ผ่านมา (9) จำนวนสมาชิกในครอบครัวในปีที่ผ่านมา (10) ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในปีที่ผ่านมา โดยตัวแปรทั้ง 10 ตัวดังกล่าว ร่วมกันอธิบายความ ยากจนได้ร้อยละ 33.9 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 66.1 นั้น ยังไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเกิดจากสาเหตุใดแน่ ซึ่งน่าจะ ได้ มีการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้กันต่อไปอีก ข้อเสนอแนะ ลักษณะทางองค์ประกอบ (Ingredient) ของความยากจนที่ค้นพบนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ โดยตรงต่อการวินิจฉัยปัญหา ตลอดจนการระบุและนับจำนวนครอบครัวยากจนในชนบท นอกจากนั้น การค้นพบปัจจัยสาเหตุของความ ยากจนจะเกิดประโยชน์ต่อการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ แก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศอีกด้วย ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอว่า 1) ให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องพิจารณานำองค์ความรู้นี้ ไปใช้ เพื่อวินิจฉัย ระบุ และนับจำนวนครอบครัวยากจนออกมาให้ได้และขึ้นบัญชีครอบครัวยากจนเหล่านี้ไว้ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาต่อไป 2) ให้รัฐบาลดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบท อย่างจริงจัง โดยในระยะสั้นให้มุ่งแก้ไขเพื่อบรรเทาอาการ ความขาดแคลนสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพเฉพาะหน้าไปพลางก่อน ส่วนระยะยาวให้มุ่งแก้ไขที่สาเหตุของความยากจน อันเป็นการ แก้ไขโดยมุ่งถอนรากถอนโคนของรากเหง้าแห่งความยากจนให้หมด ลีนไป ส่วนในด้านวิชาการ เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ยังเป็นเพียงขั้นเริ่มต้น จึงยังคงสามารถอธิบายลักษณะความยากจน ได้เพียงร้อยละ 54.2 และอธิบายสาเหตุของความยากจนได้เพียงร้อยละ 33.9 ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอว่าควรจะได้ศึกษา ค้นคว้าเรื่องนี้ต่อไปอีกอย่างจริงจัง โดยรัฐบาลควรให้การสนับสนุนทางการเงินด้วย

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2537, หน้า 67-68) ได้ศึกษากฎมีปัญญาชาวบ้านเพื่อแก้ไขปัญหา ครอบครัวและชุมชน:กรณีศึกษาการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานในเขตอีสานกลาง ในชุมชนบ้านหินตั้ง ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสังเกตการณ์ อย่างไม่ใกล้ชิด (มีผู้ช่วยนักวิจัยประจำอยู่ในชุมชน 2 เดือน) และการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

สาเหตุที่ทำให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานนั้น เป็นเรื่องของภูมิปัญญาของชาวบ้านที่สามารถวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ของหมู่บ้าน และผลกระทบของการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีต่อครอบครัว เป็นเรื่องที่ได้เห็นได้ชัด กล่าวคือ ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ของแต่ละครอบครัวดีขึ้นทางด้านวัตถุและจิตใจ ผลกระทบในทางลบ คือ เด็กเล็กจะให้ผู้สูงอายุเลี้ยง มีผลต่อจิตใจเด็กที่คิดถึงแม่ ส่วนผลกระทบที่มีต่อชุมชน โดยภาพรวม คือ ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น และชุมชนมีความสามัคคี นอกจากนี้ ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตทั้งร่างกายและจิตใจที่ดีและมั่นคง

ศรีพันธุ์ ทิมพงศ์ (2540, หน้า 156-158) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร โครงการพัฒนาครอบครัว ปี พ.ศ.2539 : กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มประชากร ซึ่งเป็นอาสาสมัครที่ผ่านการฝึกอบรมโครงการพัฒนาครอบครัวของจังหวัดพิษณุโลก เมื่อปี พ.ศ.2539 จำนวน 111 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) อายุและการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร โครงการพัฒนาครอบครัวในระดับที่ต่างกัน 2) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร โครงการพัฒนาครอบครัว (2.1) ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ได้แก่ ผู้ปกครองไม่เชื่อถืออาสาสมัคร ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมกลุ่มน้อยครั้ง และขาดการประสานงานเพื่อเข้าไปเยี่ยมกลุ่มในคราวเดียวกัน ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนของผู้นำชุมชน/กลุ่มองค์กร ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้านให้ความสำคัญของการวางแผนด้าน โครงสร้างพื้นฐานมากกว่าการวางแผนการพัฒนาคน

สำนักส่งเสริมสุขภาพ (2540, หน้า 15-19) ได้ทำการศึกษาการศึกษาผลการวิจัยและแนวทางการสร้างเสริมครอบครัวที่พึงประสงค์ของไทย ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาคุณลักษณะของครอบครัวที่พึงประสงค์จากหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาสถาบันครอบครัวและคุณภาพชีวิตของคนไทย เช่น สำนักงานรัฐมนตรี กรมประชาสงเคราะห์ กรมการพัฒนาชุมชน และสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน โดยสรุปจะกำหนดคุณลักษณะครอบครัวที่พึงประสงค์เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว เช่น ความรักความอบอุ่นในครอบครัว รู้จักบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ครอบครัวพึ่งพาตนเองได้ และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีส่วนร่วมในครอบครัวและชุมชน มีจิตสำนึก และพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม ทำให้เกิดตัวชี้วัดครอบครัวที่พึงประสงค์มีเป็นจำนวนมากและหลากหลาย และเพื่อให้ตัวชี้วัดมีความชัดเจนและเหมาะสม สามารถนำไปใช้

ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยสภาวะครอบครัวที่พึงประสงค์ของไทย

สุภา อักษรประดิษฐ์ (2542, หน้า 68-72) ได้ทำการศึกษาเรื่องครอบครัวศึกษา : รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาครอบครัวที่เข้มแข็ง การวิจัยผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมและการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักในการศึกษาโดยเลือกศึกษาชุมชนระดับหมู่บ้านจำนวน 2 หมู่บ้าน ซึ่งตั้งอยู่ตรงรอยตะเข็บรอบนอกของตำบลในเมือง ในจังหวัดหนึ่งทางภาคเหนือของประเทศไทย ชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนที่มีสภาพของชุมชนชนบทกึ่งชุมชนเมือง คนในชุมชนส่วนหนึ่งยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำสวนและมีวิถีชีวิตอยู่กับธรรมชาติเลี้ยงชีวิตด้วยพืชผักและอาหารตามท้องถิ่นและแม่น้ำ อีกส่วนหนึ่งมีอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชนข้างเคียงหรือค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ขณะที่ความเจริญแบบเมืองและห้างสรรพสินค้าใหญ่ ๆ กำลังคืบคลานเข้าไปในวิถีชีวิตมากขึ้น ผลการวิจัย พบว่า ครอบครัวของเด็กที่ศึกษารังนี้มี 2 ลักษณะ ครั้งหนึ่งเป็นครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวพ่อแม่ลูก ซึ่งเด็กอาศัยอยู่กับพ่อแม่อีกส่วนหนึ่งเป็นครอบครัวแตกสลาย ซึ่งเด็กจะอาศัยอยู่กับพ่อ หรือแม่เพียงลำพังหรืออยู่กับญาติผู้ใหญ่ที่สูงอายุ พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ประกอบอาชีพไม่มั่นคง มีรายได้น้อยมีปัญหาหนี้สิน การหย่าร้าง สภาพครอบครัวแตกแยก เนื่องมาจากการดื่มสุรา การพนัน ครอบครัวส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการครองเรือน การอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชน การเชื่อมโยงการเรียนรู้จากโรงเรียนสู่บ้าน และการถ่ายทอดค่านิยมตลอดจนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในครอบครัว จากปัญหาดังกล่าวครอบครัวจึงต้องการให้โรงเรียนมีบทบาทต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว ด้วยการร่วมกันทำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องครอบครัวศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว โดยใช้วิธีการจัดประชุมชี้แจง การจัดกลุ่มเสวนา การให้ความรู้ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ และการเผยแพร่ทางหอกระจายข่าว องค์กรความรู้ที่ครอบครัวต้องการประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการครองเรือน การอบรมเลี้ยงดูเด็กและวัยรุ่น การประกอบอาชีพ และการดูแลสุขภาพอนามัย ทั้งนี้ในการประเมินสถานการณ์พบว่าโรงเรียนและครอบครัวมีความพร้อมและลักษณะที่เอื้อต่อการดำเนินการ จึงเป็นไปได้ที่จะจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องครอบครัวศึกษาเพื่อพัฒนาครอบครัวที่เข้มแข็งขึ้นในชุมชนนี้

วรรณิ แกมเกตุ (2543, หน้า 122-124) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสามารถในการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนชนบท กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือครอบครัวและชุมชนชนบทใน 4 ภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และ ภาคใต้ จำนวน 808 ครอบครัว จาก 32 ชุมชน ในเขตพื้นที่ 16 อำเภอ ของ 8 จังหวัด ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยมีกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

ประกอบด้วย หัวหน้าครอบครัวและผู้นำชุมชน จำนวน 808 คน และ 87 คน ตามลำดับ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย เพื่อคัดเลือกตัวบ่งชี้ความสามารถในการพึ่งตนเองของ ครอบครัวในเบื้องต้น โดยใช้แบบสอบถามส่งทางไปรษณีย์ 3 รอบ และระยะที่ 2 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าครอบครัวและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวและชุมชน ความสามารถในการพึ่งตนเองของครอบครัวในด้านต่างๆ ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเอง รวมทั้งรูปแบบและกระบวนการในการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่มผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสามารถในการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชน พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยรวม และความสามารถในการพึ่งตนเอง ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ และด้านสังคมวัฒนธรรม อยู่ในระดับปกติ นั่นคือมีความสามารถในการพึ่งตนเองต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ยกเว้นด้านสาธารณสุขเพียง ด้านเดียวเท่านั้น ที่ครอบครัวส่วนใหญ่มีความสามารถในการพึ่งตนเองอยู่ในระดับสูง นั่นคือสูงกว่าค่าเฉลี่ย และพบว่าชุมชนส่วนใหญ่มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยรวม และความสามารถในการพึ่งตนเอง ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุขและด้านจิตใจ อยู่ในระดับปกติ ยกเว้นด้านทรัพยากรธรรมชาติ และด้านสังคมวัฒนธรรม เท่านั้น ที่ชุมชนส่วนใหญ่มีความสามารถในการพึ่งตนเองอยู่ในระดับสูง

ฉันทนา บุญส่ง (2544, หน้า 93-97) ได้ทำการศึกษารูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสมของโรงเรียนกับครอบครัวในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบ ความร่วมมือของโรงเรียนกับครอบครัวในการจัดการศึกษา โดยครอบครัวที่เคยดำเนินการในประเทศไทย โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก 2) เพื่อนำเสนอรูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสมของโรงเรียนกับครอบครัว ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย โดยใช้เทคนิคเดลฟายในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ 18 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นโครงสร้างคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ในรอบแรก ส่วนรอบที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าการวิเคราะห์ ข้อมูลใช้ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ~b ผลการศึกษาพบว่า ~b รูปแบบความร่วมมือของโรงเรียนกับครอบครัวในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่เคยดำเนินการในประเทศไทย เป็นแบบแผนการมีส่วนร่วมแบบหลั่มล้ำ ส่วนการดำเนินงานตามรูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสมของโรงเรียนกับครอบครัวในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทยที่นำเสนอนี้เป็นการมีส่วนร่วมแบบเสมอภาค รูปแบบ

ความร่วมมือดังกล่าว ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การเตรียมการ โรงเรียนและครอบครัวต้องศึกษาแนวคิด วิธีการจัดการศึกษา โดยครอบครัวและการศึกษาในระบบ ตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ ให้เข้าใจและที่สำคัญคือต้องความเข้าใจกรอบแนวคิดในการจัดการศึกษาร่วมกัน 2. การดำเนินการ โรงเรียนและครอบครัวแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันตามความพร้อมและศักยภาพของตนเอง ทั้งในด้านหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอนและการวัดผลประเมินผล แต่ทั้งนี้โรงเรียนและครอบครัวต้องมีการ จัดกิจกรรมที่เชื่อมโยง และมีปฏิสัมพันธ์กัน 3. การติดตามผลโรงเรียนและครอบครัวต้องพูดคุย ปรึกษากันถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และรวมกันแก้ปัญหาอย่างสม่ำเสมอและทันทีทันใด

เนตรนภา กิจชยัน (2544, หน้า 97-100) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการภายในครอบครัวชนบทในภาวะเจ็บป่วยของสมาชิก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวหรือบุคคลในครอบครัวที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการภายในครอบครัวชนบทในภาวะเจ็บป่วยของสมาชิกได้ จำนวน 395 ครอบครัว โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวแปรโดยใช้ค่าไค-สแควร์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พิสูจน์สมมติฐานและวิเคราะห์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการภายในครอบครัวชนบทในภาวะเจ็บป่วยของสมาชิก โดยใช้ สถิติถดถอยพหุคูณผลการวิจัย พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีการจัดการภายในครอบครัวชนบทในภาวะเจ็บป่วยของสมาชิกอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการภายในครอบครัวชนบทในภาวะเจ็บป่วยของสมาชิก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ค่านิยมของครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม รายได้ของครอบครัว การรับรู้ความรุนแรงของการเจ็บป่วย สัดส่วนวัยพึ่งพิงต่อวัยทำงาน เมื่อวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรทั้งหมดที่นำมาศึกษาร่วมกันทำนายการจัดการภายในครอบครัวชนบทในภาวะเจ็บป่วยของสมาชิก

นนทียา ฉายศรีศิริ (2545, หน้า 77-81) ได้ศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวแบบทำลายความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนของนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนรัฐบาล สังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานครที่มีคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวแบบทำลายความสัมพันธ์และแบบวัดความสัมพันธ์ในครอบครัว วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณสมการถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นๆ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัวที่สามารถทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวแบบทำลาย ความสัมพันธ์ได้ คือ การแสดงความก้าวร้าวแบบทำลายความสัมพันธ์ของแม่ ความขัดแย้ง ระหว่างพ่อแม่ การแสดงความผูกมัดเด็กของแม่ การใช้

อำนาจควบคุมของแม่และการแสดงความอบอุ่นของพ่อ โดยมีประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ 37.1

นิภา นิยมไทย (2545, หน้า 101-107) ได้ศึกษาเรื่อง ระยะเวลาในการดูแลเหตุการณ์ชีวิตครอบครัว ความเข้มแข็งของครอบครัว และความผาสุกของสมาชิกครอบครัวผู้ให้การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายของระยะเวลาในการดูแลเหตุการณ์ชีวิตครอบครัว ความเข้มแข็งของครอบครัวต่อความผาสุกของสมาชิกครอบครัวผู้ให้การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง โดยนำทฤษฎีการปรับตัวต่อภาวะเครียดของครอบครัวของแมคคับบินและคณะ เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง จำนวน 120 ราย เป็นสมาชิกครอบครัวผู้ให้การดูแลหลักผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน ภายหลังจากจำหน่ายจากโรงพยาบาลตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป และอยู่ห่างจากเขตเมือง ภายใน 50 กิโลเมตร ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดเป็นผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสงขลานครินทร์และโรงพยาบาลหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ตามแบบสอบถาม ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามความผาสุกของสมาชิกในครอบครัว แบบสอบถามความเข้มแข็งของครอบครัว และแบบสอบถามเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงของชีวิตครอบครัว วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิเคราะห์พบว่า สมาชิกครอบครัวที่ให้การดูแลรับรู้เหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงในชีวิตครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ ความเข้มแข็งของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ความผาสุกของสมาชิกครอบครัวที่ให้การดูแลมีความสัมพันธ์ในทางลบกับเหตุการณ์ชีวิตประจำวัน

สุชาดา สุพรรณ (2545, หน้า 226-227) ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการยกระดับรายได้ครัวเรือนยากจนบ้านใหม่สำราญ หมู่ที่ 6 ตำบลคงตะขบ อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับรายได้ของครัวเรือนยากจนเป้าหมายให้พ้นเกณฑ์ จปฐ. โดยดำเนินการรวบรวมข้อมูลครัวเรือนยากจนที่มีรายได้ตกเกณฑ์ จปฐ. ปี 2547 จากเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จัดเวทีประชาคมเพื่อกำหนดปัญหา กำหนดแนวทางการแก้ไข และวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา พบว่า มีครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่มีรายได้ตกเกณฑ์ จปฐ. ปี 2547 จำนวน 10 ครัวเรือนในการบริหารงานกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน มีการประชุมคณะกรรมการและสมาชิก มีระเบียบข้อบังคับ กติกากลุ่ม การจัดทำบัญชี แสดงฐานะการเงิน คณะกรรมการมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีเงินทุนหมุนเวียนจากเงินหุ้นและเงินออม เกิดการเรียนรู้ได้ ประสบการณ์จากการศึกษาดูงาน รู้จักการบริหารงานในรูปกลุ่มด้านสวัสดิการและการบำเพ็ญ

ประโยชน์ มีกองทุนสาธารณประโยชน์สงเคราะห์สมาชิกที่เสียชีวิต เลี้ยงอาหารกลางวันเด็กนักเรียน ปันผลคืนให้สมาชิก ร่วมกิจกรรมชุมชน สร้างชุมชนเข้มแข็ง ส่งเสริมกิจกรรมด้านการกีฬา เสริมสร้างความสามัคคี แนวทางเพื่อสนับสนุนให้ครัวเรือนยากจนยกระดับรายได้ ให้พ้นเกณฑ์ จปฐ. ได้แก่

1. ส่งเสริมให้มีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ 2. สนับสนุนเป็นทุนด้านวัสดุในการประกอบอาชีพ เช่น อาหารสัตว์ 3. ส่งเสริมให้สมาชิกลดรายจ่ายภายในครัวเรือน ปลุกพืชผักสวนครัวไว้กินเอง ข้อเสนอแนะ ผู้นำ กลุ่ม องค์กรในชุมชน และภาคีการพัฒนา ที่เข้ามาเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรจะประสานงานกัน ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมร่วมกับครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ยกระดับรายได้ เพิ่มขึ้นจนพ้นเกณฑ์ จปฐ

บังอร เทพเทียน, ปรีนดา ตาสี, ปิยฉัตร ตระกูลวงษ์ และสุภัทราว อินทร์ไพบูลย์. (2551). ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับครอบครัวเข้มแข็ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวเข้มแข็ง วิธีการดำเนินการสำรวจครัวเรือนในทุกภาคของประเทศไทย โดยใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน จำนวนครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 4,778 ครัวเรือน การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์โดยพนักงานสัมภาษณ์ที่เป็นบุคคลในพื้นที่และได้รับการอบรมจากผู้ควบคุมภาคสนามมาแล้วเป็นอย่างดี การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ Logistic Regression ในการวิเคราะห์ผลการศึกษา พบว่า ครอบครัวที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (มีความสมดุลทางรายได้กับรายจ่าย) และครอบครัวที่สมาชิกในครัวเรือนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (มีการพูดคุยปรึกษาหารือกัน ใช้อาหารต่อกัน และมีกิจกรรมร่วมกันทั้งในและนอกครัวเรือน) รวมทั้งเป็นครอบครัวที่มีอารมณ์ร่าเริง แจ่มใส ไม่ดื่มสุรา และมีหลักประกันในชีวิต ปัจจัยที่กล่าวมานี้มีความสำคัญต่อครอบครัวเข้มแข็งในสังคมไทย

(2) งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการและการดำเนินโครงการ

โสภณ สุวรรณวงศ์ (2536, หน้า 79-90) ได้ทำศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการศูนย์วิชาการเขตสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ.2530-2534 โดยใช้รูปแบบจำลองชิปปี้ (CIPP Model) ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการศูนย์วิชาการเขต และครูหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์มีความเห็นว่า เนื้อหา หลักการ และจุดมุ่งหมายของศูนย์วิชาการเขตมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการศูนย์วิชาการเขต ได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณมีเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินการ เรื่องวิชาการ กิจกรรม การพัฒนาบุคลากร การประเมินผล และการวิจัยมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง

จิระศักดิ์ ปาลีพงษ์พันธ์ (2545, หน้า 58) การศึกษาเรื่อง“การพัฒนาดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน” ขององค์การบริหารส่วนตำบลพัฒนานิคมและองค์การบริหารส่วนตำบลชอนน้อย จากการวิเคราะห์ พบว่า ทั้งสององค์การบริหารส่วนตำบลมีความเข้มแข็งของชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด และความเข้มแข็งของชุมชนด้านสังคมอ่อนแอที่สุด โดยที่ความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจใกล้เคียงกับด้านสังคม เนื่องจากในมิติด้านเศรษฐกิจประชาชนในทั้งสององค์การบริหารส่วนตำบล มีรายได้พอบ้างไม่พอบ้างกับค่าใช้จ่าย ไม่มีเงินออม มีหนี้สิน ไม่มีอาชีพเสริม ส่วนทางด้านสังคม พบว่า ในชุมชนประชาชนยังมีความไม่พอใจกับปัญหาต่างๆในสังคม เช่น การลักขโมย ยาเสพติดและห่วยไต้ดิน รวมถึงในชุมชนประชาชนในกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ คือ ระดับประถมศึกษาเท่านั้น ในส่วนด้านสิ่งแวดล้อมทั้งสององค์การบริหารส่วนตำบลมีความพอใจในสิ่งแวดล้อมในชุมชนค่อนข้างสูง

ไมตรี อินทนาศักดิ์ และคณะ (2547, หน้า 24-25) ได้ทำการศึกษา “บทบาทของศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนตำบลในการแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชนมุสลิม กรณีศึกษา : ตำบลแปะ อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชนมุสลิมเป็นศูนย์กลางการทำงานระหว่างกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในตำบล และเป็นแกนหลักประสานการทำงานกับภาครัฐและภาคเอกชนในการประสานจัดเวทีประชาคม เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ การมีภาวะผู้นำของคณะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งมีผู้นำจากกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนเข้ามาเป็นกรรมการบริหารของ ศอช.ต. และยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดถึงด้านวิชาการเพื่อส่งผลให้เกิดความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชนมุสลิมของศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน พบว่า มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้านครัวเรือนเป้าหมายมีอาชีพไม่แน่นอน รองลงมา คือ ปัญหาที่ดินทำกิน ระเบียบกฎเกณฑ์การยืมเงินทุนหมุนเวียนของชุมชน และปัญหาอื่นๆ งบประมาณในการแก้ไขปัญหาความยากจนยังไม่ทั่วถึง ไม่เพียงพอ ไม่ตรงกับความต้องการของครัวเรือนยากจน และเมื่อประกอบอาชีพแล้วได้ผลผลิตน้อย เพราะขาดความรู้ด้านวิชาการ

จิระศักดิ์ สุดเจริญ (2548, หน้า 87) ได้ทำการศึกษาการประเมินผลความสำเร็จในการบริหารงานของศูนย์ประสานงานขององค์กรชุมชนตำบล (ศอช.ต.) ตำบลหันตะเภา อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงภารกิจการพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัญหาการบริหารงานศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนตำบล (ศอช.ต.) ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากกระบวนการจัดเวที

ประชาคมร่วมกันของกรรมการศูนย์ประสานงานองค์ชุมชนตำบล (ศอช.ต.) ตำบลหันตะเภา และเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาในเรื่องของการบริหารเพื่อมาปรับปรุงภารกิจ การพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ศูนย์ให้เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดกับการดำเนินงานต่อไปในอนาคต

กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนา ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชน เขตที่ 8 (2549, หน้า 235-236) ได้ทำการศึกษาการนำโครงการปฏิบัติการแก่งเงินเข้าถึงทุกครัวเรือนสู่การปฏิบัติการณีสึกษา 7 จังหวัดในเขตพื้นที่ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชน เขตที่ 8 ทำการศึกษาผลการสำเร็จในการนำโครงการปฏิบัติการแก่งเงินฯ ไปปฏิบัติและศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคในการนำโครงการไปปฏิบัติ โดยผู้ศึกษาใช้วิธีศึกษาเชิงพรรณนา การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนทุกระดับ จังหวัด และอำเภอ ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มงานแผนงานและข้อมูล นักวิชาการพัฒนาชุมชนจังหวัด พัฒนาการอำเภอและพัฒนกร จำนวน 279 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับโครงการปฏิบัติการแก่งเงินเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อโครงการ การเตรียมความพร้อมกระบวนการทำงาน การสนับสนุนการปฏิบัติการแก่งเงินแบบเข้าถึงทุกครัวเรือน และการติดตามและรายงานผล พบว่า เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนระดับจังหวัดและอำเภอมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านกระบวนการทำงาน/การปฏิบัติตามโครงการฯ ด้านทัศนคติที่มีต่อโครงการฯ ด้านการติดตามและรายงานผลการปฏิบัติการแก่งเงินฯ และการสนับสนุนการปฏิบัติการฯ ตามลำดับ และปัจจัยเกี่ยวกับการนำโครงการปฏิบัติการแก่งเงินสู่การปฏิบัติ พบว่า เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนระดับจังหวัดและอำเภอ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ระดับการปฏิบัติการ 4 ท. ของชุดปฏิบัติการแก่งเงิน รองลงมาคือการจัดทำหรือการปรับปรุงแผนชุมชน ผลการปฏิบัติตามโครงการฯ และการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการแก่งเงินฯ ตามลำดับ

กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนา ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชน เขตที่ 8 (2549, หน้า 237) ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติงานโครงการแก่งเงินแบบเข้าถึงทุกครัวเรือน: เฉพาะกรณี ตำบลท่าโรงช้าง อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลสรุปของการวิจัยพบว่า จากเอกสารและการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า การปฏิบัติการตามโครงการที่กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดแนวทาง ผู้ปฏิบัติทั้งในระดับอำเภอ และระดับชุมชน ได้มีการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจและปฏิบัติการได้ บังเกิดผลดีต่อครัวเรือนเป้าหมายและชุมชน เป็นไปตามเป้าหมายและเกณฑ์ชี้วัดที่วางไว้ ครัวเรือนยากจน ชุมชน และบุคลากรผู้ปฏิบัติในระดับพื้นที่ที่มีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานโครงการในระยะที่ 1 ด้านการดำเนินงานและผลลัพธ์ของโครงการ พอใจอยู่ใน

ระดับปานกลาง (3.6)

กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนา ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 8 (2549, หน้า 235) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำโครงการปฏิบัติการแก้จนแบบเข้าถึงทุกครัวเรือนสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา 7 จังหวัดในเขตพื้นที่ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 8 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับโครงการปฏิบัติการแก้จนฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อโครงการ การเตรียมความพร้อม กระบวนการทำงาน การสนับสนุนการปฏิบัติการแก้จนแบบเข้าถึงทุกครัวเรือน และการติดตามและรายงานผล พบว่า เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนระดับจังหวัดและอำเภอมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง โดยมีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อมตามโครงการฯ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการทำงาน/การปฏิบัติการตามโครงการฯ ด้านทัศนคติที่มีต่อโครงการฯ ด้านการติดตามและรายงานผลการปฏิบัติการแก้จนฯ และด้านการสนับสนุนการปฏิบัติการฯ ตามลำดับ ปัจจัยเกี่ยวกับผลการนำโครงการปฏิบัติการแก้จนฯ สู่การปฏิบัติ พบว่าเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนระดับจังหวัดและอำเภอมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง โดยมีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ระดับการปฏิบัติ 4 ท. ของชุดปฏิบัติการแก้จน รองลงมา คือ การจัดทำหรือการปรับปรุงแผนชุมชน ผลการปฏิบัติตามโครงการฯ และการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการแก้จนฯตามลำดับ

กนกอร โพธิ์สิงห์ (2549, หน้า 145) ได้ศึกษาเรื่อง การเพิ่มรายได้ครัวเรือนยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่าง 117 ครัวเรือน วิธีการศึกษาโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ผลการวิจัย พบว่า ในชุมชนบ้านหนองผือ มีโครงการพื้นฐานที่อำนวยความสะดวกในชุมชนเป็นอย่างดี การเดินทางสะดวก เศรษฐกิจในชุมชนอยู่ในระดับดี มีกลุ่มอาชีพ กลุ่มธุรกิจ และกองทุนต่างๆ ในชุมชนมากกว่า 10 กลุ่ม ทำให้ชาวบ้านหนองผือ ครัวเรือนมีรายได้ตลอดทั้งปี จึงเป็นชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ มีความสามัคคี เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง โดยนำหลักความคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

ราฟา ชนะพลชัย (2549, หน้า 144) ได้ศึกษาเรื่อง การแก้ไขปัญหาความยากจนของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย ในชุมชนบ้านใหม่สุขประเสริฐ หมู่ที่ 8 ตำบลเมืองใหม่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษา พบว่า ครัวเรือนยากจนเป้าหมายได้มีโอกาสเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ถึงสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนสถานการณ์ของครอบครัวที่ประสบปัญหาอยู่ในปัจจุบัน สามารถรู้ถึงศักยภาพของตนเอง โดยมีองค์กรในชุมชน คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเป็นกลไกให้การสนับสนุนและมีเครื่องมือที่สำคัญสำหรับใช้แก้ปัญหาความยากจน คือ มีการจัดทำแผนชุมชนเพื่อแก้ปัญหาความยากจน โดยใช้

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้ปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้ และมีการจัดทำแนวทางการยกระดับรายได้ของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย โดยได้มีการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ เกิดการรู้จักพึ่งพาตนเอง และมีการดำรงชีวิตความเป็นอยู่อย่างเพียงพอ

วรยุทธ กิตติอุดม (2550, หน้า 5-6) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ชุมชนสุขสันต์พัฒนา เขตคลองสามวา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอาชีพ การศึกษา ระยะเวลาการพักอาศัยในชุมชนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องครอบครัวและการพัฒนาครอบครัวจะเห็นได้ว่า มีหลายปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของครอบครัว และมีหลายปัจจัยที่มีผลกระทบ ทำให้ครอบครัวอ่อนแอ เช่น ต้องประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การทำร้ายเด็ก การทอดทิ้ง และแสวงหาประโยชน์จากเด็ก เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่อง que ทุกฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันสร้างเสริมครอบครัวไทยให้เข้มแข็ง ขจัดปัญหาที่บั่นทอนครอบครัว สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการ และการดำเนินโครงการ จะเห็นได้ว่าผลจากการประเมินโครงการ ซึ่งจะเป็นแนวทางพัฒนาปรับปรุง ในการดำเนินการต่อเนื่อง เหตุที่ผู้วิจัยเลือกวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางดำเนินงานสำหรับปีต่อไป ดังที่ระบุไว้แล้วในจุดประสงค์ของการวิจัยเรื่องนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินผลโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้รูปแบบ CIPP MODEL และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานของโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จะกล่าวเป็นลำดับในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 104 ครอบครัว ได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p. 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน จำนวน 217 คน

2. คณะทำงาน คณะที่ปรึกษา รวมทั้งคณะผู้ช่วยคณะทำงาน เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2 ชุด คือ แบบสอบถามกลุ่มผู้ประเมินโครงการ คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ แบ่งเป็น 3 ตอน ทั้ง 2 ชุด

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) ในด้านเพศ สถานภาพการสมรส อายุ อาชีพ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และรายได้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการประเมินการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert, 1932 อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2545 หน้า 166) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยประเมินโครงการจำนวน 4 ด้าน ตามรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) คือ

1. การประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท (context evaluation)
2. การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation)
3. การประเมินด้านกระบวนการ (process evaluation)
4. การประเมินผลการดำเนินงาน (product evaluation)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ตามกรอบแนวคิดทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลการดำเนินงาน

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเรื่องการประเมินผลการดำเนินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษา
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ และแก้ไขปรับปรุง

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนพิจารณา เพื่อให้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

4.1) ดร.ปรารภ แก้วเศษ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดม
น้อมเกล้า สมุทรปราการ จบการศึกษาปริญญาเอก สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา จากมหาวิทยาลัยมหิดล

4.2) นายสรรเกียรติ กุลเจริญ ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีเมืองสำโรงใต้
เทศบาลเมืองสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จบการศึกษาปริญญาโท
รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)

4.3) นายสุรพล วิไลจิตต์ ตำแหน่ง ปลัดเทศบาลเมืองสำโรงใต้
เทศบาลเมืองสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จบการศึกษาปริญญาโท
พัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ 30 คน และกลุ่ม
ประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อตรวจสอบหาความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
ของครอนบาค (Cronbach' Coefficient Alpha) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามแนวทาง
การศึกษาของ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538, หน้า 200) ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

ฉบับที่ 1 ได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.92

ฉบับที่ 2 ได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.87

$$\text{สูตร ค่าความเชื่อมั่น} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum Si^2}{St^2} \right]$$

α = แทนค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

k = แทนจำนวนข้อ

Si^2 = แทนคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

St^2 = แทนคะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตรับรอง และแนะนำตัวผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีถึงองค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรงและประชาชนในพื้นที่ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยเดินทางไปแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมคำตอบด้วยตนเอง พร้อมทั้งสัมภาษณ์เพิ่มเติมบางกรณีที่ไม่ชัดเจนด้านปัญหาและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) 4 ด้าน ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า โดยหาค่าเฉลี่ย \bar{X} และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผู้ศึกษาได้แปลค่าตามเกณฑ์ของ Likert Scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 166) ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายความว่า	ระดับการดำเนินงาน/ความสำเร็จ/เหมาะสม	“มากที่สุด”
3.50 – 4.49	หมายความว่า	ระดับการดำเนินงาน/ความสำเร็จ/เหมาะสม	“มาก”
2.50 – 3.49	หมายความว่า	ระดับการดำเนินงาน/ความสำเร็จ/เหมาะสม	“ปานกลาง”
1.50 – 2.49	หมายความว่า	ระดับการดำเนินงาน/ความสำเร็จ/เหมาะสม	“น้อย”
1.00 – 1.49	หมายความว่า	ระดับการดำเนินงาน/ความสำเร็จ/เหมาะสม	“น้อยที่สุด”

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เป็นสถิติที่ใช้ในการบรรยายและแสดงค่าของข้อมูลที่เป็นจำนวนร้อยละ (percentage) และค่าเฉลี่ย (mean) ตามแนวทางการศึกษาของนิศารัตน์ ศิลปเดช (2542, หน้า 144) และล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2540, หน้า 53,103) ดังนี้

1.1 ร้อยละ (percentage)

$$\text{สูตร ค่าร้อยละ} = \frac{f \times 100}{N}$$

f = จำนวนข้อมูล(ความถี่) ที่ต้องการนำมาหาค่าร้อยละ

N = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X})

$$\begin{aligned} \text{สูตร ค่าเฉลี่ย } \bar{X} &= \frac{\sum fx}{N} \\ \bar{X} &= \text{ค่าเฉลี่ยของข้อมูล} \\ x &= \text{คะแนน} \\ N &= \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} \end{aligned}$$

1.3 หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : SD)

$$\begin{aligned} \text{สูตร SD} &= \sqrt{\frac{N\sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}} \\ \text{SD} &= \text{ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน} \\ \sum x^2 &= \text{ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง} \\ (\sum x)^2 &= \text{ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง} \\ N &= \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม} \end{aligned}$$

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ตามรูปแบบซิปป์ (CIPP Model) ในด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลการดำเนินงาน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการจำนวน 36 คน และกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน 217 คน โดยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนภาพรวมของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และรายได้ ดังตารางที่ 4.1- 4.2

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละของสถานภาพทั่วไปของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ

ตัวแปร	ระดับของตัวแปร	จำนวน (n)	ร้อยละ
เพศ	1. ชาย	12	33.33
	2. หญิง	24	66.67
	รวม	36	100
สถานภาพ	1. โสด	13	36.11
	2. สมรส	19	52.78
	3. หย่าร้าง	4	11.11
	4. หม้าย	0	0.00
	รวม	36	100
อายุ	1. 15-24 ปี	0	0.00
	2. 25-30 ปี	5	13.89
	3. 31-40 ปี	12	33.33
	4. 41-50 ปี	14	38.89
	5. 51-60 ปี	3	8.33
	6. 61 ปีขึ้นไป	2	5.56
	รวม	36	100

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละของสถานภาพทั่วไปของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ (ต่อ)

ตัวแปร	ระดับของตัวแปร	จำนวน (n)	ร้อยละ
ตำแหน่ง	1. คณะกรรมการศูนย์ฯ	8	22.22
	2. คณะผู้บริหาร อบต.	3	8.33
	3. สมาชิก อบต.	2	5.56
	4. พนักงานส่วนตำบล	6	16.67
	5. ลูกจ้างประจำ	4	11.11
	6. พนักงานจ้าง	13	36.11
	รวม	36	100
ระดับการศึกษา	1. ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	2	5.55
	2. มัธยมศึกษา/ปวช. หรือเทียบเท่า	15	41.67
	3. อนุปริญญา/ปวส. หรือเทียบเท่า	3	8.33
	4. ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	13	36.11
	5. สูงกว่าปริญญาตรี	3	8.33
	รวม	36	100
รายได้	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	3	8.33
	2. 5,000 – 10,000 บาท	27	75.00
	3. 10,001 – 20,000 บาท	5	13.89
	4. 20,001 บาทขึ้นไป	1	2.78
	รวม	36	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจากการเก็บตัวอย่างข้อมูลของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.67 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.78 รองลงมาคือ สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 36.11 และสถานภาพหย่าร้าง น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.11 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.89 รองลงมา มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.33 และ

อายุ 61 ปีขึ้นไป น้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.56 ส่วนใหญ่เป็นพนักงานจ้าง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.11 รองลงมาปฏิบัติงานอยู่ในตำแหน่งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 22.22 และเป็นสมาชิก อบต. น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.56 จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. หรือเทียบเท่า มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.67 รองลงมา จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 36.11 และจบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.56 และมีรายได้ระหว่าง 5,000–10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 10,001– 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.89 และมีรายได้ 20,001 บาทขึ้นไป น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.78

ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละของสถานภาพทั่วไปของกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ตัวแปร	ระดับของตัวแปร	จำนวน (n)	ร้อยละ
	1. ชาย	113	52.07
	2. หญิง	104	47.93
	รวม	217	100
สถานภาพ	1. โสด	74	34.10
	2. สมรส	73	33.64
	3. หย่าร้าง	38	17.51
	4. หม้าย	32	14.75
	รวม	217	100
อายุ	1. 15-24 ปี	21	9.68
	2. 25-30 ปี	41	18.89
	3. 31-40 ปี	70	32.26
	4. 41-50 ปี	58	26.73
	5. 51-60 ปี	22	10.14
	6. 61 ปีขึ้นไป	5	2.30
	รวม	217	100

ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละของสถานภาพทั่วไปของกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วม
โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ (ต่อ)

ตัวแปร	ระดับของตัวแปร	จำนวน (n)	ร้อยละ
อาชีพ	1. นักศึกษา	27	12.44
	2. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	27	12.44
	3. รับจ้าง	78	35.94
	4. ค้าขาย	59	27.20
	5. อื่นๆ	26	11.98
	รวม		217
ระดับการศึกษา	1. ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	20	9.22
	2. มัธยมศึกษา/ปวช. หรือเทียบเท่า	52	23.96
	3. อนุปริญญา/ปวส. หรือเทียบเท่า	52	23.96
	4. ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	62	28.57
	5. สูงกว่าปริญญาตรี	31	14.29
	รวม		217
รายได้	1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	14	6.45
	2. 5,000 – 10,000 บาท	77	35.48
	3. 10,001 – 20,000 บาท	93	42.86
	4. 20,001 บาทขึ้นไป	33	15.21
	รวม		217

จากตารางที่ 4.2 จากการศึกษสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จากการเก็บตัวอย่างข้อมูลของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 52.07 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.10 รองลงมาคือ สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 33.64 และสถานภาพหม้าย น้อยที่สุด จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 14.75 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.26 รองลงมามีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.73 และอายุ 61 ปีขึ้นไป น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.30 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง มากที่สุด

คิดเป็นร้อยละ 35.94 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 27.20 และมีอาชีพอื่นๆ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.98 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.57 รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช.หรือเทียบเท่า และอนุปริญญา/ปวส. หรือเทียบเท่า มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 23.96 และจบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.22 ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,001–20,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.86 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 5,000–10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.50 และมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท น้อยที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

การประเมินผลการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งประเมินโดยกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ และประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ผลการวิจัยโดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายกลุ่ม และรายองค์ประกอบ ดังตารางที่ 4.3-4.7

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ และประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้าน

การประเมินโครงการ	ผู้รับผิดชอบ			ประชาชน			รวม		
	\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย
ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท	3.25	0.96	ปานกลาง	3.57	0.63	มาก	3.41	0.80	ปานกลาง
ด้านปัจจัยเบื้องต้น	3.29	0.89	ปานกลาง	3.46	0.64	ปานกลาง	3.38	0.77	ปานกลาง
ด้านกระบวนการ	3.36	0.85	ปานกลาง	3.44	0.63	ปานกลาง	3.40	0.74	ปานกลาง
ด้านผลผลิต	3.52	0.78	มาก	3.43	0.66	ปานกลาง	3.48	0.72	ปานกลาง
รวม	3.36	0.87	ปานกลาง	3.48	0.64	ปานกลาง	3.42	0.76	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผลการประเมินของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย=3.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อ ระหว่าง 3.38-3.48 โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านผลผลิต (ค่าเฉลี่ย=3.48) ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท (ค่าเฉลี่ย=3.41) ด้านกระบวนการ (ค่าเฉลี่ย=3.40) และด้านผลผลิต (ค่าเฉลี่ย=3.38) จำแนกตามกลุ่มผู้ประเมิน พบว่า ในกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย =3.36) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ระหว่าง 3.25-3.36 ส่วนด้านผลการดำเนินงาน มีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.52) และกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย =3.48) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลการดำเนินงาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ระหว่าง 3.27-3.46 ส่วนด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย =3.57)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ จำแนกเป็นรายข้อ

ข้อ	การประเมิน ด้านสภาพแวดล้อม	ผู้รับผิดชอบโครงการ			ผู้เข้าร่วมโครงการ			รวม		
		\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย
1	การเผยแพร่ข้อมูลโครงการจากสื่อที่เจ้าหน้าที่จัดทำ	3.25	1.02	ปานกลาง	3.85	0.46	มาก	3.55	0.74	มาก
2	การได้ศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของโครงการ	3.14	1.07	ปานกลาง	3.51	0.63	มาก	3.32	0.85	ปานกลาง
3	วัตถุประสงค์ของโครงการสามารถแก้ไข ปัญหาของครอบครัว	3.39	0.87	ปานกลาง	3.68	0.59	มาก	3.53	0.73	มาก

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการศูนย์พัฒนา
 ครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ของกลุ่มเจ้าหน้าที่
 ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ จำแนกเป็นรายข้อ (ต่อ)

ข้อ	การประเมิน ด้านสภาพแวดล้อม	ผู้รับผิดชอบ			ประชาชน			รวม		
		\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย
4	การมีส่วนร่วมในการศึกษา สภาพทั่วไป ของชุมชน เพื่อนำปัญหามาใช้ ใน การดำเนินงานตาม โครงการ	3.25	1.02	ปานกลาง	3.44	0.66	ปานกลาง	3.34	0.84	ปานกลาง
5	เป้าหมายในการดำเนิน โครงการ มีส่วนช่วยแก้ไข ปัญหาครอบครัว	3.67	0.79	มาก	3.54	0.66	มาก	3.57	0.72	มาก
6	ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ สามารถ แก้ไขปัญหา ครอบครัว	3.14	0.68	ปานกลาง	3.48	0.73	ปานกลาง	3.31	0.70	ปานกลาง
7	การมีส่วนร่วมกับ คณะกรรมการ ในการดำเนินโครงการ	3.28	1.16	ปานกลาง	3.62	0.70	มาก	3.40	0.93	ปานกลาง
8	การมีส่วนร่วมใน การวางแผน การดำเนินโครงการ	2.86	1.25	ปานกลาง	3.52	0.72	มาก	3.19	0.98	ปานกลาง
9	ประชาชนมีส่วนร่วม ในการวางแผน การดำเนินโครงการ	3.03	0.91	ปานกลาง	3.60	0.53	มาก	3.31	0.72	ปานกลาง
10	สภาพเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมของชุมชน มีความเหมาะสม ต่อการดำเนินโครงการ	3.47	0.81	ปานกลาง	3.47	0.62	ปานกลาง	3.47	0.71	ปานกลาง
ภาพรวม		3.25	0.96	ปานกลาง	3.57	0.63	มาก	3.41	0.79	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผลการประเมินของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบทโดยภาพรวมทั้ง 2 กลุ่ม ผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย= 3.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน โดยภาพรวมผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 7 ข้อ ระหว่าง 3.19-3.47 คือ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนมีความเหมาะสมต่อการดำเนินโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการในการดำเนินโครงการ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบและประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนเพื่อนำปัญหามาใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ เจ้าหน้าที่ได้ศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของโครงการ ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการสามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ และเจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ ตามลำดับ และผลการประเมินอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ ระหว่าง 3.53-3.57 คือ เป้าหมายในการดำเนินโครงการมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาครอบครัว การเผยแพร่ข้อมูลโครงการจากสื่อที่เจ้าหน้าที่จัดทำ และวัตถุประสงค์ของโครงการสามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว ตามลำดับ

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย=3.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 9 ข้อ ระหว่าง 2.86-3.47 คือ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน มีความเหมาะสมต่อการดำเนินโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการสามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว ท่านมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการในการดำเนินโครงการ การเผยแพร่ข้อมูลโครงการจากสื่อที่เจ้าหน้าที่จัดทำ เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน เพื่อนำปัญหามาใช้ในการดำเนินโครงการ ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ สามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว เจ้าหน้าที่ได้ศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ ตามลำดับ และผลการประเมินอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ค่าเฉลี่ย =3.67 คือ เป้าหมายในการดำเนินโครงการมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาครอบครัว ตามลำดับ

กลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ผลการประเมินองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายข้อ ผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย =3.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 7 ข้อ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-3.85 คือ การเผยแพร่ข้อมูลโครงการจากสื่อที่เจ้าหน้าที่จัดทำ วัตถุประสงค์ของโครงการสามารถแก้ไขปัญหาของครอบครัว ประชาชนมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการในการดำเนินโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ เป้าหมายในการดำเนินโครงการมีส่วนช่วยแก้ปัญหาครอบครัว เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ ประชาชนได้ศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของโครงการ ตามลำดับและผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ ระหว่าง 3.44-3.48 คือ ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการสามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว สภาพเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน มีความเหมาะสมต่อการดำเนินโครงการ และประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน เพื่อนำปัญหา มาใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ จำแนกเป็นรายชื่อ

ข้อ	การประเมิน ด้านปัจจัยเบื้องต้น	ผู้รับผิดชอบโครงการ			ผู้เข้าร่วมโครงการ			รวม		
		\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย
1	สถานที่ตั้งในการดำเนินงานตามโครงการ	3.50	0.88	มาก	3.64	0.61	มาก	3.57	0.74	มาก
2	วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงานตามโครงการ	3.42	0.84	ปานกลาง	3.35	0.59	ปานกลาง	3.38	0.71	ปานกลาง
3	งบประมาณที่ได้รับ การสนับสนุน จากภาครัฐ มีความเพียงพอต่อการบริหารงาน	3.17	0.81	ปานกลาง	3.57	0.65	มาก	3.37	0.73	ปานกลาง
4	จำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ มีความเหมาะสม	3.14	0.83	ปานกลาง	3.33	0.61	ปานกลาง	3.23	0.72	ปานกลาง
5	บุคลากรมีความรู้ความสามารถ	3.19	1.06	ปานกลาง	3.52	0.68	มาก	3.35	0.87	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการศูนย์พัฒนา
 ครอบครัวยุวมชนตำบลบางโปรง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ของกลุ่มเจ้าหน้าที่
 ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ จำแนกเป็นรายชื่อ (ต่อ)

ข้อ	การประเมิน ด้านปัจจัยเบื้องต้น	ผู้รับผิดชอบ			ประชาชน			รวม		
		\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย
6	การกำหนดวิธีการบริหาร จัดการ มีความเหมาะสม	3.50	0.85	มาก	3.45	0.67	ปานกลาง	3.47	0.76	ปานกลาง
7	โครงการมีการจัดเจ้าหน้าที่ สำหรับ การจัดกิจกรรม อย่างเพียงพอ	3.25	1.16	ปานกลาง	3.37	0.72	ปานกลาง	3.31	0.94	ปานกลาง
8	งบประมาณที่ส่วนราชการ จัดสรรงบประมาณให้แก่ โครงการ มีความเหมาะสม	3.19	0.67	ปานกลาง	3.43	0.63	ปานกลาง	3.31	0.65	ปานกลาง
ภาพรวม		3.29	0.89	ปานกลาง	3.46	0.64	มาก	3.37	0.76	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผลการประเมินของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและ
 ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวยุวมชน ตำบล
 บางโปรง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยภาพรวม ทั้ง 2
 กลุ่ม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า กลุ่ม
 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวยุวมชน
 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 7 ข้อ ระหว่าง = 3.23-3.47 คือ การกำหนดวิธีการ
 บริหารจัดการ มีความเหมาะสม วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานตามโครงการ งบประมาณที่ได้รับ
 การสนับสนุนจากภาครัฐ มีความเพียงพอต่อการบริหารงาน บุคลากรมีความรู้ความสามารถ
 งบประมาณที่ส่วนราชการจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการมีความเหมาะสม โครงการมีการจัด
 เจ้าหน้าที่สำหรับการจัดกิจกรรมอย่างเพียงพอ ตามลำดับ และจำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ
 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ค่าเฉลี่ย = 3.57 คือ สถานที่ตั้งในการดำเนินงานตาม
 โครงการ

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับ
 ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ
 ระหว่าง 3.14-3.42 คือ วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานตามโครงการ โครงการมีการจัดเจ้าหน้าที่

สำหรับการจัดกิจกรรมอย่างเพียงพอ งบประมาณที่ส่วนราชการจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการ มีความเหมาะสม บุคลากรมีความรู้ความสามารถ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ มีความเพียงพอต่อการบริหารงาน ตามลำดับ และจำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเท่ากับ 2 ข้อ ค่าเฉลี่ย = 3.50 คือ สถานที่ตั้งในการดำเนินงานตามโครงการ และการกำหนดวิธีการบริหารจัดการมีความเหมาะสม ตามลำดับ

กลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ ระหว่าง 3.33-3.45 คือ การกำหนดวิธีการบริหารจัดการ มีความเหมาะสม งบประมาณที่ส่วนราชการจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการ มีความเหมาะสม โครงการมีการจัดเจ้าหน้าที่สำหรับการจัดกิจกรรมอย่างเพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงานตามโครงการ จำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ มีความเหมาะสม ตามลำดับ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ ระหว่าง 3.52-3.64 คือ สถานที่ตั้งในการดำเนินงานตามโครงการ งบประมาณที่ส่วนราชการจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการ และบุคลากรมีความรู้ความสามารถ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการประเมินกระบวนการของโครงการ

ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปร้ง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
ของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ จำแนกเป็น
รายข้อ

ข้อ	การประเมิน ด้านกระบวนการ	ผู้รับผิดชอบโครงการ			ผู้เข้าร่วมโครงการ			รวม		
		\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย
1	คณะกรรมการได้ดำเนินการ สำรวจ สภาพปัญหาก่อน การดำเนิน โครงการ	3.50	0.91	มาก	3.53	0.58	มาก	3.51	0.74	มาก
2	คณะกรรมการได้ดำเนินการ วางแผนการดำเนิน โครงการ	3.42	0.91	ปานกลาง	3.41	0.59	ปานกลาง	3.41	0.75	ปานกลาง
3	คณะกรรมการได้ดำเนินการ ตามโครงการร่วมกับ ประชาชน	3.36	0.80	ปานกลาง	3.47	0.62	ปานกลาง	3.41	0.74	ปานกลาง

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการประเมินกระบวนการของโครงการ
ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
ของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ จำแนกเป็น
รายชื่อ (ต่อ)

ข้อ	การประเมิน ด้านกระบวนการ	ผู้รับผิดชอบโครงการ			ผู้เข้าร่วมโครงการ			รวม		
		\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย
4	การคัดเลือกคณะกรรมการ โดยภาคประชาชนเป็นผู้ คัดเลือกมีความเหมาะสม	3.19	0.86	ปานกลาง	3.32	0.61	ปานกลาง	3.25	0.75	ปานกลาง
5	การปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้ มีความเหมาะสม	3.08	0.65	ปานกลาง	3.49	0.74	ปานกลาง	3.29	0.69	ปานกลาง
6	คณะกรรมการได้แบ่งงานกัน ภายในกลุ่ม มีความเหมาะสม	3.22	0.76	ปานกลาง	3.40	0.63	ปานกลาง	3.31	0.69	ปานกลาง
7	คณะกรรมการได้มอบหมาย งานตรงกับความสามารถของ เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	3.39	0.77	ปานกลาง	3.46	0.64	ปานกลาง	3.43	0.70	ปานกลาง
8	คณะกรรมการได้มอบหมาย ให้ประชาชนภายในชุมชน ปฏิบัติงานร่วมกับ คณะกรรมการ	3.19	0.79	ปานกลาง	3.38	0.68	ปานกลาง	3.29	0.73	ปานกลาง
9	ประชาชนมีส่วนร่วม สนับสนุนในการดำเนินงาน ของโครงการ	3.14	1.13	ปานกลาง	3.55	0.70	มาก	3.34	0.91	ปานกลาง
10	คณะกรรมการได้ใช้เวลา ปฏิบัติงานตามโครงการ	3.50	0.85	มาก	3.41	0.65	ปานกลาง	3.45	0.75	ปานกลาง
11	คณะกรรมการได้ ประสานงานร่วมกับ ประชาชนในการบริหารงาน ตามโครงการ	3.58	0.7 7	มาก	3.32	0.66	ปานกลาง	3.45	0.71	ปานกลาง

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการประเมินกระบวนการของโครงการศูนย์พัฒนา
 ครอบครัวยุวมชนตำบลบางโปรง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ของกลุ่มเจ้าหน้าที่
 ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ จำแนกเป็นรายชื่อ (ต่อ)

ข้อ	การประเมิน ด้านกระบวนการ	ผู้รับผิดชอบ			ประชาชน			รวม		
		\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย
12	การประเมินผลโครงการ มีความเหมาะสม	3.50	0.94	มาก	3.41	0.68	ปานกลาง	3.45	0.81	ปานกลาง
13	คณะกรรมการได้ปฏิบัติงาน ร่วมกับประชาชน โดยยึด หลักประชาธิปไตย ในการทำงาน	3.61	0.90	มาก	3.60	0.50	มาก	3.60	0.72	มาก
14	คณะกรรมการได้สรุปผล การทำงาน พร้อมแสดง เอกสารจากการดำเนินการ ให้ประชาชนรับทราบ	3.39	0.84	ปานกลาง	3.38	0.59	ปานกลาง	3.38	0.64	ปานกลาง
15	คณะกรรมการได้เปิดเผย ข้อมูล การปฏิบัติงาน ให้ประชาชนรับทราบ	3.33	0.89	ปานกลาง	3.57	0.57	มาก	3.45	0.75	ปานกลาง
16	คณะกรรมการมีการ ประชาสัมพันธ์ ผลการ ดำเนินงานและความสำเร็จ ในการบริหารโครงการ	3.39	0.87	ปานกลาง	3.35	0.64	ปานกลาง	3.37	0.76	ปานกลาง
ภาพรวม		3.36	0.85	ปานกลาง	3.44	0.63	ปานกลาง	3.40	0.74	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผลการประเมินในการดำเนินงานของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
 โครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวยุวมชน
 ตำบลบางโปรง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการประเมินด้านกระบวนการ โดยภาพรวม
 ทั้ง 2 กลุ่ม ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า
 กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อโครงการศูนย์พัฒนา
 ครอบครัวยุวมชน ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง 14 ข้อ ระหว่าง 3.25-3.45 คือ
 คณะกรรมการได้ประสานงานร่วมกับประชาชนในการบริหารงานตามโครงการ คณะกรรมการได้

อุทิศเวลาปฏิบัติงานตามโครงการ คณะกรรมการได้เปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติงานให้ประชาชนรับทราบ การประเมินผลโครงการมีความเหมาะสม คณะกรรมการได้มอบหมายงานตรงกับความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย คณะกรรมการได้ดำเนินการตามโครงการร่วมกับประชาชน คณะกรรมการได้ดำเนินการวางแผนการดำเนินโครงการ คณะกรรมการได้สรุปผลการทำงานพร้อมแสดงเอกสารจากการดำเนินการให้ประชาชนทราบ คณะกรรมการมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จในการบริหารโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินงานของโครงการ การปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้ มีความเหมาะสม คณะกรรมการได้มอบหมายให้ประชาชนภายในชุมชนปฏิบัติงานร่วมกับคณะกรรมการ คณะกรรมการได้แบ่งงานกันภายในกลุ่ม มีความเหมาะสม การคัดเลือกคณะกรรมการโดยภาคประชาชนเป็นผู้คัดเลือกมีความเหมาะสม ตามลำดับ และผลการประเมินอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ระหว่าง 3.51-3.60 คือ คณะกรรมการได้รับปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนโดยยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน และคณะกรรมการได้ดำเนินการสำรวจสภาพปัญหาก่อนการดำเนินโครงการตามลำดับ

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง 11 ข้อ ระหว่าง 3.08-3.42 คือ คณะกรรมการได้ดำเนินการวางแผนการดำเนินโครงการ คณะกรรมการได้มอบหมายงานตรงกับความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย คณะกรรมการได้สรุปผลการทำงานพร้อมแสดงเอกสารจากการดำเนินการให้ประชาชนรับทราบ คณะกรรมการมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จในการบริหารโครงการ คณะกรรมการได้ดำเนินการตามโครงการร่วมกับประชาชน คณะกรรมการได้เปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติงานให้ประชาชนรับทราบ คณะกรรมการได้แบ่งงานกันภายในกลุ่มมีความเหมาะสม คณะกรรมการได้มอบหมายงานให้ประชาชนภายในชุมชนปฏิบัติงานร่วมกับคณะกรรมการ การคัดเลือกคณะกรรมการโดยภาคประชาชนเป็นผู้คัดเลือก มีความเหมาะสม ประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินงานของโครงการ และการปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้ มีความเหมาะสม ตามลำดับ และผลการประเมินอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ ระหว่าง 3.50-3.61 คือ คณะกรรมการได้ปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนโดยยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน คณะกรรมการได้ประสานงานร่วมกับประชาชนในการบริหารงานตามโครงการ คณะกรรมการได้อุทิศเวลาปฏิบัติงานตามโครงการ คณะกรรมการได้ดำเนินการสำรวจสภาพปัญหาก่อนการดำเนินโครงการ การประเมินผลโครงการมีความเหมาะสม ตามลำดับ

กลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง 12 ข้อ ระหว่าง 3.32-3.49 คือ การปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้มีความเหมาะสม คณะกรรมการได้ดำเนินการตามโครงการร่วมกับประชาชน คณะกรรมการได้มอบหมายงานตรงกับความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย คณะกรรมการได้ดำเนินการวางแผนการดำเนินโครงการ คณะกรรมการได้อุทิศเวลาปฏิบัติงานตามโครงการ การประเมินผลโครงการมีความเหมาะสม คณะกรรมการได้แบ่งงานกันภายในกลุ่ม มีความเหมาะสม คณะกรรมการได้มอบหมายให้ประชาชนภายในชุมชนปฏิบัติงานร่วมกับคณะกรรมการ การคัดเลือกคณะกรรมการโดยภาคประชาชนเป็นผู้คัดเลือกมีความเหมาะสม ประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินงานของโครงการ ตามลำดับ และการปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้มีความเหมาะสม และผลการประเมินอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ระหว่าง = 3.53-3.60 คือ คณะกรรมการได้ปฏิบัติงานร่วมกับประชาชน โดยยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน คณะกรรมการได้เปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติงานให้ประชาชนรับทราบ และประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินงานของโครงการ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการประเมินผลการดำเนินงานของโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ จำแนกเป็นรายข้อ

ข้อ	การประเมิน ด้านผลการดำเนินงาน	เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ			ประชาชน			รวม		
		\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย
1	โครงการที่ดำเนินการอยู่ มีผลดีต่อประชาชน	3.81	0.89	มาก	3.57	0.60	มาก	3.69	0.75	มาก
2	ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ได้รับประโยชน์จากโครงการ	3.61	0.93	มาก	3.35	0.64	ปานกลาง	3.48	0.79	ปานกลาง
3	เมื่อโครงการเกิดข้อผิดพลาด คณะกรรมการจะดำเนินการ แก้ไขอย่างเร่งด่วน	3.08	0.73	ปานกลาง	3.51	0.64	มาก	3.30	0.69	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการประเมินผลการดำเนินงานของ โครงการศูนย์พัฒนา
 ครอบครัวยุวมชนตำบลบางโปรง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ของกลุ่มเจ้าหน้าที่
 ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ จำแนกเป็นรายข้อ (ต่อ)

ข้อ	การประเมิน ด้านผลการดำเนินงาน	เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ			ประชาชน			รวม		
		\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย	\bar{X}	SD	ความหมาย
4	โครงการนี้สร้างแรงจูงใจ ให้ประชาชนผู้เข้าร่วม โครงการสามารถแก้ไข ปัญหาครอบครัว	3.47	0.81	ปานกลาง	3.34	0.63	ปานกลาง	3.41	0.72	ปานกลาง
5	โครงการนี้สร้างความ พึงพอใจให้กับประชาชน ในการแก้ไขปัญหาครอบครัว	3.56	0.65	มาก	3.42	0.71	ปานกลาง	3.49	0.68	ปานกลาง
6	โครงการนี้ประสบผล ความสำเร็จในการแก้ไข ปัญหาครอบครัว	3.39	0.64	ปานกลาง	3.33	0.64	ปานกลาง	3.36	0.64	ปานกลาง
7	ประชาชนมีความต้องการ ให้โครงการดำเนินต่อไป ในอนาคต	3.69	0.79	มาก	3.51	0.72	มาก	3.60	0.75	มาก
รวม		3.52	0.78	มาก	3.43	0.66	ปานกลาง	3.48	0.72	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผลการประเมินในการดำเนินงานของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
 โครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อการประเมิน โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน
 ตำบลบางโปรง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านผลการดำเนินงาน โดยภาพรวมทั้ง 2 กลุ่ม
 ผลการประเมินมีความสำเร็จและพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย =3.48) เมื่อพิจารณาเป็น
 รายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ ระหว่าง 3.30-3.49 คือ โครงการนี้สร้างความพึงพอใจให้กับ
 ประชาชนในการแก้ไขปัญหาครอบครัว ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์จากโครงการ
 โครงการนี้ สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนผู้ร่วมโครงการสามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว โครงการนี้
 ประสบผลความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาครอบครัว และเมื่อโครงการเกิดข้อผิดพลาด
 คณะกรรมการจะดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ระหว่าง 3.60-
 3.69 คือโครงการที่ดำเนินการอยู่มีผลดีต่อประชาชน และประชาชนมีความต้องการให้โครงการ

ดำเนินต่อไปในอนาคต ตามลำดับ

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความสำเร็จและพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ระหว่าง 3.56-3.81 คือ โครงการที่ดำเนินการอยู่มีผลดีต่อประชาชน ประชาชนมีความต้องการให้โครงการดำเนินต่อไปในอนาคต ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์จากโครงการ และโครงการนี้สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในการแก้ไขปัญหาครอบครัว ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ ระหว่าง 3.08-3.47 คือ โครงการนี้สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการสามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว โครงการนี้ประสบผลความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาครอบครัว และเมื่อโครงการเกิดข้อผิดพลาดคณะกรรมการจะดำเนินการแก้ไข อย่างเร่งด่วน ตามลำดับ

กลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ ระหว่าง 3.33-3.42 คือ โครงการนี้สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในการแก้ไขปัญหาครอบครัว ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์จากโครงการ โครงการนี้สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการสามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว และโครงการนี้ประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาครอบครัว ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ ระหว่าง 3.51-3.57 คือ โครงการที่ดำเนินการอยู่ มีผลดีต่อประชาชน เมื่อโครงการเกิดข้อผิดพลาด คณะกรรมการจะดำเนินการแก้ไข อย่างเร่งด่วน และประชาชนมีความต้องการให้โครงการดำเนินต่อไปในอนาคต ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ปัญหาและข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ และประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จากแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) ดังตาราง 4.8-4.9

ตารางที่ 4.8 จำนวนความถี่ของปัญหาของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการต่อการดำเนินงาน
โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ

รายการ	จำนวน
1. โครงการได้รับงบประมาณจากรัฐบาลน้อยมาก	12
2. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารยังไม่เพียงพอ	6
3. ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือ	4
4. งบประมาณในการจัดกิจกรรม การอบรม ไม่เพียงพอ	4
5. คณะกรรมการเข้าร่วมประชุมไม่ครบ เนื่องจากติดภารกิจในที่ทำงาน ทำให้การวางแผนการดำเนินงานล่าช้า	3
6. คณะกรรมการยังไม่ทราบปัญหาที่แท้จริงของประชาชน ทำให้แก้ปัญหาไม่ตรงจุด	3
7. การกระจายงบประมาณไม่ทั่วถึง	2

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ปัญหาตามความคิดเห็นของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่พบมากที่สุด ได้แก่ โครงการได้รับงบประมาณจากรัฐบาลน้อยมาก รองลงมา ได้แก่ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารยังไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาที่พบเป็นอันดับสุดท้าย ได้แก่ การกระจายงบประมาณไม่ทั่วถึง

ตารางที่ 4.9 จำนวนความถี่ของข้อเสนอแนะของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการต่อ
การดำเนินงาน โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ

รายการ	จำนวน
1. รัฐบาลควรดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง	7
2. รัฐบาลควรเพิ่มงบประมาณ เพื่อให้เพียงพอต่อการดำเนินโครงการ	5
3. ควรสร้างความเข้าใจให้ประชาชนทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ	5
4. การพิจารณาให้งบประมาณและโครงการที่อนุมัติต้องมีการตรวจสอบที่ชัดเจน	4
5. ประชาชนควรมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เพราะจะทำให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริง และแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด	4
6. ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์สำหรับครอบครัวที่ประสบความสำเร็จ หรือครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการแล้วสามารถแก้ไขปัญหาได้ เพื่อกระตุ้นให้ครอบครัวอื่นๆ สนใจเข้าร่วมโครงการต่อไป	4
7. ควรให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับคณะกรรมการ เพื่อสอบถามหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงปัญหาระหว่างกัน	3
8. ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	2

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่พบมากที่สุด ได้แก่ รัฐบาลควรดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง รองลงมา ได้แก่ รัฐบาลควรเพิ่มงบประมาณเพื่อให้เพียงพอต่อการดำเนินโครงการ และควรสร้างความเข้าใจให้ประชาชนทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ส่วนข้อเสนอแนะที่พบเป็นอันดับสุดท้าย ได้แก่ ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 4.10 จำนวนความถี่ของปัญหาของกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

รายการ	จำนวน
1. ประชาชนบางส่วนยังไม่ทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์โครงการยังไม่ทั่วถึง	20
2. ประชาชนบางส่วนไม่ได้รับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ	18
3. ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในครอบครัว	16
4. คณะกรรมการไม่ค่อยชี้แจงรายละเอียด ทำให้ประชาชนไม่สนใจโครงการ	15
5. การทำงานของคณะกรรมการยังขาดความสามัคคี	15
6. คณะกรรมการยังไม่ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของประชาชน เนื่องจากไม่มีการสำรวจถึงปัญหาก่อนการวางแผนดำเนินงาน	15
7. ภาคเอกชนให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งน้อย	7
8. ไม่มีการประเมินผลหรือติดตามผลเพื่อพัฒนาโครงการให้ประชาชนสนใจเข้าร่วมโครงการมากขึ้น	
9. ขาดวิทยากรในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของครอบครัว	5

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ปัญหาตามความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการในการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่พบมากที่สุด ได้แก่ ประชาชนบางส่วนยังไม่ทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์โครงการยังไม่ทั่วถึง รองลงมา ได้แก่ ประชาชนบางส่วนไม่ได้รับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาที่พบเป็นอันดับสุดท้าย ได้แก่ ขาดวิทยากรในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของครอบครัว

ตารางที่ 4.11 จำนวนความถี่ของข้อเสนอแนะของกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อ
การดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ

รายการ	จำนวน
1. ควรประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนทราบถึงวัตถุประสงค์และเข้าใจเป้าหมายในการดำเนินโครงการมากยิ่งขึ้น	25
2. รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินโครงการเพื่อช่วยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง	21
3. ควรมีการสำรวจถึงปัญหาของประชาชนก่อนการวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้โครงการตอบสนองความต้องการของประชาชน และช่วยลดปัญหาในครอบครัวได้อย่างแท้จริง	20
4. คณะกรรมการควรเอาใจใส่และใกล้ชิดกับครอบครัวที่ประสบปัญหามากกว่านี้เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง	18
5. ควรให้มีการทำกิจกรรมเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งอย่างต่อเนื่องทั้งครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการแล้ว และครอบครัวที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง	15
6. ควรจัดหากิจกรรมที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน	12
7. ควรมีการประเมินผลและติดตามผลงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในครอบครัวเกิดขึ้นอีก	8
8. ควรจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง เพื่อเป็นแนวทางให้ประชาชนนำไปปฏิบัติ	5
9. ประชาชนควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับกิจกรรมของโครงการ เพราะการแก้ไขปัญหาต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่าย	5
10. ควรขอความร่วมมือจากภาคเอกชนให้สนับสนุนโครงการในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น ด้านงบประมาณ หรือด้านการจัดกิจกรรมอื่นๆ ตามความเหมาะสม	4

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัว
ในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการพบมากที่สุด ได้แก่ ควรประชาสัมพันธ์
โครงการให้ประชาชนทราบถึงวัตถุประสงค์และเข้าใจเป้าหมายในการดำเนินโครงการมากยิ่งขึ้น
รองลงมา ได้แก่ รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินโครงการ เพื่อช่วยให้
ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง ส่วนข้อเสนอแนะที่พบเป็นอันดับสุดท้าย ได้แก่ ควรขอ
ความร่วมมือจากภาคเอกชนให้สนับสนุนโครงการในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น ด้านงบประมาณ
หรือด้านการจัดกิจกรรมอื่นๆ ตามความเหมาะสม

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่องการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน และเพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ตามรูปแบบซิปปี (CIPP Model) ในด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผล การดำเนินงาน ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ซึ่งแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการจำนวน 36 คน และกลุ่มประชาชน ผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน 217 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม และประมวลผล ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1. สถานภาพส่วนบุคคล

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส มากที่สุด รองลงมาสถานภาพโสด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด รองลงมาอายุระหว่าง 31-40 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพนักงานจ้าง มากที่สุด รองลงมาเป็นปฏิบัติงานอยู่ในตำแหน่งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. หรือเทียบเท่ามากที่สุด รองลงมา จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 5,000–10,000 บาท มากที่สุด รองลงมามีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 10,001–20,000 บาท

กลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจากการเก็บตัวอย่างข้อมูลของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

เป็นเพศชาย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีสถานภาพโสด มากที่สุด รองลงมาสถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุมีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด รองลงมาอายุระหว่าง 41-50 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง มากที่สุด รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มากที่สุด รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. หรือเทียบเท่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,001– 20,000 บาท มากที่สุด รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 5,000–10,000 บาท

2. การประเมินผลโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

2.1 การประเมินโครงการภาพรวม พบว่า ผลการประเมินแต่ละด้านของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมผลการประเมินมีความเหมาะสมและมีความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย=3.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ระหว่าง 3.38-3.48 โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านผลผลิต ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยเบื้องต้น ตามลำดับ

จำแนกตามกลุ่มผู้ประเมิน พบว่า ในกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ มีผลการประเมินมีความเหมาะสมและความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย =3.36) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ระหว่าง 3.25-3.36 ส่วนด้านผลการดำเนินงาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.52) และกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ มีผลการประเมินมีความเหมาะสมและความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย =3.48) และ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลการดำเนินงาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ระหว่าง 3.27-3.46 ส่วนด้านสภาพแวดล้อม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย =3.57)

2.2 ผลการประเมินเป็นรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน

2.2.1 การประเมินโครงการด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท พบว่า ผลการประเมินของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท โดยภาพรวมทั้ง 2 กลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย= 3.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 7 ข้อ ระหว่าง 3.19-3.47 คือ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนมีความเหมาะสมต่อการดำเนินโครงการประชาชนมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการในการดำเนินโครงการ เจ้าหน้าที่

ผู้รับผิดชอบและประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน เพื่อนำปัญหาไปใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ เจ้าหน้าที่ได้ศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของโครงการ ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการสามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ และเจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการตามลำดับ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ ระหว่าง 3.53-3.57 คือ เป้าหมายในการดำเนินโครงการมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาคือ การเผยแพร่ข้อมูลโครงการจากสื่อที่เจ้าหน้าที่จัดทำ และวัตถุประสงค์ของโครงการสามารถแก้ไขปัญหาคือ ตามลำดับ

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย=3.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 9 ข้อ ระหว่าง 2.86-3.47 คือ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนมีความเหมาะสมต่อการดำเนินโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการสามารถแก้ไขปัญหาคือ ท่านมีส่วนร่วมกับการดำเนินการในการดำเนินโครงการ การเผยแพร่ข้อมูลโครงการ จากสื่อที่เจ้าหน้าที่จัดทำ เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน เพื่อนำปัญหาไปใช้ในการดำเนินโครงการ ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ สามารถแก้ไขปัญหาคือ เจ้าหน้าที่ได้ศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ ตามลำดับ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ค่าเฉลี่ย=3.67 คือ เป้าหมายในการดำเนินโครงการมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาคือ

กลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวม ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 7 ข้อ ระหว่าง 3.51-3.85 คือ การเผยแพร่ข้อมูลโครงการ จากสื่อที่เจ้าหน้าที่จัดทำ วัตถุประสงค์ของโครงการสามารถแก้ไขปัญหาคือ ประชาชนมีส่วนร่วมกับการดำเนินการในการดำเนินโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ เป้าหมายในการดำเนินโครงการมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาคือ เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ ประชาชนได้ศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของโครงการ ตามลำดับ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ ระหว่าง 3.44-3.48 คือ ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการสามารถแก้ไขปัญหาคือ สภาพเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน มีความเหมาะสมต่อการดำเนินโครงการ และท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน เพื่อนำปัญหาไปใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ ตามลำดับ

2.2.2 การประเมินโครงการด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยภาพรวม ทั้ง 2 กลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 7 ข้อ ระหว่าง 3.23-3.47 คือ การกำหนดวิธีการบริหารจัดการมีความเหมาะสม วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงานตามโครงการ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ มีความเพียงพอต่อการบริหารงาน บุคลากรมีความรู้ความสามารถ งบประมาณที่ส่วนราชการจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการมีความเหมาะสม โครงการมีการจัดเจ้าหน้าที่สำหรับการจัดกิจกรรมอย่างเพียงพอ และจำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการมีความเหมาะสม ตามลำดับ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ค่าเฉลี่ย = 3.57 คือ สถานที่ตั้งในการดำเนินงานตามโครงการ

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ ระหว่าง 3.14-3.42 คือ วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงานตามโครงการ โครงการมีการจัดเจ้าหน้าที่สำหรับการจัดกิจกรรมอย่างเพียงพอ งบประมาณที่ส่วนราชการจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการมีความเหมาะสม บุคลากรมีความรู้ความสามารถ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมีความเพียงพอต่อการบริหารงาน และจำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการมีความเหมาะสม ตามลำดับ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเท่ากัน 2 ข้อ ค่าเฉลี่ย = 3.50 คือ สถานที่ตั้งในการดำเนินงานตามโครงการ และการกำหนดวิธีการบริหารจัดการมีความเหมาะสมตามลำดับ

กลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อระหว่าง 3.33-3.45 คือ การกำหนดวิธีการบริหารจัดการ มีความเหมาะสม งบประมาณที่ส่วนราชการจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการมีความเหมาะสม โครงการมีการจัดเจ้าหน้าที่สำหรับการจัดกิจกรรมอย่างเพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงานตามโครงการ จำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ มีความเหมาะสม ตามลำดับ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ ระหว่าง 3.52-3.64 คือ สถานที่ตั้งในการดำเนินงานตามโครงการ งบประมาณที่ส่วนราชการจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการ และบุคลากรมีความรู้ความสามารถ ตามลำดับ

2.2.3 การประเมินโครงการด้านกระบวนการ พบว่า ผลการประเมิน การดำเนินงานของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมทั้ง 2 กลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 14 ข้อ ระหว่าง 3.25-3.45 คือ คณะกรรมการได้ประสานงานร่วมกับประชาชนในการบริหารงานตามโครงการ คณะกรรมการได้อุทิศเวลาปฏิบัติงานตามโครงการ คณะกรรมการได้เปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติงานให้ประชาชนรับทราบ การประเมินผลโครงการมีความเหมาะสม คณะกรรมการได้มอบหมายงานตรงกับความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย คณะกรรมการได้ดำเนินการตามโครงการร่วมกับประชาชน คณะกรรมการได้ดำเนินการวางแผนการดำเนินโครงการ คณะกรรมการได้สรุปผลการทำงานพร้อมแสดงเอกสารจากการดำเนินการให้ประชาชนทราบ คณะกรรมการมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จในการบริหารโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินงานของโครงการ การปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้ มีความเหมาะสม คณะกรรมการได้มอบหมายให้ประชาชนภายในชุมชนปฏิบัติงานร่วมกับคณะกรรมการ คณะกรรมการได้แบ่งงานกันภายในกลุ่มมีความเหมาะสม การคัดเลือกคณะกรรมการโดยภาคประชาชนเป็นผู้คัดเลือก มีความเหมาะสม ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ระหว่าง 3.51-3.60 คือ คณะกรรมการได้รับปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนโดยยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน และคณะกรรมการได้ดำเนินการสำรวจสภาพปัญหาก่อนการดำเนินโครงการ ตามลำดับ

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 11 ข้อ ระหว่าง 3.08-3.42 คือ คณะกรรมการได้ดำเนินการวางแผนการดำเนินโครงการ คณะกรรมการได้มอบหมายงานตรงกับความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย คณะกรรมการได้สรุปผลการทำงานพร้อมแสดงเอกสารจากการดำเนินการให้ประชาชนรับทราบ คณะกรรมการมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จในการบริหารโครงการ คณะกรรมการได้ดำเนินการตามโครงการร่วมกับประชาชน คณะกรรมการได้เปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติงานให้ประชาชนรับทราบ คณะกรรมการได้แบ่งงานกันภายในกลุ่มมีความเหมาะสม คณะกรรมการได้มอบหมายงานให้ประชาชนภายในชุมชนปฏิบัติงานร่วมกับคณะกรรมการ การคัดเลือกคณะกรรมการโดยภาคประชาชนเป็นผู้คัดเลือก มีความเหมาะสม ประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินงานของโครงการ และการปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้ มีความเหมาะสม ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ

ระหว่าง 3.50-3.61 คือ คณะกรรมการได้ปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนโดยยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน คณะกรรมการได้ประสานงานร่วมกับประชาชนในการบริหารงานตามโครงการ คณะกรรมการได้ใช้เวลาปฏิบัติงานตามโครงการ คณะกรรมการได้ดำเนินการสำรวจสภาพปัญหา ก่อนการดำเนินโครงการ การประเมินผลโครงการมีความเหมาะสม ตามลำดับ

กลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 12 ข้อ ระหว่าง 3.32-3.49 คือ การปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้มีความเหมาะสม คณะกรรมการได้ดำเนินการตามโครงการร่วมกับประชาชน คณะกรรมการได้มอบหมายงานตรงกับความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย คณะกรรมการได้ดำเนินการวางแผนการดำเนินงานโครงการ คณะกรรมการได้ใช้เวลาปฏิบัติงานตามโครงการ การประเมินผลโครงการ มีความเหมาะสม คณะกรรมการได้แบ่งงานกันภายในกลุ่ม มีความเหมาะสม คณะกรรมการได้มอบหมายให้ประชาชนภายในชุมชนปฏิบัติงานร่วมกับคณะกรรมการ การคัดเลือกคณะกรรมการ โดยภาคประชาชนเป็นผู้คัดเลือกมีความเหมาะสม ประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินงานของโครงการ และการปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้มีความเหมาะสม ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ระหว่าง 3.53-3.60 คือ คณะกรรมการได้ปฏิบัติงานร่วมกับประชาชน โดยยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน คณะกรรมการได้เปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติงานให้ประชาชนรับทราบ และประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินงานของโครงการ ตามลำดับ

2.2.4 การประเมินโครงการด้านผลการดำเนินงาน พบว่า ผลการประเมินของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการต่อโดยภาพรวมทั้ง 2 กลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ ระหว่าง 3.30-3.49 คือ โครงการนี้สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในการแก้ไขปัญหาครอบครัว ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์จากโครงการ โครงการนี้สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนผู้ร่วมโครงการสามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว โครงการนี้ประสบผลความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาครอบครัว และเมื่อโครงการเกิดข้อผิดพลาด คณะกรรมการจะดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ระหว่าง 3.60-3.69 คือ โครงการที่ดำเนินการอยู่มีผลดีต่อประชาชน และประชาชนมีความต้องการให้โครงการดำเนินต่อไปในอนาคต

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความสำเร็จและพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ระหว่าง 3.56-3.81 คือ โครงการที่ดำเนินการอยู่มีผลดีต่อประชาชน ประชาชนมีความต้องการให้

โครงการดำเนินต่อไปในอนาคต ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์จากโครงการ และโครงการนี้สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในการแก้ไขปัญหาครอบครัว ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ ระหว่าง 3.08-3.47 คือโครงการนี้สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการสามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว โครงการนี้ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาครอบครัว และเมื่อโครงการเกิดข้อผิดพลาดคณะกรรมการจะดำเนินการแก้ไข อย่างเร่งด่วน ตามลำดับ

กลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ ระหว่าง 3.33-3.42 คือ โครงการนี้สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในการแก้ไขปัญหาครอบครัว ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์จากโครงการ โครงการนี้สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการสามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว และโครงการนี้ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาครอบครัว ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ ระหว่าง 3.51-3.57 คือ โครงการที่ดำเนินการอยู่ มีผลดีต่อประชาชน เมื่อโครงการเกิดข้อผิดพลาด คณะกรรมการจะดำเนินการแก้ไข อย่างเร่งด่วน และประชาชนมีความต้องการให้โครงการดำเนินต่อไปในอนาคต ตามลำดับ

3. ปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ปัญหาตามความคิดเห็นของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่พบมากที่สุด ได้แก่ โครงการได้รับงบประมาณจากรัฐบาลน้อยมาก รongลงมา ได้แก่ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ยังไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะของกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่พบมากที่สุด ได้แก่ รัฐบาลควรดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง รongลงมา ได้แก่ รัฐบาลควรเพิ่มงบประมาณเพื่อให้เพียงพอต่อการดำเนินโครงการ และควรสร้างความเข้าใจให้ประชาชนทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

ปัญหาตามความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการในการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่พบมากที่สุด ได้แก่ ประชาชนบางส่วนยังไม่ทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์โครงการยังไม่ทั่วถึง รongลงมา ได้แก่ ประชาชนบางส่วนไม่ได้รับโอกาสใน

การเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะของกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการในการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่พบมากที่สุด ได้แก่ ควรประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนทราบถึงวัตถุประสงค์และเข้าใจเป้าหมายในการดำเนินโครงการมากยิ่งขึ้น ร่องลงมา ได้แก่ รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินโครงการ เพื่อช่วยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

อภิปรายผล

การประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนในตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้การประเมินรูปแบบซีพี (CIPP Model) โดยภาพรวม พบว่า ประเด็นที่สำคัญแก่การอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และ ด้านผลการดำเนินงาน จากกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ผลการวิจัยครั้งนี้ การประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนในตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านสภาพแวดล้อม 2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น 3.ด้านกระบวนการ 4.ด้านผลการดำเนินงาน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทุกด้าน เมื่อพิจารณาทั้ง 4 ด้าน เป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานมีความเหมาะสมและมีความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย=3.42) เนื่องจากประชาชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานในการแก้ปัญหาครอบครัวอย่างไม่ทั่วถึง ซึ่งสาเหตุจากการได้รับงบประมาณไม่เพียงพอและรัฐบาลควรสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งคณะกรรมการยังไม่ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของประชาชนอันเนื่องมาจากไม่มีการสำรวจถึงปัญหาก่อนการวางแผนการดำเนินงานและขาดการประชาสัมพันธ์ในการรับรู้ข่าวสาร ทำให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในครอบครัวเท่าที่ควร ซึ่งการบริหารจัดการในชุมชนไม่ได้เกิดจากการบริหารของผู้นำชุมชนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องเกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน ทั้งนี้ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องเข้าไปกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพแก่ประชาชนใน

ชุมชน เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานและควบคุมการปฏิบัติงานให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ โสภณ สุวรรณวงศ์ (2536, หน้า 106) ได้ศึกษาการประเมินโครงการศูนย์วิชาการเขต สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างปี 2530-2534 โดยใช้รูปแบบจำลองชิป (CIPP MODEL) ผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการศูนย์วิชาการเขต และครูหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์มีความคิดเห็นว่า เนื้อหาหลักการและจุดมุ่งหมายของศูนย์วิชาการเขตมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการศูนย์วิชาการเขต ได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณมีเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินงานเรื่องวิชาการ กิจกรรมการพัฒนา บุคลากร การประเมินผล และการวิจัยมีปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2. การประเมินโครงการเป็นรายด้าน

2.1 ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท ผลการประเมิน พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมีเป้าหมายในการดำเนินโครงการมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาครอบครัวได้ ส่วนกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับมาก เพราะว่า สามารถช่วยเสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น และโครงการฯ ได้ให้ประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชน จึงเป็นผลทำให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินโครงการสามารถช่วยแก้ไขปัญหาครอบครัวได้อย่างชัดเจน ส่วนผลกระทบที่มีต่อโครงการ คือ เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ความสามารถในการวางแผนและเวลาในการทำงานน้อย เพราะว่า เจ้าหน้าที่มีงานประจำที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการของ วรยุทธ กิตติอุดม (2550, หน้า 5-6) ได้การศึกษาเรื่องชุมชนสุขสันต์พัฒนาเขตคลองสามวา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ อาชีพ การศึกษา ระยะเวลาการพักอาศัยในชุมชนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนไม่แตกต่างกัน

2.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผลการประเมิน พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ และกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า สถานที่ตั้งในการดำเนินงาน ตามโครงการเป็นส่วนสำคัญและการกำหนดวิธีการบริหารจัดการมีความเหมาะสมต่อการทำกิจกรรมต่างๆ แต่ควรที่จะปรับปรุงในด้านบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ ยังไม่มี

ความเหมาะสมเท่าที่ควร ควรมีการประสานความร่วมมือในการดำเนินโครงการเพื่อให้เกิดผลอย่างจริงจัง สอดคล้องกับผลงานของศรีพันธุ์ ทิมพงศ์ (2540, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครโครงการพัฒนาครอบครัว ปี พ.ศ.2539 : กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มประชากร ซึ่งเป็นอาสาสมัครที่ผ่านการฝึกอบรมโครงการพัฒนาครอบครัวของจังหวัดพิษณุโลก เมื่อปี พ.ศ.2539 จำนวน 111 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) อายุและการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครโครงการพัฒนาครอบครัว ในระดับที่ต่างกัน 2) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครโครงการพัฒนาครอบครัว 2.1 ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ได้แก่ ผู้ปกครองไม่เชื่อถืออาสาสมัคร ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมกลุ่มน้อยครั้ง และขาดการประสานงานเพื่อเข้าไปเยี่ยมกลุ่มในคราวเดียวกัน ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนของผู้นำชุมชน/กลุ่มองค์กร ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้านให้ความสำคัญของการวางแผนด้านโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าการวางแผนการพัฒนาคน

2.3 ด้านกระบวนการ การประเมิน พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า คณะกรรมการได้ปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนโดยยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน คณะกรรมการได้ประสานงานร่วมกับประชาชนในการบริหารงานตามโครงการ คณะกรรมการได้อุทิศเวลาในการปฏิบัติงานตามโครงการ คณะกรรมการได้เปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติงานให้ประชาชนรับทราบ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินงานของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 8 (2549, หน้า 235) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำโครงการปฏิบัติการแก้จนแบบเข้าถึงทุกครัวเรือนสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา 7 จังหวัดในเขตพื้นที่ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 8 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับโครงการปฏิบัติการแก้จนฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อโครงการ การเตรียมความพร้อม กระบวนการทำงาน การสนับสนุนการปฏิบัติการแก้จนแบบเข้าถึงทุกครัวเรือน และการติดตามและรายงานผล พบว่า เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนระดับจังหวัดและอำเภอมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง โดยมีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อมตามโครงการฯ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการทำงาน/การปฏิบัติการตามโครงการฯ ด้านทัศนคติที่มีต่อโครงการฯ ด้านการติดตามและรายงานผลการปฏิบัติการแก้จนฯ และด้านการสนับสนุนการปฏิบัติการฯ ตามลำดับ ปัจจัยเกี่ยวกับผลการนำโครงการปฏิบัติการแก้จนฯ สู่การปฏิบัติ พบว่าเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนระดับจังหวัดและอำเภอมี

ความคิดเห็นในระดับปานกลาง โดยมีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ระดับการปฏิบัติ 4 ท. ของชุดปฏิบัติการแก่นใจ รองลงมา คือ การจัดทำหรือการปรับปรุงแผนชุมชน ผลการปฏิบัติตามโครงการฯ และการดำเนินงานศูนย์ปฏิบัติการแก่นใจตามลำดับ และยังคงคล้องกับผลงานของ จิระศักดิ์ สุดเจริญ. (2548, หน้า 87) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าประเมินผลความสำเร็จในการบริหารงานของศูนย์ประสานงานขององค์กรชุมชนตำบล (ศอช.ต.) ตำบลหันตะเภา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงภารกิจการพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัญหาการบริหารงานศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนตำบล (ศอช.ต.) ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากกระบวนการจัดเวทีประชาคมร่วมกันของกรรมการศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนตำบล (ศอช.ต.) ตำบลหันตะเภา และเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาในเรื่องของการบริหารเพื่อมาปรับปรุงภารกิจ การพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ศูนย์ให้เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดกับการดำเนินงานต่อไปในอนาคต

2.4 ด้านผลการดำเนินงาน การประเมิน พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ มีความสำเร็จและพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้เข้าร่วม โครงการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า โครงการที่ดำเนินการอยู่มีผลดีต่อประชาชน แต่โครงการยังไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ไข ปัญหาครอบครัวเท่าที่ควร ดังนั้น ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยให้มีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของ สำนักส่งเสริมสุขภาพ (2540, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าผลการวิจัยและแนวทางการสร้างเสริมครอบครัวที่พึงประสงค์ของไทย ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาค้นคว้าลักษณะของครอบครัวที่พึงประสงค์จากหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาสถาบันครอบครัวและคุณภาพชีวิตของคนไทย เช่น สำนักนายกรัฐมนตรี กรมประชาสงเคราะห์ กรมการพัฒนาชุมชน และสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน โดยสรุปจะกำหนดคุณลักษณะครอบครัวที่พึงประสงค์เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว เช่น ความรักความอบอุ่นในครอบครัวรู้จักบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ครอบครัวพึ่งพาตนเองได้ และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีส่วนร่วมในครอบครัวและชุมชน มีจิตสำนึกและพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม ทำให้เกิดตัวชี้วัดครอบครัวที่พึงประสงค์มีเป็นจำนวนมาก และหลากหลาย และเพื่อให้ตัวชี้วัดมีความชัดเจนและเหมาะสม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยสภาวะครอบครัวที่พึงประสงค์ของไทย

3. ปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

3.1 ปัญหาที่พบบ่อย เรียงตามลำดับดังนี้ คือ

1. โครงการได้รับงบประมาณจากรัฐบาลน้อยมาก
2. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารยังไม่เพียงพอ
3. ประชาชนบางส่วนยังไม่ทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ

เนื่องจากการประชาสัมพันธ์โครงการยังไม่ทั่วถึง

4. ประชาชนบางส่วนไม่ได้รับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม

เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ

3.2 ข้อเสนอแนะที่พบบ่อย เรียงตามลำดับดังนี้ คือ

1. รัฐบาลควรดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง

2. รัฐบาลควรเพิ่มงบประมาณเพื่อให้เพียงพอต่อการดำเนินโครงการ

3. ควรสร้างความเข้าใจให้ประชาชนทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

4. ควรประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนทราบถึงวัตถุประสงค์และเข้าใจเป้าหมายในการดำเนินโครงการมากยิ่งขึ้น

5. รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินโครงการ เพื่อช่วยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลงานของ จิระศักดิ์ สุดเจริญ. (2548, หน้า 87) ได้ทำการศึกษา เรื่องการประเมินผลความสำเร็จในการบริหารงานของศูนย์ประสานงานขององค์กรชุมชนตำบล (ศอช.ต.) ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงภารกิจการพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัญหาการบริหารงานศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนตำบล (ศอช.ต.) ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากกระบวนการจัดเวทีประชาคมร่วมกันของกรรมการศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนตำบล (ศอช.ต.) ตำบลหันตะเภา และเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาในเรื่องของการบริหารเพื่อมาปรับปรุงภารกิจ การพัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ศูนย์ให้เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดกับการดำเนินงานต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานรับผิดชอบในระดับนโยบาย ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปพิจารณาเพื่อกำหนดแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงาน โครงการ ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการดำเนินงานตาม โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง
3. ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามเป้าหมายที่วางไว้
4. ควรมีการสำรวจถึงปัญหาของประชาชนก่อนการวางแผน เพื่อให้โครงการตอบสนองความต้องการของประชาชนและช่วยลดปัญหาในครอบครัวได้อย่างแท้จริง
5. ควรสนับสนุนงบประมาณโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการทำงานต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการประเมิน โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน โดยนำข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปศึกษาเพิ่มเติม หรือศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นผลกระทบหลังการดำเนินงานตาม โครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงานโครงการฯ ต่อไป
2. ควรวิจัยติดตามผลโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนทุกชุมชนของในจังหวัดสมุทรปราการ
3. ควรทำการวิจัยเรื่องปัญหาครอบครัวของชุมชนในตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
4. ควรทำการวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมของเยาวชนในตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

บรรณานุกรม

- กนกอร โพธิ์สิงห์. (2549). การเพิ่มรายได้ครัวเรือนยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2538). หลักสูตรนักพัฒนาชุมชนก่อนประจำการ (สำหรับผู้เข้าอบรมที่เป็น อสพ.) ฉบับปรับปรุง. (เอกสาร โรเนียวเย็บเล่ม).
- กรมประชาสัมพันธ์. (2542). สถิติสวัสดิการสังคมและงานประชาสงเคราะห์. กรุงเทพฯ : กองสวัสดิการสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย.
- _____. (2545). โครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว. กรุงเทพฯ : กองสวัสดิการสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย.
- กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนา ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 8. (2549). การนำโครงการปฏิบัติการแก้จนแบบเข้าถึงทุกครัวเรือนสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา 7 จังหวัดในเขตพื้นที่ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 8. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- _____. (2549). การศึกษาการปฏิบัติงานโครงการปฏิบัติการแก้จนแบบเข้าถึงทุกครัวเรือน : เฉพาะกรณีตำบลท่าโรงช้าง อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- กาญจนา ลุศนันท์. (2549). เอกสารประกอบการบรรยายวิชา วิกฤติการณ์ในครอบครัว และการแนะแนว. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิตกร หนูจันทร์. (2546). การประเมินผลการประเมินโครงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนดอนก่อโนนสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จรัสศักดิ์ ปาลีพงศ์พันธุ์. (2545). การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- จิระศักดิ์ สุดเจริญ. (2548). การประเมินผลความสำเร็จในการบริหารงานศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนตำบล (ตอช.ต.) ตำบลหันตะเภา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- ฉันทนา บุญส่ง. (2544). รูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสมของโรงเรียนกับครอบครัวในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). เทคโนโลยีการสอนออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์.
- ญาดา อรุณเวช อารัมภีร์. (2549). เทพรัตนทัศน์. กรุงเทพฯ : อักษรโสภณ.
- ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. (2534). การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บริษัทการพิมพ์.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : วี. อินเตอร์ พรินท์.
- นนทยา ฉายศรีศิริ. (2545). ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวแบบทำลายความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนของนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภา นิยมไทย. (2545). ระยะเวลาในการดูแลเหตุการณ์ชีวิตครอบครัว ความเข้มแข็งของครอบครัว และความผาสุก ของสมาชิกครอบครัวผู้ให้การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิตา ชูโต. (2531). การประเมินโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : พี.เอ็น.การพิมพ์.
- _____. (2536). การประเมินโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : เฟรมโปรดักชั่นส์.
- นิตา ชูโต นงราม เศรษฐพานิช และนิตยา ภัตสรศิริ. (2536). "หน่วยที่ 14". การประเมินโครงการในประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา. เล่มที่ 3. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- เนตรนภา กิจยั้ง. (2544). การจัดการภายในครอบครัวชนบทในภาวะเจ็บป่วยของสมาชิก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บั้งอร เทพเทียน, ปรีนดา ตาสี, ปิยฉัตร ตระกูลวงษ์ และสุภัทรา อินทร์ไพบุลย์. (2551). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับครอบครัวเข้มแข็ง. วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา, 6(2), 25.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2538). วิธีทางสถิติสำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2541). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประทุม รอดประเสริฐ. (2539). การบริหารโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.
- ประเวศ วะสี. (2541). ประชาคมตำบล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2529). การวิจัยประเมินผล : หลักการและกระบวนการ. กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร.
- _____. (2545). เอกลักษณ์ของชาติกับการจัดระเบียบสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- พิมลพรรณ วายจตุ. (2536). สถานภาพและบทบาทสตรีไทย : การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ไพฑูริย์ เครือแก้ว. (2526). สังคมชนบทไทยและหลักพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- ภิญโญ ทองดี. (2548). การพัฒนากลยุทธ์เชิงบริหารเพื่อการเป็นหัวหน้าหน่วยที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักบริการวิชาการ ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไมตรี อินทนาศักดิ์ และคณะ. (2547). บทบาทของศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนตำบลในการแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชนมุสลิม กรณีศึกษา : ตำบลแปร อำเภอกำแพง จังหวัดสตูล. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- เขาวดี วิบูลย์ศรี. (2528). การประเมินโครงการรวมบทความ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เขवालักษณ์ ชีพสุมล. (2551). การเดินทางครั้งใหม่ของชีวิต : คนเปลี่ยน ชีวิตเปลี่ยน เพราะเรียนรู้ครอบครัวเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ : ศูนย์จัดการความรู้เพื่อครอบครัวเข้มแข็ง. สถาบันรักลูก.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและพัฒนาป่าชุมชน. กรุงเทพฯ : อนุเคราะห์ไทย.
- _____. (2534). การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บางกอกบล็อก.

- รัตนะ บัวสนธิ์. (2540). การประเมินโครงการแนวคิดและวิธีปฏิบัติ. ม.ป.ป. (อค์สำเนา).
- ราฟา ชนะพลชัย. (2549). การแก้ไขปัญหาความยากจนของครัวเรือนยากจนเป้าหมายโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง บ้านใหม่สุขประเสริฐ หมู่ที่ 8 ตำบลเมืองไผ่ อำเภอ
อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2540). สถิติวิทยาทางการวิจัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.
- วรุทธ กิตติอุดม. (2550). กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน : ศึกษากรณีชุมชนสุขสันต์พัฒนา เขตคลองสามวา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2543). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสามารถในการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชน
ชนบท. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระพล สุวรรณันต์. (2525). ความรู้เบื้องต้นในการจัดทำแผนและโครงการก่อนการประเมินผล
และโครงการ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ศรีพันธุ์ ทิมพงศ์. (2540). การปฏิบัติงานของอาสาสมัครโครงการพัฒนาครอบครัวปี พ.ศ.2539 :
กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
นเรศวร.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2531). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ. ราชบุรี : ศูนย์
การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง.
- สมพร ธงศรี. (2541). ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากโครงการพัฒนาเด็กและครอบครัว
ซี.ซี.เอฟ. จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- สมพร แสงชัย. (2520). การวางแผนโครงการพัฒนา. เอกสารการสอนรัฐประศาสนศาสตร์.
กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2528). รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2535). (บรรณาธิการ). รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. เล่มที่ 4
(พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2535). วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2537). **ภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อแก้ไขปัญหาครอบครัวและชุมชน : กรณีศึกษา การอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานในเขตอีสานกลาง**. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2523). **การพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2541). **การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สารทิ พลศักดิ์. (2551). **กลุ่มสาระการเรียนรู้ เรื่อง ครอบครัวและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว**. ศรีสะเกษ : สถาบันกัณฑ์ธรรม.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2547). **การจัดตั้งและการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2539). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)**. กรุงเทพฯ : อรรถผลการพิมพ์.
- สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ. (2540). **การศึกษาผลการวิจัยและแนวทางการส่งเสริมครอบครัวที่พึงประสงค์ของไทย**. นนทบุรี : สถาบันระบบสาธารณสุข.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2545). **โครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว**. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2541. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : เลียงเชียง.
- สุภา อักษรประดิษฐ์. (2542). **ครอบครัวศึกษา : รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาครอบครัวที่เข้มแข็ง**. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สุภาวดี หาญเมธี. (2550). **ศูนย์จัดการความรู้เพื่อครอบครัวเข้มแข็ง สถาบันรักลูก**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง. (2551). **เอกสารบรรยายสรุปการศึกษาดูงานกิจกรรม“ทู ปีนัมเบอร์น”**. สมุทรปราการ : กองสวัสดิการสังคม. (อัครา).
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2534). **หลักและเทคนิคการวางแผน**. (พิมพ์ครั้งที่ 5) ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุดม ทุมโฆสิต. (2536). **ลักษณะและสาเหตุของปัญหาความยากจนของครอบครัวชนบท : กรณีจังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต การบริหารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- Beaver, J.S. (1977). **Response of determinate and indeterminate Soy beans to varying cultural practices in the Northern USA.** Agron. J. 73:833-838.
- Cronbach, L. J. (1974). **Essentials of psychological testing.** (3 rd. ed.) New York : Harper & Publisher.
- Goddard, C. (1999). **Semantic Analysis: A Practical Introduction.** New York : Oxford University Press.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size of Research Activities.** Journal of Educational and Psychological Measurement. 30:607-610.
- Stufflebeam, D. L. (1983). **A National study education evaluation and decision making,** Itasca : P.E. Peacock.
- Vala, J. M. (1996). **Innovations in Governmental Accounting,** 23-29. Kluwer Academic Publishers. Printed in the Netherlands.
- Zimmerman, M. P. (1999). **Food Habits of Smallmouth Bass, Walleyes, and Northern Pikeminnow in the Lower Columbia river Basin During Outmigration of Juvenile Anadromous Salmonids.** Trans. Am. Fish. Soc. 128(6):1036-1054.

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย (แบบสอบถาม)

1. ดร. ปรารถ แก้วเศษ รองผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า
จังหวัดสมุทรปราการ
2. นายสรรเกียรติ กุลเจริญ นายกเทศมนตรีตำบลสำโรงใต้ เทศบาลเมืองสำโรงใต้
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
จบการศึกษาปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)
3. นายสุรพล วิไลจิตต์ ปลัดเทศบาลเมืองสำโรงใต้ เทศบาลเมืองสำโรงใต้
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
จบการศึกษาปริญญาโทพัฒนาสังคม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน
ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน
ปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการรวมถึงข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

1. แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการประเมินการโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบล
บางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการประเมินโครงการแบบซีพี (CIPP Model) คือ

- 1) การประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท (Context Evaluation)
- 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)
- 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
- 4) การประเมินผลการดำเนินงาน (Product Evaluation)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะ พร้อมแนวทางแก้ไข

ในการดำเนินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง

2. คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามจะไม่มีผลต่อท่านแต่ประการใด แต่จะนำไปใช้ศึกษาถึงปัญหา
รวมทั้งข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน
ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้ตอบ
แบบสอบถาม ให้ครบถูกต้องตามความเป็นจริง

3. เมื่อท่านตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว กรุณาส่งคืนผู้วิจัยและขอกราบขอบคุณทุกท่าน
เป็นอย่างยิ่งที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในครั้งนี้

ด้วยความเคารพ

นายเขมวันต์ สุวรรณทေးคุปต์

นักศึกษาลัทธิศาสตร์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการจัดการโครงการและการประเมินโครงการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สำหรับผู้วิจัย

1. เพศ
 1. () ชาย
 2. () หญิง
2. สถานภาพการสมรส
 1. () โสด
 2. () สมรส
 3. () หย่าร้าง
 4. () หม้าย
3. ปัจจุบันท่านอายุ
 1. () 15 - 24 ปี
 2. () 25 - 30 ปี
 3. () 31 - 40 ปี
 4. () 41 - 50 ปี
 5. () 51 - 60 ปี
 6. () อื่นๆ ระบุ.....
4. ท่านดำรงตำแหน่ง
 1. () คณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัว
 2. () คณะผู้บริหาร อบต.
 3. () สมาชิก อบต.
 4. () พนักงานส่วนตำบล
 5. () ลูกจ้างประจำ
 6. () พนักงานจ้าง
 7. () อื่นๆ ระบุ.....
5. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน
 1. () ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า
 2. () มัธยมศึกษา / ปวช. หรือเทียบเท่า
 3. () อนุปริญญา / ปวส. หรือเทียบเท่า
 4. () ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 5. () สูงกว่าปริญญาตรี
6. ท่านมีรายได้ต่อเดือน
 1. () ไม่เกิน 5,000 บาท
 2. () 5,001 - 10,000 บาท
 3. () 10,001 - 20,000 บาท
 4. () 20,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลบางโปรง
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท /
การประเมินปัจจัยเบื้องต้น / การประเมินกระบวนการ / การประเมินผลการดำเนินงาน
ของผู้รับผิดชอบโครงการ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างขวามือเพียงคำตอบเดียวตามความคิดเห็นของ
ท่านที่มีต่อข้อความต่างๆ ในแบบสอบถาม โดยพิจารณาระดับความสำเร็จของกิจกรรม
ดังกล่าวตามลำดับคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความเหมาะสม/ความสำเร็จของการดำเนินงาน “มากที่สุด”
- 4 หมายถึง ระดับความเหมาะสม/ความสำเร็จของการดำเนินงาน “มาก”
- 3 หมายถึง ระดับความเหมาะสม/ความสำเร็จของการดำเนินงาน “ปานกลาง”
- 2 หมายถึง ระดับความเหมาะสม/ความสำเร็จของการดำเนินงาน “น้อย”
- 1 หมายถึง ระดับความเหมาะสม/ความสำเร็จของการดำเนินงาน “น้อยที่สุด”

ข้อที่	การประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท	ระดับความเหมาะสมของการดำเนินงาน					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
1	การเผยแพร่ข้อมูลโครงการจากสื่อที่เจ้าหน้าที่จัดทำ						☐
2	ท่านได้ศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของโครงการ						☐
3	วัตถุประสงค์ของโครงการสามารถแก้ไขปัญหาของครอบครัว						☐
4	ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนเพื่อนำปัญหามาใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ						☐
5	เป้าหมายในการดำเนินโครงการมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาครอบครัว						☐
6	ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ สามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว						☐

ข้อที่	การประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท	ระดับความเหมาะสมของการดำเนินงาน					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
7	ท่านมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการในการดำเนินโครงการ						☐
8	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ						☐
9	ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ						☐
10	สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนมีความเหมาะสมต่อการดำเนินโครงการ						☐

ข้อที่	การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น	ระดับความเหมาะสมของการดำเนินงาน					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
11	สถานที่ตั้งในการดำเนินงานตามโครงการ						☐
12	วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงานตามโครงการ						☐
13	งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมีความเพียงพอต่อการบริหารงาน						☐
14	จำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ มีความเหมาะสม						☐
15	บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ						☐
16	การกำหนดวิธีการบริหารจัดการ มีความเหมาะสม						☐
17	โครงการมีการจัดเจ้าหน้าที่สำหรับการจัดกิจกรรมอย่างเพียงพอ						☐
18	งบประมาณที่ส่วนราชการจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการมีความเหมาะสม						☐

ข้อที่	การประเมินด้านกระบวนการ	ระดับความเหมาะสมของการดำเนินงาน				
		5	4	3	2	1
19	คณะกรรมการได้ดำเนินการสำรวจสภาพปัญหาก่อนการดำเนินโครงการ					
20	คณะกรรมการได้ดำเนินการวางแผนการดำเนินโครงการ					
21	คณะกรรมการได้ดำเนินการตามโครงการร่วมกับประชาชน					
22	การคัดเลือกคณะกรรมการโดยภาคประชาชนเป็นผู้คัดเลือกมีความเหมาะสม					
23	การปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้ มีความเหมาะสม					
24	คณะกรรมการได้แบ่งงานกันภายในกลุ่มอย่างเหมาะสม					
25	คณะกรรมการได้มอบหมายงานตรงกับความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย					
26	คณะกรรมการได้มอบหมายให้ประชาชนภายในชุมชนปฏิบัติงานร่วมกับคณะกรรมการ					
27	ประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินงานของโครงการ					
28	คณะกรรมการได้ใช้เวลาปฏิบัติงานตามโครงการ					
29	คณะกรรมการได้ประสานงานร่วมกับประชาชนในการบริหารงานตามโครงการ					
30	การประมาณผลโครงการมีความเหมาะสม					
31	คณะกรรมการได้ปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนโดยยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน					
32	คณะกรรมการได้สรุปผลการทำงานพร้อมแสดงเอกสารจากการดำเนินการให้ประชาชนรับทราบ					

สำหรับผู้วิจัย

ข้อที่	การประเมินด้านกระบวนการ	ระดับความเหมาะสมของการดำเนินงาน					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
33	คณะกรรมการได้เปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติงานให้ประชาชนรับทราบ						☐
34	คณะกรรมการมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จในการบริหารโครงการ						☐

ข้อที่	การประเมินด้านผลการดำเนินงาน	ระดับความเหมาะสมของการดำเนินงาน					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
35	โครงการที่ดำเนินการอยู่ มีผลดีต่อประชาชน						☐
36	ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์จากโครงการ						☐
37	เมื่อโครงการเกิดข้อผิดพลาด คณะกรรมการจะดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน						☐
38	โครงการนี้สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการสามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว						☐
39	โครงการนี้สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในการแก้ไขปัญหาครอบครัว						☐
40	โครงการนี้ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาครอบครัว						☐
41	ประชาชนมีความต้องการให้โครงการดำเนินต่อไปในอนาคต						☐

ตอนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะ

1. การดำเนินงานตามโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ ประสบปัญหาในการบริหารงานอย่างไร (โปรดระบุ)

1.1.....

.....
.....

1.2.....

.....
.....
.....

1.3.....

.....
.....

2. การดำเนินงานตามโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ ประสบความสำเร็จสามารถแก้ไขปัญหาคือครอบครัวให้แก่ประชาชน
ในชุมชน ท่านมีข้อเสนอแนะ เพื่อการดำเนินการตามโครงการต่อไปอย่างไร (โปรดระบุ)

2.1.....

.....
.....

2.2.....

.....
.....
.....

2.3.....

.....
.....
.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน
ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน
ปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการ รวมถึงข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

1. แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการประเมินโครงการแบบซิปป์ (CIPP Model) คือ

- 1) การประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท (Context Evaluation)
- 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)
- 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
- 4) การประเมินผลการดำเนินงาน (Product Evaluation)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะ พร้อมแนวทางแก้ไข
ในการดำเนินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง

2. คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามจะไม่มีผลต่อท่านแต่ประการใด แต่จะนำไปใช้ศึกษาถึงปัญหา
รวมทั้งข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน
ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้ตอบ
แบบสอบถามให้ครบถูกต้องตามความเป็นจริง

3. เมื่อท่านตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว กรุณาส่งคืนผู้วิจัยและขอกราบขอบคุณทุกท่าน
เป็นอย่างยิ่งที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในครั้งนี้

ด้วยความเคารพ

นายเขมวันต์ สุวรรณทေးคุปต์

นักศึกษาลัทธิศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการจัดการ โครงการและการประเมินโครงการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สำหรับผู้วิจัย

1. เพศ

1. () ชาย

2. () หญิง

2. สถานภาพสมรส

1. () โสด

2. () สมรส

3. () หย่าร้าง

4. () หม้าย

3. ปัจจุบันท่านอายุ

1. () 15 - 24 ปี

2. () 25 - 30 ปี

3. () 31 - 40 ปี

4. () 41 - 50 ปี

5. () 51 - 60 ปี

6. () อื่นๆ.....

4. ท่านประกอบอาชีพ

1. () นักเรียน / นักศึกษา

2. () รับจ้าง

3. () รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

4. () ค้าขาย

5. () ประกอบธุรกิจส่วนตัว

6. () อื่นๆ.....

5. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน

1. () ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า

2. () มัธยมศึกษา / ปวช. หรือเทียบเท่า

3. () อนุปริญญา / ปวส. หรือเทียบเท่า

4. () ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

5. () สูงกว่าปริญญาตรี

6. ท่านมีรายได้ต่อเดือน

1. () ไม่เกิน 5,000 บาท

2. () 5,001 - 10,000 บาท

3. () 10,001 - 20,000 บาท

4. () 20,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโพรง
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท /
การประเมินปัจจัยเบื้องต้น / การประเมินกระบวนการ / การประเมินผลการดำเนินงาน
ของผู้เข้าร่วมโครงการ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างขวามือเพียงคำตอบเดียวตามความคิดเห็นของ
ท่านที่มีต่อข้อความต่างๆ ในแบบสอบถาม โดยพิจารณาระดับความสำเร็จของกิจกรรม
ดังกล่าวตามลำดับคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความเหมาะสม/ความสำเร็จของการดำเนินงาน “มากที่สุด”
- 4 หมายถึง ระดับความเหมาะสม/ความสำเร็จของการดำเนินงาน “มาก”
- 3 หมายถึง ระดับความเหมาะสม/ความสำเร็จของการดำเนินงาน “ปานกลาง”
- 2 หมายถึง ระดับความเหมาะสม/ความสำเร็จของการดำเนินงาน “น้อย”
- 1 หมายถึง ระดับความเหมาะสม/ความสำเร็จของการดำเนินงาน “น้อยที่สุด”

ข้อที่	การประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท	ระดับความเหมาะสม ของการดำเนินงาน					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
1	การเผยแพร่ข้อมูลโครงการจากสื่อที่เจ้าหน้าที่จัดทำ						☐
2	ท่านได้ศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย ของโครงการ						☐
3	วัตถุประสงค์ของโครงการสามารถแก้ไขปัญหาของครอบครัว						☐
4	ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน เพื่อนำปัญหามาใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ						☐
5	เป้าหมายในการดำเนินโครงการ มีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาครอบครัว						☐
6	ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ สามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว						☐

ข้อที่	การประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท	ระดับความเหมาะสมของการดำเนินงาน					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
7	ท่านมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการในการดำเนินโครงการ						☐
8	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ						☐
9	ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินโครงการ						☐
10	สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนมีความเหมาะสมต่อการดำเนินโครงการ						☐

ข้อที่	การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น	ระดับความเหมาะสมของการดำเนินงาน					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
11	สถานที่ตั้งในการดำเนินงานตามโครงการ						☐
12	วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงานตามโครงการ						☐
13	งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมีความเพียงพอต่อการบริหารงาน						☐
14	จำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ มีความเหมาะสม						☐
15	บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ						☐
16	การกำหนดวิธีการบริหารจัดการ มีความเหมาะสม						☐
17	โครงการมีการจัดเจ้าหน้าที่สำหรับการจัดกิจกรรมอย่างเพียงพอ						☐
18	งบประมาณที่ส่วนราชการจัดสรรงบประมาณให้แก่โครงการมีความเหมาะสม						☐

ข้อที่	การประเมินด้านกระบวนการ	ระดับความเหมาะสมของการดำเนินงาน					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
19	คณะกรรมการได้ดำเนินการสำรวจสภาพปัญหาก่อนการดำเนินโครงการ						☐
20	คณะกรรมการได้ดำเนินการวางแผนการดำเนินโครงการ						☐
21	คณะกรรมการได้ดำเนินการตามโครงการร่วมกับประชาชน						☐
22	การคัดเลือกคณะกรรมการโดยภาคประชาชนเป็นผู้คัดเลือกมีความเหมาะสม						☐
23	การปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้ มีความเหมาะสม						☐
24	คณะกรรมการได้แบ่งงานกันภายในกลุ่มอย่างเหมาะสม						☐
25	คณะกรรมการได้มอบหมายงานตรงกับความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย						☐
26	คณะกรรมการได้มอบหมายให้ประชาชนภายในชุมชนปฏิบัติงานร่วมกับคณะกรรมการ						☐
27	ประชาชนมีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินงานของโครงการ						☐
28	คณะกรรมการได้อุทิศเวลาปฏิบัติงานตามโครงการ						☐
29	คณะกรรมการได้ประสานงานร่วมกับประชาชนในการบริหารงานตามโครงการ						☐
30	การประมาณผลโครงการมีความเหมาะสม						☐
31	คณะกรรมการได้ปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนโดยยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน						☐
32	คณะกรรมการได้สรุปผลการทำงานพร้อมแสดงเอกสารจากการดำเนินการให้ประชาชนรับทราบ						☐

ข้อที่	การประเมินด้านกระบวนการ	ระดับความเหมาะสมของการดำเนินงาน				
		5	4	3	2	1
33	คณะกรรมการได้เปิดเผยข้อมูลการปฏิบัติงานให้ประชาชนรับทราบ					
34	คณะกรรมการมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและความสำเร็จในการบริหารโครงการ					

สำหรับผู้วิจัย

ข้อที่	การประเมินด้านผลการดำเนินงาน	ระดับความเหมาะสมของการดำเนินงาน				
		5	4	3	2	1
35	โครงการที่ดำเนินการอยู่ มีผลดีต่อประชาชน					
36	ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์จากโครงการ					
37	เมื่อโครงการเกิดข้อผิดพลาด คณะกรรมการจะดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน					
38	โครงการนี้สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการสามารถแก้ไขปัญหาครอบครัว					
39	โครงการนี้สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในการแก้ไขปัญหาครอบครัว					
40	โครงการนี้ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาครอบครัว					
41	ประชาชนมีความต้องการให้โครงการดำเนินต่อไปในอนาคต					

สำหรับผู้วิจัย

ตอนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะ

1. การดำเนินงานตามโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ ประสบปัญหาในการบริหารงานอย่างไร (โปรดระบุ)

1.1.....

.....

1.2.....

.....

1.3.....

.....

2. การดำเนินงานตามโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ ประสบความสำเร็จสามารถแก้ไขปัญหาคือครอบครัวให้แก่ประชาชน
ในชุมชน ท่านมีข้อเสนอแนะ เพื่อการดำเนินการตามโครงการต่อไปอย่างไร (โปรดระบุ)

2.1.....

.....

2.2.....

.....

2.3.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายเขมวันต์ สุวรรณทေးคุปต์
วัน เดือน ปีเกิด	15 เมษายน 2516
ภูมิลำเนา	อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2540 รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2551 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการโครงการ และการประเมินโครงการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2549 เทศบาลเมืองสำโรงใต้ ตำแหน่ง บุคลากร พ.ศ. 2551 เทศบาลเมืองสำโรงใต้ ตำแหน่ง เจ้าพนักงานเทศกิจ หัวหน้างานรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี